

THE ROLE OF CHINA IN EAST ASIA COMMUNITY INTEGRATION

BY

PORNSIRI TRITIPHARAT

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENTS FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS
IN CHINA IN WORLD ECONOMIC SYSTEM
COLLEGE OF SOCIAL INNOVATION**

GRADUATE SCHOOL, RANGSIT UNIVERSITY

2013

วิทยานิพนธ์เรื่อง

บทบาทของจีนต่อการรวมกลุ่มประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียง

โดย

พรสิริ ตรีทิพย์รัตน์

ได้รับการพิจารณาให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจีนในระบบเศรษฐกิจโลก

มหาวิทยาลัยรังสิต

ปีการศึกษา 2556

รศ. วิทยากร เชียงกุล
ประธานกรรมการสอบ

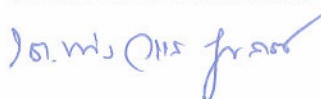

ผศ.ดร. ชีระ นุชเปี่ยม
กรรมการ

รศ. นฤมิตร สอดสุข
กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษา

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

(ผศ.ร.ต.หญิง ดร.วรรณิ์ สุขสาตร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

6 มิถุนายน 2557

Thesis entitled

THE ROLE OF CHINA IN EAST ASIA COMMUNITY INTEGRATION

by

PORNSIRI TRITIPHARAT

was submitted in partial fulfillment of the requirements
for the degree of Master of Arts in China in World Economic System

Rangsit University
Academic Year 2013

W. Chiengkul

Assoc.Prof. Witayakorn Chiengkul
Examination Committee Chairperson

T.N.

Assist.Prof.Dr. Theera Nuchpam
Member

N. Sodsuk

Assoc.Prof. Naruemit Sodsuk
Member and Advisor

Approved by Graduate School

Vannee Sooksatra

(Asst.Prof.Plт.Off. Vannee Sooksatra, D.Eng.)

Dean of Graduate School

June 6, 2014

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ฉบับนี้สามารถดำเนินการได้สำเร็จด้วยคำแนะนำและการชี้แนะแนวทางเป็นอย่างดีมาโดยตลอดจาก รศ. นฤมิตร สอดสุข ผู้เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่เสียสละเวลาเพื่อชี้แนะแนวทางในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ นอกจากนี้อาจารย์ยังทุ่มเทร่างกายและแรงใจตลอดจนให้กำลังใจผู้วิจัย จนสามารถผ่านอุปสรรคและปัญหาต่างๆ มาได้จนสำเร็จ

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังต้องขอขอบพระคุณ ประธานกรรมการ รศ. วิทยากร เชียงกูร และกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผศ.ดร. ชีระ นุชเปี่ยม ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการอ่านพิจารณาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ อีกทั้งยังให้คำแนะนำเพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ออกมาได้สมบูรณ์แบบมากยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยต้องขอบคุณครอบครัวทิพย์รัตน์ ที่ให้การสนับสนุนการวิจัย และการศึกษาของผู้วิจัยมาโดยตลอด ทั้งคุณพ่อ คุณแม่ และน้องสาว อีกทั้งยังต้องขอขอบคุณเพื่อน พี่น้อง ตลอดจนผู้มีส่วนร่วมในการทำวิทยานิพนธ์และให้กำลังใจผู้วิจัยจนประสบความสำเร็จ

ผู้วิจัยคาดหวังว่าการศึกษาผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจต่อไปในอนาคตในประเด็นที่เกี่ยวข้องไม่มากนัก

พรสิริ ตริทิพย์รัตน์

ผู้วิจัย

ดังนั้นการรวมกลุ่มประชาคมเอเชียตะวันออก จึงเป็นเรื่องของความร่วมมือที่มีการดำเนินงานไปภายใต้ความร่วมมือระหว่างอาเซียน และประเทศจีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ แต่การรวมกลุ่มประชาคมเอเชียตะวันออกอาจจะต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการในอนาคต แต่หากมองถึงผลประโยชน์ที่จะได้ร่วมกันภายใต้กรอบความร่วมมือดังกล่าว ก็จะเป็นอีกหนึ่งแรงผลักดันที่จะทำให้ประเทศที่ได้รับผลประโยชน์เหล่านั้นหันมาร่วมมือกันรวดเร็วมากขึ้น

มหาวิทยาลัยรังสิต
Rangsit University

ลายมือชื่อนักศึกษา..... กวี วัฒนวงศ์..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... วัฒนวงศ์.....

**5408542 : MAJOR : CHINA IN WORLD ECONOMIC SYSTEM ; M.A.
(CHINA IN WORLD ECONOMIC SYSTEM)**

**KEY WORDS : EAST ASIA COMMUNITY, ASEAN COMMUNITY, CHINA
PORNSIRI TRITIPHARAT : THE ROLE OF CHINA IN EAST ASIA
COMMUNITY INTEGRATION. THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF. NARUEMIT
SODSUK, 91 p.**

The study of the role of China in East Asia Community Integration has the proposal to study a relation between South East Asia countries and China. Besides, this thesis studies the integration in East Asia and South East Asia regions and the dynamic of the relations. In addition, also studies in the efficiency of China to lead this economic group to be East Asia Community. This study is Qualitative Research, by using secondary document. Such as, Concerned researches, Reports.

The result of the study found that, The People's Republic of China has more power and action to South East Asia region. Especially, after the China Communist Revolution in 1949 and China entered World Trade Organization in 2001. The role of China in South East Asia was increased dramatically. In South East Asia area, each country internally cooperate each other since Cold War period. Firstly, the cooperation was aimed for political issue but when there's no more external threaten factors. Thus, they have developed their cooperation to be in term of economic.

The role of China through this region was shown in main three dimensions. First, dimension of politics and security in ASEAN. Second, dimension of Economic both of Free Trade Area with ASEAN and Investment in ASEAN, Finally, dimension of Social and Cultural which China provided help trough many projects with ASAEN. All of this cooperation not only show out the increasing of number about the interaction between ASEAN – China but also show out the deeper cooperation between them.

Student's Signature.....*PORNSIRI T.*..... Thesis Advisor's Signature.....*N. Sodsuks*.....

Hence, the integration in East Asia region to be East Asia Community was gradually contributed. However, to be success this integration still need the strong cooperation form country members, ASEAN, China, Japan and South Korea. Moreover, the role of China will have the significant to enhance this cooperation successfully.

มหาวิทยาลัยรังสิต
Rangsit University

Student's Signature..... *Pornpita T.* Thesis Advisor's Signature..... *N. Sodsak*.....

**5408542 : MAJOR : CHINA IN WORLD ECONOMIC SYSTEM ; M.A.
(CHINA IN WORLD ECONOMIC SYSTEM)**

KEY WORDS : EAST ASIA COMMUNITY, ASEAN COMMUNITY, CHINA

**PORNSIRI TRITIPHARAT : THE ROLE OF CHINA IN EAST ASIA
COMMUNITY INTEGRATION. THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF. NARUEMIT
SODSUK, 91 p.**

The study of the role of China in East Asia Community Integration has the proposal to study a relation between South East Asia countries and China. Besides, this thesis studies the integration in East Asia and South East Asia regions and the dynamic of the relations. In addition, also studies in the efficiency of China to lead this economic group to be East Asia Community. This study is Qualitative Research, by using secondary document. Such as, Concerned researches, Reports.

The result of the study found that, The People's Republic of China has more power and action to South East Asia region. Especially, after the China Communist Revolution in 1949 and China entered World Trade Organization in 2001. The role of China in South East Asia was increased dramatically. In South East Asia area, each country internally cooperate each other since Cold War period. Firstly, the cooperation was aimed for political issue but when there's no more external threaten factors. Thus, they have developed their cooperation to be in term of economic.

The role of China through this region was shown in main three dimensions. First, dimension of politics and security in ASEAN. Second, dimension of Economic both of Free Trade Area with ASEAN and Investment in ASEAN, Finally, dimension of Social and Cultural which China provided help trough many projects with ASAEN. All of this cooperation not only show out the increasing of number about the interaction between ASEAN – China but also show out the deeper cooperation between them.

Student's Signature..... *PORNSIRI T.* Thesis Advisor's Signature..... *N. Sodsuks*.....

สารบัญ

หน้า

กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญรูป	ฌ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	6
1.3 คำถามการวิจัย	6
1.4 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดการวิจัย	7
1.5 นิยามศัพท์	22
บทที่ 2 พัฒนาการความสัมพันธ์สาธารณรัฐประชาชนจีน – อาเซียน และการก่อตั้งประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	23
2.1 สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	24
2.2 ประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	25
2.3 การประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	34
บทที่ 3 จีนกับศักยภาพและอุปสรรคในการก่อตั้งประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	46
3.1 บทบาททางเศรษฐกิจของจีนต่ออาเซียน	48
3.2 บทบาททางด้านสังคมวัฒนธรรมของจีนต่อภูมิภาคอาเซียน	57
3.3 บทบาทของทางด้านการเมืองและความมั่นคงของจีนต่ออาเซียน	70
3.4 อุปสรรคการก่อตั้งประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	74

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 แนวโน้มความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มประชาคมเอเชียตะวันออก	82
4.1 การรวมกลุ่มประชาคมเอเชียตะวันออก	83
4.2 บทบาทของจีนต่อการรวมกลุ่มประชาคมเอเชียตะวันออก	85
4.3 ข้อเสนอแนะ	87
บรรณานุกรม	88
ประวัติผู้วิจัย	91

มหาวิทยาลัยรังสิต
Rangsit University

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1	
ตัวเลขแสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของประเทศสมาชิกอาเซียน ในปี ค.ศ. 2012	77

มหาวิทยาลัยรังสิต
Rangsit University

สารบัญรูป

	หน้า
รูปที่ 1.1 ดัชนีการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศจีนช่วงปีไตรมาสที่ 4 ปี พ.ศ. 2008 ถึง ไตรมาสที่ 2 ปี 2011	4
รูปที่ 1.2 การค้าระหว่างอาเซียนและสาธารณรัฐประชาชนจีน	5
รูปที่ 3.1 ASEAN'S Trade Volume with China	55
รูปที่ 3.2 Direct Investment to ASEAN form China	56
รูปที่ 3.3 เส้นทางตามแนวระเบียงเศรษฐกิจ	59
รูปที่ 3.4 เส้นทางเชื่อมต่อหนานหนิง – ท่าแขก	60
รูปที่ 3.5 เส้นทางเชื่อมต่อ เวียดนาม ลาว ไทย	61
รูปที่ 3.6 เส้นทางเชื่อมต่อ ตะวันตก – ตะวันออก	61
รูปที่ 3.7 สถาบันขงจื้อทั่วโลก	63
รูปที่ 3.8 ภาพแสดงปัญหาหมู่เกาะสแปร์ตลีย์	80

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สาธารณรัฐประชาชนจีนในฐานะมหาอำนาจของโลกแห่งหนึ่ง เป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์สืบเนื่องมาอย่างยาวนาน ความเป็นประเทศมหาอำนาจของจีนปรากฏให้เห็นมาตั้งแต่สมัยอดีต โดยสิ่งที่ยุติธรรมและเป็นหลักฐานชิ้นสำคัญที่แสดงถึงความยิ่งใหญ่ของประเทศไทยในสมัยนั้นก็คือ ระบบการเจริญความสัมพันธ์ทางการทูตแบบรัฐบรรณาการที่มีจีนเป็นศูนย์กลาง

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับประเทศจีนได้ดำเนินต่อมา จนมาถึงสมัยการล่าอาณานิคมของชาติตะวันตก ซึ่งเป็นส่วนสำคัญทำให้ความสัมพันธ์ของสองฝ่ายลดลง ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นเพราะต่างฝ่ายต่างก็ต้องเผชิญการรุกรานของตะวันตก และการทำสงครามเพื่อปกป้องอธิปไตยของตน อย่างไรก็ตาม เมื่อสิ้นสุดยุคสงครามโลกครั้งที่สองประเทศต่างๆ จึงได้อำนาจอธิปไตยคืน และกลับมาปกครองตนเองอีกครั้ง

แม้สงครามโลกครั้งที่สองจะสิ้นสุดลง แต่ก็ไม่ได้นำสันติสุขที่แท้จริงของสังคมโลกกลับคืนมา เพราะโลกถูกแบ่งออกเป็นสองฝ่ายจากความแตกต่าง ทางอุดมการณ์การเมืองระหว่างโลกเสรีประชาธิปไตยและโลกสังคมนิยม ด้วยความแตกต่างของอุดมการณ์ทั้งสองได้ทำให้เกิดสงครามเย็นขึ้น ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ท่าทีของประเทศไทยในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีต่อประเทศจีนเปลี่ยนแปลงไป จากเดิมที่ประเทศไทยเคยมีบทบาทเป็นอย่างมากในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่ในช่วงสงครามเย็น ประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต่างมุ่งเน้นว่าลัทธิคอมมิวนิสต์ของจีนนั้นเป็นภัยคุกคามต่อภูมิภาค จนกระทั่งมีการก่อตั้งสนธิสัญญาป้องกันร่วมกันแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือซีโต้ (South East Asia Treaty Organization : SEATO) องค์กรนี้มีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้ก่อตั้งโดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อต่อต้านภัยคุกคามจากระบอบคอมมิวนิสต์ ทว่านี่ก็ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ต่อมาจึงได้พัฒนาเป็นสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียน (Association of South East Asian Nations : ASEAN)

หลังจากสงครามเย็นสงครามเย็นสิ้นสุดลง สาธารณรัฐประชาชนจีนและกลุ่มประเทศอาเซียนได้หันมาปฏิบัติสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังวิกฤตเศรษฐกิจครั้งใหญ่ในเอเชียปี ค.ศ. 1997 ที่ ซึ่งเกิดจากการโจมตีค่าเงินบาทไทยและส่งผลกระทบต่อไปยังระบบเศรษฐกิจทั่วเอเชีย นอกจากนี้อีกส่วนหนึ่งยังเกิดจากประเทศมหาอำนาจตะวันตกไม่ได้ให้ความช่วยเหลือเท่าที่ควร ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้เป็นแรงผลักดันสำคัญทำให้ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ เริ่มหันมาตระหนักถึงความสำคัญของประเทศเพื่อนบ้าน ในภูมิภาคเดียวกัน ซึ่งจะมีส่วนร่วมในการให้ความช่วยเหลือและร่วมมือกันแก้ไขปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจที่กำลังเกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม จุดประสงค์แรกในการเกิดแนวคิดที่จะก่อตั้งความร่วมมือของกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จะควรรวมประเทศจีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้เข้ากับกลุ่มสมาคมอาเซียน 10 ประเทศนั้นไปเพื่อถ่วงดุลอำนาจในการทำการค้าในระบบเศรษฐกิจโลกที่มีการรวมตัวเป็นกลุ่มเป็นกลุ่มเศรษฐกิจต่างๆ เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าว ได้เกิดการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจขึ้นอย่างมากมาย และกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่ถูกจับตามองเป็นพิเศษก็คือกลุ่มสหภาพยุโรปและกลุ่มเขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ การที่ทั้งสองกลุ่มมีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจและเป็นกลุ่มประเทศมหาอำนาจที่มีอำนาจในการต่อรองสูง จึงส่งผลให้ได้เปรียบในการเจรจาการค้ากับประเทศคู่ค้าอื่นๆ

อย่างไรก็ดี แม้แนวคิดในการจัดตั้งกลุ่มความร่วมมือเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้เริ่มขึ้น แต่ก็ยังไม่ได้รับการยอมรับหรือดำเนินงานใดๆ เท่าที่ควร จนกระทั่งเกิดวิกฤตเศรษฐกิจขึ้นจึงทำให้ประเทศสมาชิกเริ่มให้ความสำคัญ โดยการหารือร่วมกันครั้งแรกอย่างไม่เป็นทางการภายใต้กรอบความร่วมมือ ASEAN + 3 หรือการประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก (East Asia Summit : EAS) ขึ้น (Hitoshi Tanaka. 2006; The ASEAN+3 and East Asia Summit : A Two-Tiered Approach to Community Building : <http://www.jcie.org/researchpdfs/EAI/1-1.pdf>, 1 เมษายน 2555) และต่อมาก็ได้มีการจัดการประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออกอย่างเป็นทางการขึ้นในปี ค.ศ. 2005 ที่ประเทศมาเลเซีย ทั้งนี้การประชุมจะอาศัยความร่วมมือของประเทศสมาชิกอาเซียน 10 ประเทศ รวมกับประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ คือ ประเทศจีน ประเทศญี่ปุ่น และประเทศเกาหลีใต้เข้าร่วมภายในกรอบการเจรจา ซึ่งกรอบการเจรจานี้เป็นกรอบการเจรจาแรกที่คาดกันว่าจะนำไปสู่การก่อตั้งประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียง (East Asia Community : EAC) ต่อไป

อย่างไรก็ตาม กรอบความร่วมมือดังกล่าวถูกให้คำจำกัดความและพยายามครอบคลุมประเทศสมาชิกให้มีแต่เพียงประเทศในเขตภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เท่านั้น ซึ่งในช่วงเริ่มแรกของการก่อตั้งยังขาดการสนับสนุนจากหลายฝ่าย

โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากประเทศญี่ปุ่น ทั้งนี้ประเทศญี่ปุ่นได้อ้างว่าการรวมตัวกันแบบเปิดโดยไม่มีข้อผูกมัดทางภูมิศาสตร์น่าจะนำผลประโยชน์มาสู่ประเทศต่างๆ ในภูมิภาคได้มากกว่าหากแต่ในความเป็นจริงด้วยปมหลังทางประวัติศาสตร์และแนวความคิดของอุดมการณ์ทางการเมืองที่มีความแตกต่างกันทำให้หลายประเทศยังคงหวาดกลัวอิทธิพลของประเทศจีนอยู่ ดังนั้นจึงไม่ใช่เรื่องน่าแปลกใจหากความร่วมมือจะถูกขยายกรอบออกไปยังประเทศอื่นจนกรอบความร่วมมือถูกขยายออกไปเป็น ASEAN +6 ในปี ค.ศ. 2003 (ไพศาล หรรษาณิชชกิจ, 2010 : 185) โดยเพิ่มประเทศคู่แข่งได้แก่ อินเดีย ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์นอกจากนี้ยังมีการขยายกรอบความร่วมมือสู่ ASEAN+8 ในปี ค.ศ. 2010 (http://en.wikipedia.org/wiki/East_Asia_Summit, 15 มีนาคม 2555) โดยมีสหรัฐอเมริกาและรัสเซียเข้ามาในกรอบการประชุม ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นไปเพื่อการสกัดกั้นการขยายอิทธิพลของประเทศจีนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อีกทั้งเป็นการพยายามถ่วงดุลอำนาจเพื่อไม่ให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอิทธิพลมากเกินไป และไม่ให้ประเทศอาเซียนตกเป็นเครื่องมือทางการเมืองระหว่างประเทศของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอีกด้วย

เมื่อหันมาพิจารณาศักยภาพของอาเซียนแล้ว จะพบได้ว่าอาเซียนเป็นกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาที่มีศักยภาพสูงในการเป็นตลาดใหม่ ที่จะรองรับการเข้ามาลงทุนจากต่างชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อปัจจุบันเกิดวิกฤตเศรษฐกิจขึ้นในประเทศมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกา และกำลังแผ่ขยายผลกระทบออกไปยังสหภาพยุโรป จนประเทศเหล่านั้นกำลังเผชิญหน้ากับการถดถอยทางเศรษฐกิจครั้งใหญ่ หากแต่ในส่วนของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กลับได้รับผลกระทบน้อยกว่ามาก นอกจากนี้ หากประเทศจีนซึ่งกำลังก้าวขึ้นมาเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจได้เข้าร่วมมือกับประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ย่อมจะช่วยให้การรวมกลุ่มเศรษฐกิจขนาดใหญ่ของภูมิภาคบังเกิดผลและนำไปสู่อำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจได้เป็นอันมาก

จากตารางด้านล่างจะพบได้ว่าตัวเลขดัชนีการเติบโตทางเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีนอยู่ในระดับที่ค่อนข้างสูง เพราะนับจากปี ค.ศ. 2008 เป็นต้นมา โลกต้องเผชิญกับวิกฤตเศรษฐกิจครั้งใหญ่และผลกระทบของวิกฤตนี้ได้กระจายวงกว้าง ไปสู่ภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก แต่ถึงอย่างไรดัชนีการเจริญเติบโตเฉลี่ยของประเทศจีนก็อยู่ในระดับประมาณร้อยละสิบ ซึ่งตัวเลขได้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของระบบเศรษฐกิจจีนที่ไม่ได้รับผลกระทบมากนักจากวิกฤตการณ์ดังกล่าว

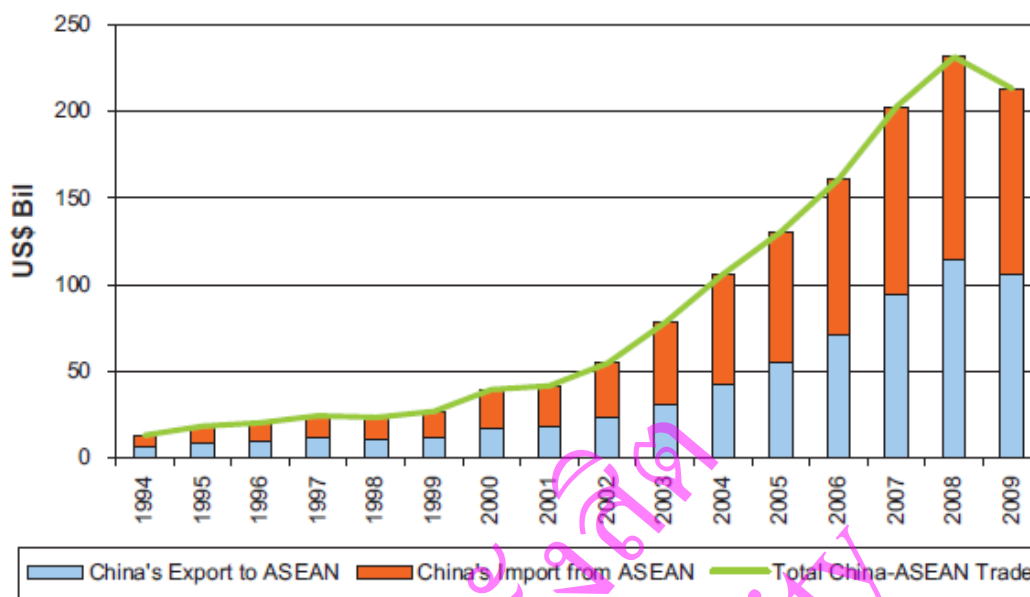

รูปที่ 1.1 ดัชนีการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศจีนช่วงปีไตรมาสที่ 4 ปี พ.ศ. 2008 ถึง ไตรมาสที่ 2 ปี 2011

ที่มา : Denis Ouellet, <http://www.bernobul.com/?cat=25>, 15 มีนาคม 2555

ด้วยเหตุนี้ แนวคิดความร่วมมือระหว่างอาเซียนและประเทศในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงมีมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บทบาทของสาธารณรัฐประชาชนจีนในการสนับสนุนต่อแรงผลักดันให้เกิดความร่วมมือดังกล่าวขึ้น หากมองในเชิงเศรษฐกิจแล้วประเทศจีนนับได้ว่าเป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญสำหรับอาเซียน โดยความร่วมมือระหว่างจีนและอาเซียนได้รับการยกระดับความสำคัญมากขึ้น จนกระทั่งมีการทำเขตการค้าเสรีร่วมกัน หรือที่รู้จักกันในนามเขตการค้าเสรีจีน – อาเซียน ASEAN–China Free Trade Area (ACFTA) ภายใต้ข้อตกลงนี้มีการลดกำแพงทางด้านภาษีศุลกากรระหว่างกันลง จนกระทั่งเหลือ 0% ซึ่งข้อตกลงทางการค้าในรูปแบบนี้จะแตกต่างกับการทำเขตการค้าเสรีจีน – ไทย เพราะข้อตกลงดังกล่าวดำเนินไปในลักษณะของทวิภาคี แต่ข้อตกลงเขตการค้าจีน – อาเซียนจะดำเนินไปภายใต้กรอบของพหุภาคี

จากตารางด้านล่าง จะพบได้ว่าตัวเลขการค้าระหว่างกลุ่มประเทศอาเซียนและประเทศจีนนั้น เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภายหลังจากปี ค.ศ. 2001 ที่จีนได้เข้าเป็นส่วนหนึ่งขององค์การการค้าโลก และในระหว่างปี ค.ศ. 2008 – 2009 สหรัฐอเมริกาและชาติตะวันตกเริ่มได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจ แต่วิกฤตเหล่านั้นกลับไม่ได้ส่งผลกระทบต่ออาเซียนและจีนมากนัก

รูปที่ 1.2 การค้าระหว่างอาเซียนและสาธารณรัฐประชาชนจีน

ที่มา : <http://www.eai.nus.edu.sg/BB519.pdf>, 15 มีนาคม 2555

นอกจากบทบาทของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่ได้เข้ามามีปฏิสัมพันธ์กับอาเซียนในเรื่องเศรษฐกิจแล้ว จีนยังได้เข้ามามีบทบาทในเรื่องอื่นๆ ในอาเซียนด้วยเช่นกัน อย่างเช่นทางด้านสังคมวัฒนธรรมก็มีความร่วมมือผ่านสถาบันขงจื้อ ซึ่งเป็นสถาบันทางการศึกษาที่ได้รับการสนับสนุนโดยตรงจากรัฐบาลจีน และขยายความร่วมมือไปยังพื้นที่ต่างๆ ทั่วโลกโดยเฉพาะอย่างยิ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สถาบันขงจื้อเป็นสถาบันที่ช่วยกระชับความสัมพันธ์ของประชาชนในสองภูมิภาคเข้าด้วยกัน เพราะการส่งเสริมการเรียนรู้และวัฒนธรรมระหว่างกันจะทำให้ประชาชนเข้าใจกันมากขึ้น จนส่งผลให้การก่อปฏิสัมพันธ์กันเป็นไปได้โดยง่าย ทั้งนี้ในปัจจุบันภาษาจีนได้เริ่มเข้ามามีบทบาทมากขึ้น จนกลายเป็นภาษาหลักภาษาหนึ่งของโลก และด้วยเหตุนี้เองจึงเป็นเหตุจูงใจให้ประชาชนอาเซียนหันมาให้ความสนใจภาษาจีนมากขึ้นและทำให้สถาบันขงจื้อประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก

ในด้านสังคมวัฒนธรรมที่อาเซียนและสาธารณรัฐประชาชนจีนได้มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ทางด้านการศึกษา นั้น อาเซียนและจีนยังตั้งกองทุนเพื่อการพัฒนาาร่วมกันขึ้นภายใต้ชื่อกองทุน China – ASEAN Investment Cooperation Fund เพื่อเป็นการร่วมมือกันจัดสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน พลังงานและทรัพยากรธรรมชาติภายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และประเทศจีน

โครงการนี้เป็นโครงการสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงการร่วมมือกันอย่างเป็นทางการด้านสังคมควบคู่ไปพร้อมกับเศรษฐกิจระหว่างทั้งสองภูมิภาค โดยประเทศจีนสามารถให้ความช่วยเหลือผ่านโครงการนี้ในการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานในเอเชีย ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงออกให้เห็นถึงความร่วมมือกันเป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตาม ในความสัมพันธ์ระหว่างอาเซียนและจีนก็มีจุดประบางอยู่เช่นเดียวกัน นั่นคือปัญหาข้อพิพาทเรื่องหมู่เกาะสแปรตลีย์ ที่ทั้งประเทศเวียดนาม ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย บรูไน และจีน ต่างอ้างสิทธิ์เหนือหมู่เกาะดังกล่าว กรณีนี้เป็นปัญหาที่ค่อนข้างจะประบางเพราะเป็นเรื่องของดินแดนและอำนาจอธิปไตย จึงส่งผลให้เกิดความตึงเครียดขึ้นมาหลายครั้ง ดังนั้น หากจะพัฒนาความสัมพันธ์ในระดับภูมิภาคแล้วประเด็นนี้ก็จะเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่จะต้องได้รับการพิจารณาและต้องหาทางออกร่วมกันอย่างสันติวิธีระหว่างอาเซียนและจีน เพื่อให้เกิดการพัฒนาความสัมพันธ์ไปสู่เป้าหมายการจัดตั้งประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ออกในอนาคต ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับความร่วมมือดังกล่าว และแนวโน้มในการเกิดประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ออกต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาพัฒนาการความสัมพันธ์ระหว่างสาธารณรัฐประชาชนจีนและประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

1.2.2 เพื่อศึกษาการรวมกลุ่มของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ออก ตลอดจนพลวัตของการปฏิสัมพันธ์

1.2.3 เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของสาธารณรัฐประชาชนจีนในการส่งเสริมการรวมกลุ่มประชาคมอาเซียน และ ประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียง

1.3 คำถามการวิจัย

ประเทศจีนในฐานะมหาอำนาจสำคัญของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ออก มีบทบาทสำคัญในการรวมกลุ่มประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ออกอย่างไร

1.4 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดการวิจัย

1.4.1 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาการรวมกลุ่มประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียงโดยมีบทบาทของจีนเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการก่อตั้งประชาคมอาเซียนนั้น เราจะเห็นหัวข้อการศึกษาเอกสารออกเป็นสามส่วนด้วยกันดังนี้

- 1) การรวมกลุ่มในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
- 2) การรวมกลุ่มประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียง
- 3) นโยบายของจีนต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

- 1) การรวมกลุ่มในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

จากการศึกษาหนังสือ หลักความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ของจุฑาทิพ คล้ายทับทิม (2551 : 174 – 178) เดิมการก่อตั้งนั้นถูกจัดตั้งด้วยสมาชิกหลัก 5 ประเทศ อันได้แก่ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย สิงคโปร์และไทย โดยเดิมที ข้อตกลงได้ถูกกำหนดไว้ในปฏิญญากรุงเทพ (Bangkok Declaration) ในปี ค.ศ. 1967 นอกจากนี้ยังมีการกำหนดให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเขตแห่งสันติภาพ เสรีภาพและความเป็นกลาง (Zone of Peace Freedom and Neutrality : ZOPFAN) โดยมีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคงในภูมิภาค โดยต้องการให้มหาอำนาจทั้งหมดถอนตัวออกไปจากภูมิภาคแต่ให้มีบทบาทในการค้าประกันความเป็นกลางของภูมิภาค รวมทั้งประเทศในภูมิภาคก็ต้องจำกัดบทบาทและขอบเขตของนโยบายต่างประเทศให้อยู่บนหลักความเป็นกลางตามกฎหมายระหว่างประเทศอย่างเคร่งครัด โดยสนธิสัญญาดังกล่าวถูกลงนามในปี ค.ศ. 1971

ภายหลังต่อมาเมื่อมีการประชุมสุดยอดผู้นำครั้งที่ 4 ที่สิงคโปร์ประเทศไทยได้เสนอให้มีการจัดตั้งโครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจ โดยมีการกำหนดให้มีการตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน ซึ่งได้นำไปสู่การลงนามในปฏิญญาสิงคโปร์ (Singapore Declaration) โดยในการลงนามดังกล่าวก็ได้กำหนดให้มีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area : AFTA) ขึ้นภายใน 15 ปี หลังจากนั้น

ความร่วมมือของอาเซียน มีทั้งความร่วมมือทางการเมือง เศรษฐกิจ ตลอดจน สังคมวัฒนธรรม แต่อาเซียนเองก็มีปัญหาและอุปสรรคเช่นเดียวกัน นั่นคือ การดำเนินนโยบายใด ของอาเซียนใช้หลักการลงมติแบบเอกฉันท์ หากมีประเทศใดไม่เห็นด้วยกับนโยบายนั้นๆ จะส่งผล ให้มตินั้นตกลงไปทันที ดังนั้นความเห็นร่วมกันของประเทศสมาชิกจึงยังไม่สามารถพัฒนาและ นำไปสู่การปฏิบัติได้ จึงเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาอาเซียน นอกจากนี้อีกหนึ่งอุปสรรค ก็คือ ปัญหา ทางการเมืองภายใน โดยเฉพาะประเด็นความขัดแย้งทางเชื้อชาติ ศาสนา และชนกลุ่มน้อย ยังคง เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาของอาเซียน

อีกทั้งการศึกษาหนังสือ เศรษฐศาสตร์การบูรณาการภูมิภาคว่าด้วยความตกลง ทางการเมืองการค้าเสรีสู่การรวมกลุ่มเศรษฐกิจ ของสุทธิพันธ์ จิราธิวัฒน์ (2554 : 360-369) ได้วิเคราะห์ สักยภาพของอาเซียนไว้ว่า กรณีอาเซียนถือเป็นตัวอย่างสำคัญของประเทศกำลังพัฒนาที่มีการบูรณา การภูมิภาคอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะนับตั้งแต่อาเซียนได้เริ่มดำเนินเขตการค้าเสรีอาเซียน มุ่งสู่การ เป็นประชาคมอาเซียน โดยสร้างให้เป็นตลาดเดียวและเป็นฐานการผลิตของภูมิภาค ทำให้พบว่า ภูมิภาคอาเซียนประสบความสำเร็จในการดึงดูดบรรษัทข้ามชาติให้เข้ามาลงทุนในภูมิภาค โดยเฉพาะอุตสาหกรรมเช่น ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ทั้งนี้ ได้ส่งผลโดยตรงต่อการเคลื่อนย้ายการ ลงทุนจากต่างประเทศเข้ามาสู่ภูมิภาค นอกจากนี้ขนาดของตลาดที่เพิ่มสูงขึ้นของภูมิภาคก็เป็นส่วน ดึงดูดการลงทุนจากบรรษัทเหล่านี้

นอกจากนี้ยังได้มีการศึกษาหนังสือต่างประเทศ Institution of the Asia-Pacific; ASEAN and Beyond ของ มาร์ค เบนสัน (Mark Benson, 2009 : 17 -55) ได้กล่าวถึงการบูรณาการ ของอาเซียนไว้ ว่ามีการพัฒนาเรื่อยมาตั้งแต่ปฏิญญาสิงคโปร์ ที่ได้มีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน จนกระทั่งมาถึง กฎบัตรอาเซียน (The Declaration of ASEAN Concord II or Bali Concord) ที่มีการ ระบุชัดเจนถึงการก่อตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community : AC) โดยประชาคมอาเซียนนั้นจะ ประกอบไปด้วยสามเสาหลักอันได้แก่ ประชาคมความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Security Community – ASC) หรือต่อมาถูกเปลี่ยนเป็น ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political – Security Community – APSC) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community – AEC) และประชาคมสังคมวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community – ASCC)

ทั้งนี้ มาร์ค เบนชัน ได้ให้มุมมองเปรียบเทียบที่น่าสนใจระหว่างการบูรณาการประชาคมยุโรป (European Union –EU) และประชาคมอาเซียนไว้ว่า

“ASEAN is not, like Europe, a collection of nations with common values, but a collection of regimes with common interests. Those interests, whether they concern foreign policy or the perpetuation of authoritarian rule at home, partly reflect ASEAN’s Cold War origins as an anti-communist security group and rarely shared by the “People of the member states” of ASEAN in whose name the charter is written.”

ซึ่งหมายความว่า การรวมกลุ่มของอาเซียนนั้นต่างจากยุโรปที่ได้มารวมตัวกันเพราะความเหมือนร่วมกัน แต่เพราะเป็นการดำเนินไปภายใต้ผลประโยชน์ร่วมกันนั่นเอง

2) การรวมกลุ่มประชาคมเอเชียตะวันออก

จากการศึกษารายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์โดย โครงการ ญีปุ่นกับประชาคมเอเชียตะวันออก : ผลประโยชน์ ความเป็นไปได้ และผลกระทบต่อไทย ของ กิตติ ประเสริฐสุข (2552 : 82 – 85) ได้มีการศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการรวมกลุ่มประชาคมตะวันออกว่ามีปัจจัยเกื้อหนุน หรือปัจจัยเชิงบวก และ ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค หรือปัจจัยเชิงลบไว้ดังนี้

ปัจจัยเชิงบวกปัจจัยแรก คือ วิกฤตเศรษฐกิจ เริ่มตั้งแต่วิกฤตเศรษฐกิจเอเซียในปี พ.ศ. 1997 – 1998 เป็นปัจจัยกระตุ้นให้ชาติในภูมิภาคตระหนักถึงผลประโยชน์และความสำคัญของการรวมตัวในภูมิภาค ดังที่ปรากฏในกระบวนการอาเซียน+3 ที่ดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ วิกฤตเศรษฐกิจโลกที่เกิดขึ้นตั้งแต่ปี ค.ศ. 2008 และมีผลต่อเนื่องมาถึงปัจจุบัน (เมษายน ปี ค.ศ. 2009) ก็จะช่วยผลักดันให้เพิ่มความร่วมมือและการรวมกลุ่มในภูมิภาคเอเชียตะวันออกมากขึ้น เพื่อรับมือต่อวิกฤตดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่า วิกฤตเศรษฐกิจถือเป็นภัยคุกคามร่วมกันทางเศรษฐกิจของชาติในภูมิภาค

ปัจจัยสนับสนุนปัจจัยที่สอง คือ การเพิ่มขึ้นของการพึ่งพากันทางเศรษฐกิจในภูมิภาค นอกจากนี้ยังมีการเชื่อมโยงการค้าในลักษณะสามเสาระหว่างญี่ปุ่น อาเซียน จีน (Japan-ASEAN-China Triangular Trade) ที่เพิ่มขึ้นอย่างมากด้วย โดยญี่ปุ่นมาลงทุนผลิตชิ้นส่วนในอาเซียน และส่งไปประกอบเป็นสินค้าขั้นสุดท้ายที่จีน เพื่อส่งออกไปยังประเทศนอกภูมิภาค การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของการค้าและการลงทุนในภูมิภาคนี้จะส่งผลให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องเพิ่มความร่วมมือเชิงสถาบันระหว่างรัฐต่อรัฐ ไม่ว่าจะเป็นการเปิดการค้าเสรีระหว่างกัน การลดและสานกฎระเบียบ

การสร้างกลไกเพื่อเร่งรัดการค้าการลงทุน เพื่อเพิ่มความสะดวกให้การทำธุรกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างกัน

ปัจจัยที่สาม คือ การรวมตัวมากขึ้นในภูมิภาคอื่น ในช่วงที่ผ่านมาสหภาพยุโรปได้มีการขยายจำนวนสมาชิกเป็น 27 ประเทศ ซึ่งรวมหลายประเทศในยุโรปตะวันออกทำให้มีความเป็นไปได้สูงที่ชาติก้าวหน้าในสหภาพยุโรปจะหันไปลงทุนในประเทศสมาชิกใหม่ และมีการค้าขายระหว่างในหมู่ประเทศสมาชิกด้วยกันเองมากขึ้น สำหรับสหรัฐเองก็มีความพยายามในการจัดตั้งเขตการค้าเสรีแห่งอเมริกา (Free Trade Area of Americas : FTAA) ที่จะครอบคลุมทั้งอเมริกาเหนือ อเมริกากลางและอเมริกาใต้ ตลอดจนประเทศในแถบทะเลแคริบเบียน สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นปัจจัยที่ทำให้ชาติในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตื่นตัวมากขึ้น

อีกหนึ่งปัจจัยที่เป็นแรงส่งเสริมการก่อตั้งประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คือ การหยุดชะงักขององค์การการค้าโลก ซึ่งภายหลังการประชุมรอบโดฮาปี ค.ศ. 2001 ก็ประสบปัญหาชักจูงกันมาตลอดเพราะ ความไม่ลงรอยของประเทศพัฒนาแล้วกับประเทศกำลังพัฒนา ตลอดจนการประท้วงของกลุ่มต่อต้านการค้าเสรี ทำให้หลายประเทศหันมาเปิดการเจรจาในข้อตกลงแบบทวิภาคี และในระดับภูมิภาคแทน

ทั้งหมดที่ได้นำเสนอมาเป็นข้อมูลปัจจัยเชิงบวกในการบูรณาการความร่วมมือสู่ประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อย่างไรก็ตามการบูรณาการเองนั้นก็มิอุปสรรคที่ทำให้ ไม่ประสบความสำเร็จตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ ซึ่งอุปสรรคดังกล่าว สามารถอภิปรายได้ดังนี้

ประการแรก คือ ความแตกต่างในระบบเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม เมื่อมองกลับมาจะพบได้ว่าภายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความหลากหลายทั้งทางด้านศาสนา วัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งความแตกต่างทางด้านการเมือง ไม่ว่าจะเป็นระบอบคอมมิวนิสต์ ในจีน ลาวและเวียดนาม เผด็จการทางทหารของพม่า สมบูรณาญาสิทธิราชย์ของบรูไน ระบอบประชาธิปไตยโดยมีกษัตริย์เป็นประมุข ในไทย ญี่ปุ่น กัมพูชา อีกทั้งประชาธิปไตยสาธารณรัฐ ในเกาหลีใต้ อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา

ประการที่สอง คือ ความแตกต่างในระดับการพัฒนา ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เผชิญกับความแตกต่างในระดับการพัฒนาอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการเปรียบเทียบรายรับต่อหัวแล้วจะพบความแตกต่างเป็นอย่างมาก

ประการต่อมา คือ ผลประโยชน์ที่ขัดกันระหว่างประเทศในภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นความขัดแย้งระหว่างประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนาที่มีชุดผลประโยชน์ที่ไม่ลงรอยกัน เช่น ในขณะที่ประเทศพัฒนาแล้วต้องการเปิดเสรีทางการค้าการลงทุน แต่ประเทศ

กำลังพัฒนาที่ยังไม่มีความพร้อม นอกจากนี้ยังมีประเด็นความขัดแย้งกันระหว่างจีนและอาเซียนคือ มีการผลิตสินค้าที่ใกล้เคียงกันทำให้ต้องแย่งตลาดส่งออกระหว่างกัน

ประการที่สี่ คือ การขาดภัยคุกคามร่วมกัน จะเห็นได้ว่าภายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงนั้นไม่ได้มีภัยคุกคามร่วมกัน แต่ส่วนมากจะเป็นภัยคุกคามระหว่างกัน ไม่ว่าจะเป็นกรณีจีน ญี่ปุ่น หรือ แม้กระทั่งในอาเซียนที่จะมีปัญหาเรื่องพรมแดน และพื้นที่ทับซ้อน

ประการที่ห้า คือ ความรู้สึกชาตินิยมที่มีอยู่มากในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียง ทำให้เป็นอีกหนึ่งสาเหตุของการบูรณาการสู่ความเป็นประชาคม

ประการสุดท้าย คือ การเน้นการแก้ปัญหาภายในประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงหลังประเทศในอาเซียน โดยเฉพาะไทยและอินโดนีเซียที่ต้องวุ่นวายกับการจัดการปัญหาการเมืองภายในเป็นส่วนใหญ่ ทำให้สมรรถนะของทั้งสองชาติต่อการเพิ่มความร่วมมือระหว่างประเทศ กลายเป็นประเด็นที่ไม่ได้รับความสำคัญเท่าที่ควร

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาผลงานของ ไพศาล ทรูพาณิชย์กิจ ในหนังสือ เอเชียตะวันออกเฉียง บนเส้นทางสู่การเป็นประชาคม (2553 : 289 -299) โดยได้ประเมินถึงความเป็นไปได้ของการรวมกลุ่มประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือว่า เอเชียตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภูมิภาคที่มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูงที่สุดในโลกในช่วงกว่าสองทศวรรษที่ผ่านมา มีตลาดขนาดใหญ่เกือบสองพันล้านคน หรือเกือบ 1 ใน 3 ของโลก มีเงินทุนสำรองระหว่างประเทศมากกว่าครึ่งหนึ่งของทุนสำรองทั่วโลก มีการพึ่งพาทางเศรษฐกิจกันอย่างใกล้ชิด หากประเทศในภูมิภาคมีความมุ่งมั่นที่จะร่วมมือกันเพื่อนำไปสู่การรวมตัวในภูมิภาคย่อมเป็นสิ่งที่กระทำไม่ได้ไม่ยากนัก แต่อุปสรรคที่สำคัญที่ประเทศในภูมิภาคนี้ต้องกำจัดให้หมดไป คือ ความไม่ไว้วางใจกัน

การรวมตัวในภูมิภาคเป็นมากกว่าเพียงการรวมตัวทางเศรษฐกิจ ดังนั้นจำเป็นต้องมีการเสริมสร้างความไว้วางใจกันและความรู้สึกของการเป็นกลุ่มเดียวกัน ซึ่งจะเป็นรากฐานสำคัญที่จะนำไปสู่การรวมตัวในภูมิภาคอย่างแท้จริง และเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลา อาเซียนใช้เวลาจนถึง 36 ปีกว่าที่แนวคิดการจัดตั้งประชาคมอาเซียนจะเกิดขึ้นและเป็นที่ยอมรับตามที่ระบุใน Bali Concord II ปี ค.ศ. 2003

เป็นที่น่าสังเกตว่า นอกจากความใกล้ชิดและการพึ่งพาทางเศรษฐกิจที่เพิ่มมากขึ้นแล้ว ความใกล้ชิดกันทางด้านสังคมวัฒนธรรมก็มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ เช่นกัน การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมโดยเฉพาะวัฒนธรรมร่วมสมัย ทำให้ประชาชนโดยเฉพาะชนชั้นกลางใน

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีสันนิษฐานและวิถีชีวิตที่คล้ายคลึงกันซึ่งส่วนหนึ่งก็มาจากผลของโลกาภิวัตน์ เป็นปัจจัยสำคัญที่ไม่อาจมองข้ามได้ในกระบวนการรวมตัวในภูมิภาค

3) นโยบายของจีนต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

จากการศึกษาหนังสือเรื่อง A New East Asia : Toward a Regional Community โดย Kazuko Mori และ Kenichiro Hirano (2550 : 152 – 153) ได้กล่าวถึงการพัฒนาเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ว่า การขยายการเติบโตทางเศรษฐกิจและการค้าขายระหว่างภูมิภาค เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการพัฒนาระบบเศรษฐกิจในระดับภูมิภาค อีกทั้งการลงทุนโดยตรง ก็และการลงทุนจากบริษัทข้ามชาติ (Multi-national Cooperation : MNC) ก็ยังเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องประสานความร่วมมือในระดับรัฐเพื่อรองรับการเติบโตและขยายตัวทางเศรษฐกิจในอนาคต

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาผลงานของ Khee Giap Tan & Shu Wen Chiang จากวารสาร Singapore : World Scientific ในหัวข้อบทความ Continuing the APEC Agenda and the Evolving Regional Institutional Architecture in the Context of an Emerging Asia (2554 : 213 – 233) ได้กล่าวถึงการรวมกลุ่มภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และบทบาทของประเทศจีนไว้ว่า ปัจจุบันประเทศจีนได้ให้ความสำคัญต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นอย่างมาก ดังที่เราจะสามารถเห็นได้จากความร่วมมือต่างๆ นอกจากนี้ในขณะที่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจโลก ทำให้สกุลเงินดอลลาร์ และ ยูโร ได้ลงความน่าเชื่อถือลงเนื่องจากความผันผวนของค่าเงิน จึงทำให้สกุลเงินหยวนกำลังเป็นที่จับตามอง

จากการศึกษาหนังสือ เศรษฐศาสตร์การบูรณาการภูมิภาค ว่าด้วยความตกลงทางการค้าเสรีสู่การรวมกลุ่มเศรษฐกิจ ของ สุทธิพันธ์ จิราธิวัฒน์ (2554 : 360-369) ได้กล่าวถึงการลงทุนของจีนสู่อาเซียนไว้ดังนี้ สำหรับการลงทุนของจีนในอาเซียนก็เป็นอีกหนึ่งประเด็นที่มีการหยิบยกมาพิจารณากันมากขึ้น เนื่องจากความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์และความสนใจของจีนที่พิจารณาอาเซียนเป็นแหล่งทรัพยากรวัตถุดิบและตลาดที่เหมาะสมกับจีน ในอนาคต จีนสามารถขยายบทบาทเป็นผู้ลงทุนรายสำคัญในอาเซียนนอกเหนือไปจากกลุ่มประเทศตะวันตก ญี่ปุ่น และกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชีย

จากการศึกษาหนังสือ Asian Diplomacy ของ Krishan S. Rana (2552 : 211-219) โดยได้อธิบายถึงนโยบายทางการทูตของจีนไว้ดังนี้ นโยบายการต่างประเทศของจีนมีลักษณะที่เป็น

นโยบายเชิงรุกมากขึ้นเพื่อตอบสนองการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน ซึ่งแต่เดิม การดำเนินนโยบายต่างประเทศของจีน จะเต็มไปด้วยความระมัดระวัง แต่การดำเนินนโยบายทางการทูตในยุคหลังจะหันต่อสภาพการณ์เปลี่ยนแปลงมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากประเด็นดังกล่าวเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของจีน จีนก็จะมีการดำเนินนโยบายตอบโต้ที่ค่อนข้างจะรวดเร็ว

1.4.2 กรอบแนวคิดการวิจัย

1) แนวคิดโลกาภิวัตน์ (Globalization)

ในปัจจุบันความเจริญของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้เข้ามามีบทบาทมากขึ้นในชีวิตประจำวัน การติดต่อสื่อสารเป็นไปโดยอิสระมากขึ้นหรือที่เราสามารถเรียกได้ว่าเป็นการติดต่อสื่อสารแบบไร้พรมแดน หากเปรียบเทียบกับอดีตเราจะสามารถมองเห็นความแตกต่างของการติดต่อสื่อสารได้อย่างชัดเจน ในอดีตเราอาจจำเป็นต้องอาศัยการเดินทางทางเรือ การส่งเอกสารทางไปรษณีย์หรือ โทรเลข สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ต้องอาศัยระยะเวลาในการดำเนินการ หากแต่ปัจจุบันเราสามารถติดต่อสื่อสารกับคนที่อยู่ห่างไกลออกไปได้อย่างสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น หรือแม้กระทั่งสามารถทำให้คนทั่วทุกมุมโลกสามารถรับรู้เรื่องราวที่เกิดขึ้นไปพร้อมๆกัน ได้ เช่น เหตุการณ์ 9/11 ที่มีการถ่ายทอดสดไปทั่วทุกมุมโลกนั่นเอง

นอกจากในเรื่องของเทคโนโลยีสารสนเทศในการสื่อสารที่ถูกพัฒนาขึ้นจะเป็นประโยชน์ในเรื่องของการติดต่อสื่อสารแล้ว ก็ยังมีอีกภาคส่วนหนึ่งที่ได้รับประโยชน์จากการเติบโตขึ้นของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศนั่นคือ การพัฒนาของระบบการค้าตลอดจนการทำธุรกรรมต่างๆ ที่เจริญก้าวหน้าขึ้นมาเป็นเงาตามตัว ดังนั้นเมื่อเกิดการรวมตัวกันขึ้นจึงกลายเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ทำให้เป็นการดึงทุกส่วนเข้ามาภายใต้ระบบสังคมโลก หรือภายใต้ระบบเดียวกันมากยิ่งขึ้น

ดังนั้น นักวิชาการอย่าง เจมส์ โรสเนา (James N. Rosenau) ได้ให้ความหมายของโลกาภิวัตน์ไว้ว่า การที่คน กิจกรรม บรรทัดฐาน ความคิด สินค้า บริการ เงินตราลดบทบาทจากที่เคยอยู่ภายในความจำกัดของขอบเขตแห่งภูมิศาสตร์ หรือ เคยมีวิธีปฏิบัติดั้งเดิมที่แตกต่างกันให้มาอยู่ร่วมกัน ในขอบเขตรดับโลก และวิธีปฏิบัติอย่างเดียวกัน (จุฑาทิพ คล้ายทับทิม, 2551 : 142 – 143) ทั้งนี้เราจะเห็นได้จากหลายตัวอย่างด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นกระแสวัฒนธรรมตะวันตกของประเทศเกาหลีใต้ที่ได้แพร่กระจาย และได้รับความนิยมไปทั่วโลก โดยที่เราไม่สามารถปฏิเสธได้เลยว่าส่วน

หนึ่งเป็นผลกระทบมาจากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนการสื่อสารบนอินเทอร์เน็ตที่ทำให้กระแสความนิยมเหล่านี้แพร่กระจายไปอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ในส่วนของการค้าเราจะพบได้ว่าปัจจุบันการค้าที่ได้รับการยอมรับนั้นจะเป็นการค้าในรูปแบบของทุนนิยม โดยมีองค์กรกลางอย่างองค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO) เป็นองค์กรหลักหรือองค์กรกลางที่เข้ามาทำหน้าที่ในการดูแลควบคุมเรื่องการค้า ซึ่งการเข้ามาเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลกนั้นเรียกว่าเป็นบรรทัดฐานทางสังคมอย่างหนึ่งที่ทำให้เป็นที่ยอมรับมากขึ้นของนานาประเทศที่จะเข้าไปทำการค้าด้วย ปัจจุบันมีประเทศที่เข้าร่วมองค์การการค้าโลกด้วยกันทั้งหมด 158 ประเทศจากทั้งหมด 193 ประเทศทั่วโลก (http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/org6_e.htm, 17 พฤษภาคม 2555)

โลกาภิวัตน์นอกจากจะส่งผลกระทบต่อทางด้านการค้า และวัฒนธรรม ก็ยังคงส่งผลกระทบต่อทางด้านตลาดการเงินและตลาดทุน เพราะการทำธุรกรรมผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในปัจจุบัน จึงทำให้การเคลื่อนย้ายเงินทุนทำได้ง่ายและสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น ดังนั้นการขยายการลงทุนไปยังภูมิภาคต่างๆก็เกิดขึ้นเป็นเงาตามตัว ฐานการผลิตไม่ได้ถูกจำกัดอยู่แต่เพียงประเทศใดประเทศหนึ่ง และผลจากการลงทุนนี้เองที่ทำให้เกิดการค้าเสรีขึ้นในเวลาต่อมา อย่างไรก็ตาม การทำธุรกรรมในรูปแบบนี้ก็ไม่ได้นำมาซึ่งประโยชน์เสมอไป เพราะการระดมความคิดก็สามารถเกิดขึ้นได้เช่นกัน โดยรูปแบบการระดมความคิดที่สามารถพบเห็นได้มากที่สุดนั้นก็คือ การฟอกเงิน จนกระทั่งปัจจุบันได้มีการออกกฎหมายสากลในเรื่องของการฟอกเงินขึ้นทั้งนี้เพื่อเป็นการดำเนินการต่อการกระทำผิดดังกล่าวนั่นเอง

นอกจากในเรื่องของการระดมความคิดในเรื่องของการฟอกเงินแล้ว อีกประเด็นปัญหาสำคัญที่ได้รับผลกระทบจากการขยายตัวของโลกาภิวัตน์ นั่นก็คือเรื่องของ ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร ตลอดจนทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งปัจจุบันจะได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก อย่างเช่นในตัวอย่างของประเทศไทยก็ถูกจัดอันดับ เป็นประเทศที่ถูกจับตามองในฐานะที่ประเทศที่มีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา หรือที่เรา รู้จักกันในนามของ Priority Watch List (PWL) อย่างไรก็ตามประเทศไทยเองได้มีความในการลดปัญหาดังกล่าวจนกระทั่งได้มีการพิจารณาลดระดับการเฝ้าระวังเหลือเป็นเพียงประเทศ Watch List (WL) เท่านั้น เพราะปัจจุบันรัฐบาลไทยได้เข้ามามีบทบาทในประเด็นนี้มากยิ่งขึ้น (<http://www.mcot.net/site/content?id=512189ed150ba0c44d0004b4>, 6 มิถุนายน 2555)

การกระจายตัวของระบบโลกาภิวัตน์ในสังคมโลกปัจจุบัน ยังคงส่งเสริมให้มีการเกิดขึ้นของการบูรณาการทางเศรษฐกิจในพื้นที่ต่างๆทั่วโลก เพราะการบูรณาการทางเศรษฐกิจจะเป็นการดำเนินการพัฒนารูปแบบของระบบเศรษฐกิจ เพื่อให้สามารถรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ไม่ว่าจะเป็นความพยายามในการลดภาษีระหว่างประเทศคู่ค้า เพื่อให้การค้าระหว่างกันเป็นไปได้โดยเสรีและปราศจากการกีดกันทางการค้า การตั้งกฎหมายเพื่อเป็นกฎเกณฑ์ที่ใช้ร่วมกัน การเกิดการบูรณาการนี้เองที่เป็นแรงผลักดันที่สำคัญที่ส่งเสริมการเกิดขึ้นของตลาดใหม่ การเข้ามาลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ซึ่งเป็นการลงทุนสำคัญที่ทำให้ประเทศต่างๆ มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก และการเจริญทางเศรษฐกิจนี้เองที่เป็นแรงจูงใจให้หลายประเทศเล็งเห็นถึงประโยชน์ของการค้าในรูปแบบดังกล่าว ส่งผลให้หลายประเทศให้ความสำคัญและหันมาศึกษา ตัวอย่างเช่น ความพยายามในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกภาพของสหภาพยุโรปของประเทศตุรกี ที่มีการยื่นคำร้องขอการเข้าร่วมเป็นสมาชิกมาเป็นระยะเวลานาน หากแต่ยังไม่ประสบความสำเร็จ (http://en.wikipedia.org/wiki/European_Union, 4 มิถุนายน 2555)

อย่างไรก็ตาม การเข้ามาของทุนนิยมและวิวัฒนาการทางการค้า ตลอดจนการลงทุนจากต่างประเทศซึ่งจะนำมาแต่ประโยชน์แต่เพียงอย่างเดียวหากแต่ยังส่งผลต่อ กิจกรรมภายในประเทศอีกด้วย ที่เห็นได้อย่างชัดเจนก็คือ ร้านค้าขายปลีกที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการเข้ามาขยายกิจการของกลุ่มธุรกิจขายปลีกขนาดใหญ่ ไม่ว่าจะเป็น เทสโก้ โลตัส (Tesco Lotus) หรือ บิ๊กซี (Big C) ซึ่งการเข้ามาลงทุนในรูปแบบนี้ได้เป็นการขยายการบริการที่เรียกได้ว่าค่อนข้างจะครบวงจร และอำนวยความสะดวกสบายแก่ผู้บริโภค ดังนั้นจึงไม่ใช่เรื่องน่าแปลกใจเลย หากเราจะพบว่า ธุรกิจรายย่อยกำลังถดถอยและสูญหายไป

นอกจากในเรื่องของภาคเศรษฐกิจ ที่ระบบโลกาภิวัตน์ได้ส่งผลกระทบต่ออย่างมากมายมหาศาลแล้ว สิ่งที่เราเรียกว่าโลกาภิวัตน์นี้เองก็ได้ส่งผลกระทบต่อเนื่องมาซึ่งส่วนของวัฒนธรรมอีกด้วย ในเรื่องของการแผ่ขยายอิทธิพลทางวัฒนธรรมผ่านทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ หรือระบบสารสนเทศ ไม่ว่าจะเป็นทางด้าน อินเทอร์เน็ต การถ่ายทอดสดผ่านดาวเทียม หรือการเชื่อมต่อข้อมูลในรูปแบบลักษณะอื่นๆ ล้วนแล้วแต่เป็นกระบวนการสำคัญในการส่งต่อข้อมูล ข่าวสาร ไปยังทั่วทุกมุมโลกได้อย่างง่ายดายยิ่งขึ้น เริ่มต้นตั้งแต่ในสมัยยุคสงครามเย็น การแผ่แพร่วัฒนธรรมการใส่กางเกงยีนส์ ที่เป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของชาวอเมริกา ได้ถูกส่งผ่านไปทั่วทุกมุมโลกจนทำให้คนเริ่มหันมานิยมอเมริกามากขึ้น หากแต่ไม่ใช่เพียงวัฒนธรรมกางเกงยีนส์เท่านั้นที่ถูกเผยแพร่ออกไปเท่านั้น วัฒนธรรมการกิน หรือวิถีการดำเนินชีวิตก็ถูกส่งต่อออกมาในส่วนต่างๆ ของโลกอีกด้วย

การส่งผ่านวัฒนธรรมดังกล่าว เราเห็นได้ชัดจากร้านอาหารจานด่วน หรือที่เรามักจะเรียกกันติดปากว่า แมคโดนัลด์ ที่ปัจจุบันมีสาขากระจายอยู่มากมายทั่วทุกมุมโลก ดังนั้นเราจึงสามารถเห็นได้ชัดเจนว่าสิ่งที่เรียกว่า โลกาภิวัตน์ ได้ทวีความสำคัญขึ้นมาตามลำดับ

เมื่อเราได้ก้าวเข้ามาสู่ยุคปัจจุบัน โลกได้ถูกเปลี่ยนผ่านตามช่วงของเวลาจนในปัจจุบัน วัฒนธรรมอเมริกาไม่ได้เป็นผู้นำในเรื่องของวัฒนธรรมอีกต่อไป หากแต่เป็นความเจริญของชาติตะวันออกอย่างประเทศเกาหลีใต้ ที่ได้ก้าวขึ้นมาแทนที่เป็นผู้นำทางวัฒนธรรม อุตสาหกรรมการบันเทิงของประเทศเกาหลี กำลังได้รับความนิยมและถูกจับตามองไปทั่วโลก การขยายตัวของวัฒนธรรมเกาหลี ตลอดจนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่างก็เพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อระบบโลกาภิวัตน์ เทคโนโลยี และสารสนเทศ ได้ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือชิ้นเอกในการดำเนินการดังกล่าวของรัฐบาลเกาหลี จนทำให้ในปัจจุบันนี้ประเทศเกาหลีใต้ได้ประสบความสำเร็จในการเผยแพร่วัฒนธรรมเป็นอย่างมากในปัจจุบัน

หากเรามองย้อนกลับมาทางด้านการเมือง เราก็จะพบได้ว่า ทางด้านการเมืองเองนั้นก็ได้รับผลกระทบจากระบบโลกาภิวัตน์อยู่ไม่น้อยเช่นกัน อย่างที่ได้กล่าวไปแล้วในช่วงต้น ว่าโลกาภิวัตน์ก็คือ การหลอมรวมโลกของเราที่แต่ละประเทศมีอาณาเขตและอำนาจอธิปไตยของตนเข้ามาอยู่ภายใต้ระบบเดียวกัน นั่นคือ ระบบโลก จึงไม่น่าแปลกใจเลยหากเราจะพบว่า นอกจากปัจจุบันประเทศต่างๆ จะพยายามเข้าสู่องค์กรระดับโลก เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของสังคมโลกแล้ว ระบบโครงสร้างการเมืองการปกครองเองก็เป็นอีกส่วนสำคัญ ที่จะทำให้ประเทศต่างๆ ได้รับการยอมรับจากนานาชาติ

อย่างที่ทราบกันดีว่า ภายหลังจากสิ้นสุดลงของสงครามโลกครั้งที่สอง และการเกิดขึ้นของสงครามเย็น ได้นำมาสู่ความเป็นปฏิปักษ์ของคู่อุดมการณ์ทางการเมือง ระหว่าง โลกเสรีประชาธิปไตย และ โลกแห่งสังคมนิยม จนกระทั่งท้ายที่สุด เมื่อแนวคิดอุดมการณ์สังคมนิยมต้องพ่ายแพ้ต่อ แนวทางเสรีประชาธิปไตย ก็ทำให้แนวคิดที่ว่าระบอบสังคมนิยมนั้นเป็นสิ่งเลวร้ายถูกถ่ายทอดเรื่อยมา หากแต่อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันก็ยังคงมีประเทศที่ปกครองด้วยระบบสังคมนิยมเหลืออยู่แน่นอนว่าคงเป็นเรื่องไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ที่ประเทศเหล่านั้นจะถูกคำครหาจากนานาชาติถึงระบบการปกครองในรูปแบบดังกล่าว

ดังนั้นประเทศเหล่านั้นจึงต้องพยายามในการปรับตัวและหามาตรการ ตลอดจนวิธีต่างๆ เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของนานาชาติและสามารถอยู่รอดได้ในระบบสังคมโลกเช่นนี้ อย่างเช่นตัวอย่าง

ที่เห็นได้อย่างชัดเจนก็คือ ประเทศจีน ที่ถึงแม้ปัจจุบันประเทศจีนจะปกครองด้วยระบอบคอมมิวนิสต์ แต่ลักษณะรูปแบบทางเศรษฐกิจก็ไม่ได้ถูกควบคุมโดยรัฐบาลไปทั้งหมด เอกชนยังมีสิทธิในการทำการค้าได้อย่างเสรีภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด ทำให้ปัจจุบัน ประเทศจีนได้กลับมาผงาดเป็นประเทศที่มีความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจอีกครั้ง และจากการปรับตัวนี้เองที่เป็นส่วนสำคัญทำให้ ประเทศจีนได้รับการยอมรับและสามารถเข้าสู่ระบบโลก ตลอดจนการแข่งขันต่างๆ ได้อย่างสมบูรณ์

จากสิ่งที่ได้กล่าวไปทั้งหมดแล้ว แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจน ว่า โลกาวัดนี้ได้ส่งผลกระทบต่ออย่างกว้างขวาง ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ ตลอดจนสังคมวัฒนธรรม และด้วยการขยายตัวของ ระบบโลกาวัดนี้เองที่ทำให้โลก ได้กลายเป็น โลกที่ไร้พรมแดน การติดต่อสื่อสาร หรือการถ่ายทอดข้อมูลต่างๆ ทำให้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น การถูกหลอมรวมเข้ามาอยู่ภายใต้ระบบสังคมเดียวกัน มีความเด่นชัดและเพิ่มพูนความสำคัญขึ้นตามเวลาที่ผ่านไป กอปรกับ ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ เทคโนโลยีสารสนเทศที่ไม่เคยหยุดนิ่ง สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความก้าวหน้า และ ทำให้โลกหลอมรวมเข้ามาอยู่ภายใต้ระบบสังคมโลกเดียวกันได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

ในการนำมาวิเคราะห์เชื่อมโยงกับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะเป็นการเชื่อมโยงโลกาวัดนี้ เข้ากับบทบาทของจีนในการเข้ามามีส่วนร่วมและ ความพยายามในการผลักดันให้ประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บทบาทที่เข้ามามีส่วนร่วมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ให้ประสบความสำเร็จในการก่อตั้งประชาคมอาเซียน เพื่อที่จะได้ขยายกรอบความร่วมมือ สู่ประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต่อไป

2) ทฤษฎีดุลแห่งอำนาจ (Balance of Power)

ดุลแห่งอำนาจคือสิ่งจำเป็นในการรักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ ด้วยเหตุที่ว่า การมีอำนาจคือการสร้างความปลอดภัยของชาติหนึ่ง หรือการสร้างอำนาจของชาติหนึ่งย่อมไม่เกิดความปลอดภัยแก่อีกชาติหนึ่ง ดังนั้นจึงเกิดนโยบายนี้ขึ้นเพื่อเป็นนโยบายที่ต้องการให้มีอำนาจเท่าเทียมกัน (พิทยา มาศมินทร์ไชยนรา, 2546 : 75)

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า เรื่องของดุลแห่งอำนาจจึงเป็นการพยายามรักษาไว้ซึ่งเสถียรภาพแห่งอำนาจนั่นเอง ทั้งนี้ก็วิชาการอย่าง เคนเนท วอลซ์. (Kenneth Waltz) ได้ให้ความ

หมายถึงการถ่วงดุลอำนาจไว้ว่า เมื่อสภาพของระบบสังคมเป็นอนาธิปไตยแล้วรัฐจำเป็นต้องแสวงหาหนทางเพื่อค้ำประกันและรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงปลอดภัยแห่งรัฐ (Thapiporn Suporn, 2012 : <http://hulioacruzio.wordpress.com/2012/07/13/Kenneth-waltz-anarchic-orders-and-balances-of-power>, 11 มิถุนายน 2555)

ด้วยเพราะดุลแห่งอำนาจนั้นเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญ ที่จะธำรงรักษาไว้ซึ่งสันติภาพ การจะสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นจำเป็นที่จะต้องมีการถ่วงดุลไว้ซึ่งอำนาจ แนวคิดทฤษฎีเรื่องดุลแห่งอำนาจมีรากฐานแนวคิดมาจากแนวคิดทางด้านสัญนิยม ทุกคนต่างทำเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง จึงทำให้การแสดงบทบาทของรัฐออกมาในรูปแบบของความก้าวร้าว

อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินนโยบายระหว่างประเทศนั้น หากประเทศใดที่มีอำนาจแห่งชาติเหนือกว่าย่อมได้เปรียบประเทศที่มีอำนาจแห่งชาติที่ด้อยกว่า เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วการรวมกลุ่มกันของบรรดาประเทศที่มีอำนาจในการต่อรองไม่สูงมากนัก อาจเป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่จะทำให้ประเทศเหล่านั้นมีอำนาจในการต่อรองที่สูงมากขึ้น ดังนั้นการดำเนินความสัมพันธ์ภายใต้ระบบดุลแห่งอำนาจนี้อาจเป็นสิ่งที่จะสามารถรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงปลอดภัยแห่งรัฐนั่นเอง

ดุลแห่งอำนาจมีความสำคัญอย่างยิ่งในระบบระหว่างประเทศ เพราะหากดุลแห่งอำนาจมีไม่เท่าเทียมกันแล้ว ก็เป็นเรื่องง่ายที่จะทำให้แต่ละรัฐมีความหวาดกลัวต่อว่าอริปไตยแห่งตนนั้นจะถูกคุกคาม สิ่งก็ตามมาก็คือ ความพยายามในการแข่งขันการเพิ่มอำนาจของตนเอง เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเพิ่มอำนาจของตนขึ้น อีกฝ่ายก็จะวิตกและพยายามสร้างเพิ่มอำนาจของตนไปอีก (http://en.wikipedia.org/wiki/Balance_of_threat, 11 มิถุนายน 2555) หากไม่มีการหยุดยั้งการแข่งขันการสะสมอำนาจ ก็จะนำไปสู่สภาวะตรึงเครียดและอาจนำไปสู่สภาวะสงครามในที่สุด

ตัวอย่างของการแข่งขันกันสะสมอำนาจจนนำไปสู่การก่อให้เกิดสงครามที่สามารถเห็นได้ชัดเจนมากที่สุดก็คือ การประกาศสงครามระหว่างเกาหลีเหนือ และ เกาหลีใต้ ในวันที่ 30 มีนาคม ค.ศ. 2013 ที่ผ่านมา สาเหตุหลักก็คือ ความไม่พอใจและความหวาดกลัวต่อการล้อมรอบร่วมกันระหว่างสหรัฐอเมริกาและเกาหลีใต้ ทำให้เกาหลีเหนือจำเป็นต้องวางท่าทีที่แข็งกร้าวมากขึ้นจนกระทั่งประกาศเข้าสู่สภาวะสงครามในที่สุด (<http://www.bangkokbiznews.com/home/detail/politics/world/20130331>, 4 เมษายน 2556)

เมื่อหันกลับมามองภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในปัจจุบัน เราก็จะเห็นได้อย่างชัดเจนในเรื่องของความพยายามในการถ่วงดุลอำนาจดังกล่าว อย่างที่เห็นกันในปัจจุบัน ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นภูมิภาคที่น่าจะรองรับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจได้ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อประเทศในฝั่งตะวันตก ไม่ว่าจะเป็นยุโรปหรือสหรัฐอเมริกาที่กำลังได้รับผลจากสภาวะทางเศรษฐกิจดังกล่าว ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีความสมบูรณ์ทางด้านทรัพยากร และยังเป็นศูนย์กลางของการคมนาคมขนส่ง ได้ถูกให้ความสำคัญมากขึ้น ดังนั้นจึงไม่น่าแปลกใจที่จะเห็นการขยายความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ และด้านอื่นๆ ภายในภูมิภาคนี้

ความพยายามในการรวมกลุ่มภายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น ถูกวางกรอบความร่วมมือเพื่อมุ่งไปสู่การรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน ที่จะมีความร่วมมือกัน ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรม ความร่วมมือเดิมของการพัฒนาความร่วมมือระหว่างกันได้ถูกจำกัดอยู่เพียงแต่ประเทศสมาชิก หากต่อมา ประเทศอื่นๆ ที่อยู่นอกกรอบประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้เล็งเห็นศักยภาพในการร่วมมือดังกล่าว จึงมีความสนใจที่จะเข้ามาเป็นประเทศภาคี อย่างไรก็ตามการเข้ามาร่วมเป็นภาคีนั้นก็เป็นเพียงแต่ ประเทศคู่เจรจา ไม่ใช่การเข้าร่วมเป็นประเทศสมาชิก ดังจะเห็นได้จากการขยายกรอบความร่วมมือ เป็นประเทศ อาเซียน +3 ก้าวเข้าสู่อาเซียน +6 และ อาเซียน +8 ในปัจจุบัน

การขยายกรอบความร่วมมือสู่ประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น จะยึดกรอบการเจรจาภายใต้กรอบความร่วมมือ อาเซียน +3 เป็นสำคัญ หากแต่ความพยายามของหลายประเทศที่ได้ดึงประเทศอื่นๆ เข้าเป็นประเทศคู่เจรจาเพิ่มเติม ต่างก็มีนัยสำคัญในความพยายามถ่วงดุลอำนาจไม่ให้มหาอำนาจอย่างประเทศจีน ได้เข้ามามีบทบาทมากเกินไป ดังนั้นจึงเป็นเรื่องสำคัญของภูมิภาคอาเซียน ที่จะต้องดำเนินมาตรการและนโยบายในการพยายามรักษาและถ่วงดุลไว้ของมหาอำนาจทั้งสองในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อีกทั้ง อาเซียนยังคงจะต้องพยายามรักษาไว้ซึ่งอำนาจแห่งตนเพื่อไม่ให้ตกไปเป็นเครื่องมือของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนั่นเอง

ทฤษฎีดุลแห่งอำนาจจะเป็นเรื่องของการพิจารณาความพยายามขยายกรอบความร่วมมือจาก ASEAN+3 มาสู่ ASEAN+6 และ ASEAN+8 ว่าเพราะเหตุใดประเทศสมาชิกอาเซียนจึงเห็นความสำคัญของการขยายจำนวนคู่ภาคีการเจรจาให้มากขึ้น การดึงประเทศมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกาและรัสเซียเข้ามาสู่กรอบการประชุมนั้นมีนัยสำคัญอย่างไร

ขอบเขตการศึกษา คือช่วงตั้งแต่ช่วงทศวรรษปี 1990 ถึงปัจจุบัน เนื่องด้วยเป็นช่วงเวลาที่ประเทศจีนเริ่มปรับเปลี่ยนลักษณะทางการทูตของตนในมีปฏิสัมพันธ์กับภายนอกมากขึ้น และเป็นช่วงที่จีนได้เริ่มเข้ามามีบทบาทบนเวทีการเมืองระหว่างประเทศ เช่น เหตุการณ์การเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก

3) ทฤษฎีภูมิภาคนิยม (Regionalism)

ทฤษฎีภูมิภาคนิยม (Regionalism) เป็นทฤษฎีที่ว่าด้วยการร่วมมือกันระหว่างภูมิภาคบนพื้นฐานของผลประโยชน์ร่วมกัน โดยแนวความคิดดังกล่าวได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของแนวความคิดของการบูรณาการ (Integration) ที่กล่าวว่า (สมพงษ์ ชูมาก, 2554 : 50) หัวใจของทฤษฎีนี้ก็คือว่า เมื่อกระบวนการเริ่มต้นขึ้น การบูรณาการในกิจกรรมเรื่องหนึ่ง จะส่งผลให้เกิดการไหลล้นไปสู่กิจกรรมอื่นที่เกี่ยวข้องกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกิจกรรมที่มีระดับการพึ่งพาซึ่งกันและกันสูงในขณะนั้น หรือที่อาจจะมีการพึ่งพาซึ่งกันและกันสูงในอนาคต การบูรณาการมาจากการไหลล้นไปสู่กัน ย่อมไม่มีอะไรขัดขวางได้ ยิ่งไปกว่านั้นเมื่อกลุ่มผลประโยชน์ภายในรัฐสมาชิกเพิ่มเริ่มเห็นถึงประโยชน์ที่ชัดเจนของกระบวนการของการบูรณาการในขั้นต่อไป

แนวคิดเรื่องภูมิภาคนิยมนั้นถูกแพร่หลายมาตั้งแต่ในสมัยช่วง พ.ศ. 2493 โดยช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 จุดประสงค์ในการรวมตัวกันในระยะเวลาดังกล่าวนั้นเป็นไปเพื่อจุดประสงค์ทางการทหาร ดังจะเห็นได้จาก องค์การสนธิสัญญาป้องกันแอตแลนติกเหนือ (North Atlantic Treaty Organization : NATO) สนธิสัญญาออร์ซอ (Warsaw Treaty Organization) ตลอดจน องค์การสนธิสัญญาป้องกันภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asia Treaty Organization : SEATO) องค์การเหล่านี้ล้วนแล้วแต่สร้างขึ้นมาจากมีจุดประสงค์เดียวกันคือ เพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางการทหารให้มากขึ้น

ภายหลังต่อมาเมื่อสิ้นสุดยุคสงครามเย็น โลกได้กลับเข้าสู่สันติภาพอีกครั้ง หลายประเทศได้กลับมาฟื้นฟูความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างกัน การแข่งขันทางด้านกองกำลังได้ลดบทบาทลง และได้หันมาให้ความสำคัญกับทางด้านเศรษฐกิจมากขึ้น ทั้งนี้ได้มีแนวคิดในการศึกษาทฤษฎีคลาสสิกของภูมิภาคนิยม (ขจิต จิตตเสวี, 2553 : 52) โดยนักวิชาการที่ถือกันว่าเป็นผู้ริเริ่มการศึกษาแนวนี้คือ Jacob Viner และได้รับการพัฒนาต่อโดย J.E. Meada, Franz Gehrels, Richard G. Lipsey, Michaly และ Bela Balassa เป็นต้น โดยจะมุ่งเน้นศึกษาเกี่ยวกับลำดับขั้นตอนของการบูรณา

การระดับภูมิภาคในลักษณะการมองความก้าวหน้าของการบูรณาการแบบเส้นตรงที่ละขั้นทีละระดับ จากต้นทางไปสู่ปลายทาง โดยแบ่งออกเป็นห้าระดับอันได้แก่

(1) เขตการค้าเสรี (Free Trade Area or Agreement : FTA) เป็นขั้นต้นแรกที่ ประเทศสมาชิกต่างยกเลิกภาษีและอุปสรรคทางการค้าระหว่างกัน หากแต่การกำหนดภาษีต่อประเทศ นอกกลุ่มสมาชิก แต่ละประเทศยังคงมีอิสระในการกำหนดนโยบายดังกล่าว

(2) สหภาพศุลกากร (Customs Union) มีลักษณะคล้ายคลึงกับเขตการค้าเสรีใน ส่วนของการยกเลิกภาษีและอุปสรรคทางการค้าระหว่างกัน หากแต่ในระดับขั้นของสหภาพศุลกากรจะ มีการกำหนดอัตราภาษีของประเทศภายนอกกลุ่มร่วมกัน ต่างจากการค้าเสรีที่แต่ละประเทศจะเป็นผู้ กำหนดอัตราภาษีเอง

(3) ตลาดร่วม (Common or Internal Markets) จะมีการดำเนินงานตามรูปแบบของ สหภาพศุลกากร แต่จะเพิ่มเติมการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตได้อย่างเสรีระหว่างประเทศสมาชิก โดย ปัจจัยการผลิตดังกล่าวที่จะสามารถเคลื่อนย้ายได้อย่างเสรี ก็จะได้แก่ ทุน แรงงาน เทคโนโลยี และการ ประกอบการ ซึ่งที่ผ่านมา กลุ่มที่เคยประสบความสำเร็จในการดำเนินการดังกล่าวก็คือ ประชาคม เศรษฐกิจยุโรป (European Economic Community)

(4) สหภาพทางเศรษฐกิจและการเงิน (Economic and monetary Union) ในขั้นตอนนี้ หลังจากมีการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตได้อย่างเสรีแล้ว ก็จะมีการดำเนินนโยบายเพื่อให้สมาชิกได้ใช้ เงินตราสกุลเดียวกัน (Common currency) และมีความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดขึ้นในด้านนโยบายทาง เศรษฐกิจด้วย

(5) สหภาพทางเศรษฐกิจและการเมือง (Economic and Political Union) นับเป็น เป้าหมายสูงสุดของการบูรณาการระดับภูมิภาค (Regional Integration) โดยประเทศสมาชิกจะเข้ามา รวมตัวกันในรูปแบบของสหพันธรัฐ มีความเชื่อมโยงกันมากกว่าทางด้านเศรษฐกิจ แต่จะผูกรวม การเมืองและสังคมเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย

ในส่วนของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่มีเป้าหมายไปสู่ประชาคมอาเซียนภายในปี พ.ศ. 2558 ก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยหลักที่จะเป็นฐานพัฒนาไปสู่ประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อีก ซึ่ง หากการร่วมมือกันระหว่างประชาคมอาเซียน จีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้นั้นประสบความสำเร็จ การ รวมตัวของกลุ่มประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อีก ก็เป็นหนึ่งกลุ่มประชาคมที่มีศักยภาพในการแข่งขันและ ต่อรองทางเศรษฐกิจต่อภูมิภาคอื่นๆ เป็นอย่างมาก

1.5 นิยามศัพท์

เอเชียตะวันออกเฉียง หมายถึง ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ อันประกอบไปด้วย จีน ญี่ปุ่น และ เกาหลีเหนือ รวมกับประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อีกสิบประเทศ ได้แก่ ไทย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย สิงคโปร์ บรูไน ลาว กัมพูชา เวียดนาม และพม่า

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือ อาเซียน (Association of South East Asian Nations : ASEAN) เป็นกลุ่มความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีประเทศสมาชิกทั้งหมด 10 ประเทศ ได้แก่ ไทย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย สิงคโปร์ บรูไน ลาว กัมพูชา เวียดนาม และพม่า

เขตการค้าเสรีอาเซียน หรือ อาฟต้า (ASEAN Free Trade Area : AFTA) เป็นข้อตกลงทางการค้า สำหรับสินค้าที่ผลิตภายในประเทศสมาชิกอาเซียนทั้งหมด

ประชาคมอาเซียน หรือ เอซี (ASEAN Community : AC) คือความร่วมมือของอาเซียนในการบูรณาการของอาเซียนให้มีการดำเนินงานร่วมกันในสามด้าน ได้แก่ ประชาคมเศรษฐกิจ ประชาคมความมั่นคง และ ประชาคมสังคมวัฒนธรรม

การประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออกเฉียง หรือ อีเอเอส (East Asia Summit : EAS) เป็นการประชุมสุดยอดของผู้นำประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ร่วมกับประเทศคู่ภาคี ทั้งหมดจำนวน 18 ประเทศ ได้แก่ กลุ่มประเทศอาเซียน จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ อินเดีย นิวซีแลนด์ ออสเตรเลีย รัสเซีย และ สหรัฐอเมริกา

บทที่ 2

พัฒนาการความสัมพันธ์ทางอาณานิคมของสาธารณรัฐประชาชนจีน-อาเซียน และการก่อตั้งประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียง

สาธารณรัฐประชาชนจีน ในฐานะประเทศมหาอำนาจสำคัญแห่งหนึ่งในปัจจุบัน และยังเป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์สืบทอดมาอย่างยาวนานมาตั้งแต่สมัยราชวงศ์ อย่างไรก็ตามในช่วงเวลาดังกล่าว ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจีนและประเทศอื่นๆ ก็ยังคงดำเนินการไปในรูปแบบรัฐบรรณาการ (Tributary System) (Roland L. Higgins, The Tributary System : <http://www.olemiss.edu/courses/pol337/tributar.pdf>, 7 มิถุนายน 2555) โดยที่ประเทศจีนได้ตั้งตนเองเป็นศูนย์กลางและดำเนินความสัมพันธ์กับรัฐอื่นๆ ความสัมพันธ์ในรูปแบบนี้ถูกดำเนินเรื่อยมา จนกระทั่งเกิดการเปลี่ยนแปลงภายในครั้งใหญ่ จากการสิ้นสุดลงของระบบราชวงศ์ การเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยการนำของ ชุน ยัต เซน และการปฏิวัติครั้งใหญ่ในจีนในปี ค.ศ. 1949 จนเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบคอมมิวนิสต์ โดยการนำของ เหมา เจ๋อตง การเปลี่ยนแปลงภายในเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยสำคัญ ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจีนและประเทศอื่นๆ โดยเฉพาะประเทศในค่ายโลกเสรีได้หยุดชะงักลงไปด้วย

อย่างไรก็ตาม ต่อมาภายหลังการปฏิวัติในปี ค.ศ. 1949 ประเทศจีน ในนามของสาธารณรัฐประชาชนจีนก็ได้กลับมาเปิดประเทศอีกครั้ง แต่ถึงกระนั้น การเปิดประเทศของจีนก็ยังไม่ได้ดำเนินความสัมพันธ์ที่เป็นทางการกับอาเซียนมากนัก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบริบททางการเมืองระหว่างประเทศในขณะนั้นครุกรุ่นไปด้วยความตึงเครียดของสงครามเย็น ที่เกิดขึ้นจากความขัดแย้งทางอุดมการณ์ทางเมืองของโลกเสรีประชาธิปไตย ที่มีผู้นำอย่างประเทศสหรัฐอเมริกา และอีกหนึ่งแนวคิดที่มีความแตกต่างกันนั้นคือ แนวคิดของระบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ ที่มีสหภาพโซเวียตเป็นผู้นำ

สงครามเย็นนั้นได้เริ่มต้นขึ้นตั้งแต่ปี ค.ศ. 1947 การสิ้นสุดลงของสงครามโลกครั้งที่สอง การก้าวขึ้นมาเป็นมหาอำนาจของโลกของมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกาและโซเวียต การแข่งขันทางอำนาจที่มีพื้นฐานทางอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกัน ตั้งแต่นั้นมา โลกถูกแบ่งออกเป็นสองขั้วอำนาจ อันจะ ได้แก่ สหรัฐอเมริกาและ สหภาพยุโรป ตามแนวความคิดทางอุดมการณ์ที่มีความแตกต่าง

กัน ความตึงเครียดของสงครามได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นเป็นลำดับ ความวิตกกังวลของนานาชาติในเรื่องของการใช้อาวุธนิวเคลียร์ของประเทศมหาอำนาจในสงคราม ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่ทำให้สถานการณ์ทวีความเลวร้ายมากขึ้น เพราะผลของระเบิดนิวเคลียร์ได้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการสร้างความเสียหายได้อย่างมหาศาล ซึ่งหากมีการทำสงครามนิวเคลียร์กันจริง ก็คงจะไม่นับการสร้างความเสียหายอย่างมหาศาลให้แก่ทั้งสองฝ่าย

อย่างไรก็ตามในช่วงสงครามเย็นนั้น ในแนวความคิดของอุดมการณ์สังคมนิยมคอมมิวนิสต์เองก็มีความขัดแย้งกัน โดยเฉพาะในปี ค.ศ. 1956 หลังการขึ้นดำรงตำแหน่งเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์ของนิกิตา ครุสชอฟ ซึ่งได้ดำเนินความสัมพันธ์กับสหรัฐอเมริกาอย่างผ่อนปรนมากขึ้น ทำให้ประเทศจีนแสดงความไม่พอใจต่อท่าทีดังกล่าวเพราะถือว่า สหภาพโซเวียตไม่มีความชัดเจนและแน่วแน่ในการต่อสู้กับกลุ่มชนชั้นนายทุนอย่างจริงจัง อีกทั้งคำรับรองของโซเวียตที่จะให้การสนับสนุนก็ไม่ได้เป็นไปตามที่ประเทศจีนคาดหวัง จึงทำให้ขั้วอำนาจทางการเมืองระหว่างประเทศนั้นถูกแบ่งออกเป็นหลายขั้วอำนาจ กอปรกับการที่หลายๆประเทศได้เริ่มเข้ามามีบทบาททางการเมืองโลกมากยิ่งขึ้น จึงส่งผลให้ดุลแห่งอำนาจในช่วงเวลานั้นเปลี่ยนไป และไม่ได้ถูกจำกัดอยู่เพียงแค่สหรัฐอเมริกาหรือสหภาพโซเวียตอย่างที่ผ่านมา

2.1 สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือที่เรารู้จักกันในชื่อของ อาเซียน เป็นการรวมกลุ่มทางภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้ปฏิญญากรุงเทพ (Bangkok Declaration) ซึ่งเป็นการลงนามร่วมกันของประเทศสมาชิกก่อตั้ง 5 ประเทศ อันได้แก่ ไทย โดย ดร.ถนัด คอมันตร์ ตุน อับดุล ราซัค จากมาเลเซีย อาดีม มาลิก จากอินโดนีเซีย เอส ราชารัตนัม จากสิงคโปร์ และ นาซิส โซ รามอส จากฟิลิปปินส์ โดยมีการลงนามกันในปี ค.ศ. 1967 ณ วังสราญรมย์ กรุงเทพมหานคร ภายหลังต่อมามีการเพิ่มจำนวนสมาชิกเข้ามาในกลุ่มความร่วมมือ จนกระทั่งปัจจุบันประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีประเทศสมาชิกด้วยกันทั้งหมด 10 ประเทศ อันได้แก่ ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ บรูไน เวียดนาม ลาว กัมพูชา และพม่า

การรวมกลุ่มในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างกัน โดยการลงนามในปฏิญญาดังกล่าว ได้ระบุวัตถุประสงค์อย่างชัดเจนไว้ถึง การร่วมมือกันในด้าน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การศึกษา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อีกทั้งยังจะส่งเสริมสันติภาพในภูมิภาคบน

พื้นฐานของความเสมอภาคและผลประโยชน์ร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแก้ปัญหาของประเทศสมาชิกด้วยวิธีสันติ ซึ่งน่าจะเป็นประเด็นสำคัญในการก่อตั้งความร่วมมือดังกล่าว

การรวมกลุ่มความร่วมมือดังกล่าวได้ขยายกรอบความร่วมมือมากขึ้นทั้งในเชิงลึกมากกว่าเชิงกว้าง กล่าวคือ การขยายตัวในเชิงกว้างหรือที่เรียกว่าการขยายจำนวนสมาชิกได้ยุติลง เมื่อประเทศในภูมิภาคทั้ง 10 ประเทศได้เข้ามาเป็นสมาชิก หากแต่การขยายความร่วมมือในเชิงลึกด้านความร่วมมือต่างๆ ยังคงดำเนินต่อไป โดยเป้าหมายต่อไปของอาเซียน คือ การก้าวสู่ความเป็นประชาคมอาเซียน ในปี ค.ศ. 2015

การรวมตัวในการก่อตั้งประชาคมอาเซียน เป็นการร่วมมือโดยมีการจัดตั้งสามเสาหลักของประชาคม อันได้แก่ เสาหลักทางการเมืองความมั่นคง เสาหลักทางด้านเศรษฐกิจ และเสาหลักทางด้านสังคมวัฒนธรรม และเป็นไปอย่างมีรูปแบบมากขึ้นตามลำดับ อีกทั้งยังมีการยกระดับความร่วมมือขึ้นมาสู่รูปแบบของประชาคม ที่จะทำให้มีการเคลื่อนไหวปัจจัยการผลิตระหว่างประเทศสมาชิกได้อย่างเสรี ซึ่งจะเป็ปัจจัยสำคัญทำให้เศรษฐกิจของอาเซียน มีการขยายตัวมากขึ้น อีกทั้งยังจะเป็นตลาดรองรับการลงทุนจากต่างชาติมากขึ้นในอนาคตอีกด้วย

2.2 ประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียง

เมื่อย้อนกลับไปในช่วงปีทศวรรษที่ 1990 ซึ่งเป็นช่วงที่เศรษฐกิจโลกกำลังเฟื่องฟู ปรากฏว่าได้เกิดการรวมกลุ่มทาง โดยมีวัตถุประสงค์ทางเศรษฐกิจเป็นหลักขึ้นตามภูมิภาคต่างๆ ทั้งนี้เนื่องจากประโยชน์ของการรวมกลุ่มก็คือ การเพิ่มอำนาจในการเจรจาต่อรองกับประเทศคู่ค้า การรวมกลุ่มที่เห็นได้ชัดที่สุดคือ เขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ หรือ NAFTA (North American Free Trade Area) อันประกอบไปด้วย สหรัฐอเมริกา แคนาดา และ เม็กซิโก นอกจากนี้แล้วในช่วงเวลาดังกล่าวยังมีการเตรียมพร้อมเพื่อยกระดับการรวมกลุ่มของประชาคมยุโรปขึ้นเป็นสหภาพยุโรป ทำให้กระแสการรวมกลุ่มในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นที่จับตามอง

ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เองก็มีความคิดริเริ่มในการรวมกลุ่มเช่นเดียวกัน โดยในปี ค.ศ. 1990 นายกรัฐมนตรี ดร.มหาเธร์ บิน โมฮัมหมัด แห่งมาเลเซีย ได้เสนอความคิดในการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยการเสนอแนวคิดในครั้งนี้ได้ถูกนำเสนอผ่าน

การจัดเลี้ยงต้อนรับ หลี เฝิง (Li Peng) นายกรัฐมนตรีจีนในโอกาสการเดินทางเยือนสหพันธรัฐมาเลเซีย ในช่วงเวลาดังกล่าว ทั้งนี้ มหาเธร์ โมฮัมหมัด ได้กล่าวว่า (ไพศาล หรุพาณิช ; เรื่องเดิม ; หน้า 52)

“ในขณะนี้ไม่มีแนวโน้มว่าจะมีการจัดตั้งกลุ่มเศรษฐกิจต่างๆ นอกเหนือจากการรวมตัวเป็น ตลาดเดียวกันของยุโรป สหรัฐฯ ได้จัดตั้งตลาดร่วมกับแคนาดา และได้ขยายรวมเม็กซิโก ด้วย สหรัฐฯ ยังได้พยายามชักชวนประเทศในอเมริกากลางและอเมริกาใต้เข้าร่วมด้วย เพื่อ เชื่อมโยงเศรษฐกิจของอเมริกาเหนือ และใต้เข้าด้วยกันให้เข้มแข็งขึ้น”

นอกจากการรวมตัวกันของเยอรมันแล้ว มีความเป็นไปได้ว่าประเทศยุโรปตะวันออกอาจจะ เข้าเป็นสมาชิกของประชาคมเศรษฐกิจยุโรป

ประเทศในตะวันออกถูกมองจากประเทศในตะวันตกว่า เราพยายามพัฒนาตนเองเพื่อเป็น ประเทศพัฒนา ประเทศตะวันตกได้พยายามดำเนินมาตรการมากมายเพื่อหยุดยั้งความพยายามของเรา

“มาเลเซียไม่เห็นด้วยกับการจัดตั้งกลุ่มเศรษฐกิจ แต่ในเมื่อประเทศตะวันตกได้จัดตั้งกลุ่ม เศรษฐกิจขึ้นและพยายามใช้ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจขัดขวางการค้าเสรีและยุติธรรม มาเลเซียจึงต้องหันมาพิจารณาท่าทีของตน และมีความเห็นว่า เพื่อให้โลกมีการพัฒนาอย่าง สมดุล ประเทศในเอเชียแปซิฟิกควรที่จะส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจ เพื่อที่จะสามารถ จัดตั้งกลุ่มทางเศรษฐกิจที่เทียบเคียงได้กับกลุ่มเศรษฐกิจอื่นๆ”

ภายหลังต่อมา ในการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม ค.ศ. 1991 นายมหาเธร์ โมฮัมหมัด ได้ใช้โอกาสดังกล่าวเสนอแนวคิดการจัดตั้งกลุ่มวิสัยทัศน์ เอเชียตะวันออก East Asia Economic Group (EAEG) โดยเสนอว่า (ไพศาล หรุพาณิช, 2553 : 55)

“หากอาเซียนต้องการต้องการจะมีอำนาจต่อรองมากขึ้นในการเจรจาการค้าระหว่างประเทศ อาเซียนจำเป็นต้องร่วมมือกับประเทศเอเชียตะวันออก EAEG ซึ่งประกอบด้วยประเทศเอเชีย ตะวันออกเฉียงเหนือและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จะเป็นกลุ่มที่มีความเข้มแข็งพอที่จะได้รับการ ยอมรับจากกลุ่ม Economic Community (EC) และ North American Free Trade Area (NAFTA) ใน ปัจจุบันประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียตะวันออก เมื่อรวมตัวกันแล้วจะเป็นกลุ่มตลาดที่มี

ขนาดใหญ่พอสมควร สักยภาพในการเจริญเติบโตของประเทศในกลุ่ม EAEG มีมากกว่าประเทศในกลุ่ม EC และ NAFTA ซึ่งจะเพิ่มอำนาจต่อรองของประเทศในกลุ่ม EAEG”

อย่างไรก็ตามดูเหมือนว่า ความพยายามในการจัดตั้ง EAEG จะไม่ประสบความสำเร็จ และไม่ค่อยได้รับการตอบรับจากประเทศสมาชิกในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เท่าที่ควร ทั้งนี้เหตุผลหลักในการที่ประเทศต่างๆ ไม่ให้ความร่วมมือเนื่องจาก มองว่า EAEG นั้นเป็นการค้าที่เน้นความเป็นภูมิภาคเป็นสำคัญ และมีรูปแบบการค้าในลักษณะของ Trade Bloc นอกจากนี้การรวมกลุ่มในรูปแบบดังกล่าวยังเป็นไปในรูปแบบของการต่อต้านตะวันตก อีกทั้งการรวมกลุ่มในครั้งนี้นี้ยังขาดการให้ความร่วมมือและการสนับสนุนจากประเทศสมาชิกเท่าที่ควร หากแต่ประเทศสมาชิกก็ไม่ได้ขัดข้องต่อแนวคิดดังกล่าว เพราะบรรดาประเทศสมาชิกต่างก็ให้ความเคารพต่อความคิดของ ดร.มหาเธร์ โมฮัมหมัด เพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่นให้กับชาติสมาชิกอาเซียน นอกจากนี้หากศึกษาไปถึงจุดประสงค์ของการรวมกลุ่ม EAEG นั้นเราจะพบว่าเป็นการรวมกลุ่มเพื่อสร้างอำนาจในการต่อรองกับกลุ่มการค้าอื่นๆ โดยไม่ได้มีจุดประสงค์ระยะยาวในการพัฒนาความร่วมมือ อันทำให้การมองเห็นภาพของความร่วมมือนั้นอาจจะไม่ชัดเจนเท่าที่ควร

นอกจากนี้ยังมีสาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้ความพยายามผลักดัน กลุ่มความร่วมมือเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไม่ประสบความสำเร็จก็คือ การถูกขัดขวางจากชาติตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จากชาติมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกา เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่าหลังสิ้นสุดยุคสงครามเย็นที่ ขั้วอำนาจของระบบโลกได้กลายเป็นขั้วอำนาจเดียวเสรีประชาธิปไตยได้รับชัยชนะ และทำให้ระบบสังคมนิยมสิ้นสุดลงพร้อมการล่มสลายของสหภาพโซเวียต อย่างไรก็ตามภายหลังจากสิ้นสุดของสงครามก็ยังคงมีบางประเทศที่ยังดำเนินการปกครองในรูปแบบสังคมนิยมต่อมา ได้แก่ จีน เกาหลีเหนือ เวียดนาม ลาว และ คิวบา

ต่อมา เมื่อเกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจ และเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้ปัจจัยความแตกต่างทางอุดมการณ์การเมืองได้ลดบทบาทลงไป และเกิดการขยายความร่วมมือทางการค้าไปยังภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก โดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งเป็นภูมิภาคที่เรียกได้ว่าเป็นตลาดแห่งใหม่ที่จะสามารถรองรับการลงทุนได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังเป็นภูมิภาคที่ถือได้ว่าเปรียบเสมือนสวนหลังบ้านของจีน จึงไม่น่าแปลกใจที่ประเทศจีนจะขยายอิทธิพลลงมาสู่ภูมิภาคนี้ การขยายอิทธิพลของประเทศจีนในภูมิภาคดังกล่าวแน่นอนว่าย่อมสร้างความไม่พอใจให้แก่ชาติมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกา เพราะเรียกได้ว่าเป็นการสั่นคลอนอำนาจและมีแนวโน้มว่าสหรัฐอเมริกาจะเสียผลประโยชน์ได้ในภายหลัง

การขัดขวางการรวมกลุ่มโดยชาติตะวันตกจะเห็นได้อย่างเด่นชัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากท่าทีของประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นประเทศที่มีความสัมพันธ์อันดีกับสหรัฐอเมริกาโดยตลอด นับตั้งแต่การสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยญี่ปุ่นได้แสดงท่าทีที่ลังเลต่อการจัดตั้งกลุ่มดังกล่าวโดยอ้างเหตุผลว่า จะไปทับซ้อนกับการทำงานของกลุ่มหรือเอเปค (Asia Pacific Economic Cooperation : APEC) และถึงภายหลังต่อมา EAEG จะถูกปรับรูปแบบของความร่วมมือ มาเป็นรูปแบบของ EAEC (East Asia Economic Caucus) เพื่อไม่ให้ดูเป็นการรวมกลุ่มแบบปิดกัน อีกทั้ง

แนวความคิดดังกล่าวก็ได้รับความเห็นชอบจากกลุ่มประเทศสมาชิกแต่ญี่ปุ่นเองก็ยังมีท่าทีดั้งเดิมจึงได้สร้างความไม่พอใจกับ ดร.มหาเธร์ เป็นอย่างมาก โดย ดร.มหาเธร์ ได้แสดงความไม่พอใจต่อท่าทีของญี่ปุ่นโดยกล่าวว่า (ไพศาล หรุพาณิชย์, 2553 : 57)

“เรารู้สึกผิดหวังเมื่อเจ้าหน้าที่ของญี่ปุ่นได้ทำการร้องขอให้เราอธิบายครั้งแล้วครั้งเล่าว่า EAEC คืออะไร เจ้าหน้าที่เหล่านี้บางคนเคยประจำการในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มาเป็นเวลาหลายปี แต่กลับอ้างว่า ไม่ทราบเกี่ยวกับ EAEC เราจึงรู้สึกเสียใจในเรื่องนี้ที่ประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีความสามารถที่จะช่วยประเทศเอเชียด้วยกันได้ปฏิเสธที่จะช่วย และยังเรียกร้องให้อธิบายอีกด้วยว่า ทำไมสหรัฐฯ จึงไม่ได้อยู่ใน EAEC และเพราะเหตุใดจึงไม่รวมออสเตรเลียและนิวซีแลนด์เข้ามาด้วย คำตอบในเรื่องนี้ค่อนข้างชัดเจน คือ ประเทศเหล่านี้ไม่ใช่ประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้”

จากเหตุปัจจัยที่ได้กล่าวมาในข้างต้น จึงทำให้การรวมกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประสบความสำเร็จและได้รับการตอบรับอย่างเต็มที่เพราะไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากประเทศที่เกี่ยวข้องอีกทั้งยังถูกต่อต้านจากกระแสนอกอีกด้วย

ต่อมาในปี ค.ศ. 1997 ได้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจขึ้นในเอเชีย หรือที่เรารู้จักกันในชื่อของ “วิกฤตการณ์ต้มยำกุ้ง” จากกรณีที่ว่าเงินบาทของประเทศไทยถูกโจมตีอย่างหนัก ส่งผลให้ประเทศไทยขาดทุนเงินสำรองระหว่างประเทศ และท้ายที่สุดแล้วประเทศไทยจำเป็นต้องปล่อยให้ค่าเงินบาทลอยตัวในเดือนกรกฎาคมปี ค.ศ. 1997 กอปรกับในช่วงระยะเวลาดังกล่าวเจ้าหน้าที่เงินกู้จากฝั่งตะวันตกเรียกคืนเงินกู้เป็นจำนวนมาก เพราะเงินกู้ในลักษณะดังกล่าวเป็นเงินกู้ในระยะสั้น หากแต่หลังจากที่มีการปล่อยค่าเงินบาทให้ลอยตัวแล้ว จำนวนเงินที่ผู้กู้ในประเทศได้ทำการกู้ยืมมานั้น กลับต้องจ่ายคืนเป็นจำนวนสองเท่า จากเหตุนี้เองที่ส่งผลให้เกิดการล้มละลายทางเศรษฐกิจครั้งประวัติศาสตร์

การล้มละลายทางเศรษฐกิจดังกล่าวไม่ได้ถูกจำกัดอยู่เพียงแต่ประเทศไทยเท่านั้น แต่ผลกระทบในครั้งนี้นักดับลูกลามไปยังประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นมาเลเซีย อินโดนีเซีย หรือฟิลิปปินส์ ทั้งนี้ภายหลังจากวิกฤตที่เกิดขึ้นจึงทำให้ประเทศต่างๆ จำเป็นจะต้องกู้ยืมเงินจากองค์การการเงินระหว่างประเทศ (International monetary Fund : IMF) โดยการกู้ยืมนั้น ประเทศผู้กู้จำเป็นต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับต่างๆ ขององค์กรอย่างเคร่งครัด (วิมลชาตะมินา, Data Quality Assessment Framework : IMF : 2003) อีกทั้งประเทศไทยเองก็ถูกปฏิเสธที่จะให้ความช่วยเหลือ จากประเทศพันธมิตรเก่าอย่างสหรัฐอเมริกาอีกด้วย สิ่งนี้ถึงได้เป็นหนึ่งในจุดเปลี่ยนสำคัญ ที่ทำให้ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นำมาให้ความสนใจที่จะพัฒนาความร่วมมือระหว่างกันมากขึ้น

ในปี ค.ศ. 1997 นอกจากจะเป็นช่วงเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แล้ว ยังเป็นช่วงเวลาที่กำลังจะจัดให้มีการเฉลิมฉลองครบรอบ 30 ปี และกำลังจะมีการรับรองเอกสารวิสัยทัศน์อาเซียนในปี ค.ศ. 2020 การประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนในครั้งนี้ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ ซึ่งการประชุมในครั้งนี้มีการเชิญผู้นำจาก จีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้เข้าร่วม จึงถือได้ว่าเป็นการประชุมสุดยอดผู้นำเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ครั้งที่ 1 อย่างเป็นทางการ

2.2.1 ปัจจัยการเกิดอาเซียน +3

การรวมกลุ่มในภูมิภาคได้เริ่มขึ้นตั้งแต่สมัยการก่อตั้งสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรืออาเซียนในช่วงปีทศวรรษที่ 60 และได้เริ่มมีแนวความคิดของความเป็นภูมิภาคนิยมของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ออกของ ดร.มหาเธร์ ในช่วงปี ค.ศ. 1990 อย่างไรก็ตาม ในช่วงเวลาดังกล่าว กระแสการรวมกลุ่มในภูมิภาคอื่นๆ ก็ได้ให้ความสำคัญขึ้นมาตามลำดับ โดยเฉพาะบทบาทการรวมกลุ่มของเอเปค ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะของประเทศในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่เอเปคมีผู้นำการประชุมอย่างสหรัฐอเมริกา จึงทำให้การประชุมดังกล่าวเป็นที่จับตามองของทั่วโลก จึงทำให้ในขณะนั้นข้อเสนอแนวคิด EAEG ของ ดร.มหาเธร์ ไม่ได้รับการตอบรับจากบรรดาประเทศสมาชิกเท่าที่ควร

ในเวลาต่อมาเมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจขึ้น ในปี ค.ศ. 1997 ซึ่งประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจดังกล่าว อีกทั้งยังขาดสภาพคล่องในทางเศรษฐกิจ ประเทศต่างๆ กลับไม่ได้รับความช่วยเหลือจากชาติตะวันตก หากแต่ต้องดำเนินการตาม

“ฉันทามติวอชิงตัน” (Washington Consensus) (จิตต์พิสุทธิ์ กสิผล, ฉันทามติวอชิงตัน <http://www.l3nr.org/posts/143766=y>) ที่จะต้องดำเนินการขอความช่วยเหลือทางการเงิน ผ่านองค์กรไอเอ็มเอฟ หลังจากเหตุการณ์ดังกล่าวจึงทำให้ประเทศต่างๆ ในอาเซียนได้เห็นความสำคัญ ของการให้ความร่วมมือและช่วยเหลือกันมากขึ้น

นอกจากปัจจัยภายในของภูมิภาคที่ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นปัจจัยที่เร่งการประสานความร่วมมือระหว่างกันแล้ว ก็ยังคงมีปัจจัยภายนอกอีกเช่นเดียวกันที่คอยเป็นแรงผลักดันความร่วมมือดังกล่าว สิ่งนั้นคือ ความล้มเหลวในการดำเนินการภายใต้กรอบความร่วมมืออื่นๆ เช่น ความล้มเหลวในการประชุมรอบอุรุกวัยในปี ค.ศ. 1994 ที่เป็นการประชุมร่วมกันภายใต้กรอบขององค์การการค้าโลก และการประชุมในปี ค.ศ. 1999 ที่กรุงซีแอตเทิล ซึ่งเป็นตัวพิสูจน์ได้อย่างดีให้เห็นถึงความขัดแย้งของการแข่งขันทางการค้า จนกระทั่งทำให้การประชุมดังกล่าวไม่ประสบผลสำเร็จ สิ่งนี้ ได้ส่งผลให้เอเชียเริ่มหันมาให้ความสำคัญในการให้ความร่วมมือระหว่างกันมากขึ้น

ความร่วมมือที่เกิดขึ้นในภูมิภาคอย่างเอเปค ก็สื่อแว่วที่จะไม่ประสบความสำเร็จ ถึงแม้ว่ากลุ่มความร่วมมือนี้จะเป็กลุ่มความร่วมมือที่สหรัฐอเมริกาได้ยกมาเพื่อค้ำกับข้อเสนอการจัดตั้งความร่วมมือเอเชียตะวันออก ของ ดร.มหาเธร์ นายกรัฐมนตรีของมาเลเซียเนื่องจากเห็นว่าทับซ้อนกัน มีการทำงานระหว่างทั้งสององค์กร และไม่มีเจตจำนงที่จะต้องสร้างกลไกความร่วมมือใหม่ขึ้นมาใหม่ อีก ทำให้ประเทศในอาเซียนเริ่มหันมาให้ความสำคัญระหว่างกันมากขึ้นในขณะเดียวกัน ก็มีกระแสการรวมกลุ่มเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่เข้มข้นมากขึ้นในภูมิภาคอื่นๆ อย่างเช่นการรวมตัวในยุโรปที่มีการรวมตัวทั้งในเชิงกว้างและในเชิงลึก ที่ทำให้ปัจจัยการรวมกลุ่มเริ่มเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ

2.2.2 พัฒนาการของประชาคมเอเชียตะวันออก

ในการดำเนินการพัฒนาความสัมพันธ์ของ อาเซียน +3 นั้นเริ่มขึ้นมาตั้งแต่การประชุมครั้งแรกที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ เมื่อเดือนธันวาคม ปี ค.ศ. 1997 หรือในช่วงปีที่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจขึ้นในเอเชีย โดยการประชุมในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยกันหาทางรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจในภูมิภาค นับแต่นั้นเป็นต้นมาก็ได้มีการจัดการประชุมสุดยอดอาเซียน +3 ขึ้นเป็นประจำทุกปี ในช่วงเวลาเดียวกับการประชุมสุดยอดอาเซียน กรอบความร่วมมืออาเซียน+3 เริ่มเป็นรูปร่างภายหลังจากการออกแถลงการณ์ร่วมในภูมิภาคเอเชียตะวันออก (Joint Statement on East Asia Cooperation) ในการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 3 ในปี ค.ศ. 1999 โดยระบุความร่วมมือในอนาคตระหว่างประเทศ

สมาชิกอาเซียน +3 ในสองสาขาหลัก คือ 1) สาขาเศรษฐกิจและสังคม อันได้แก่ ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การเงินการคลัง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสังคม การพัฒนาด้านเทคนิคและวิทยาศาสตร์สารสนเทศและวัฒนธรรม และความร่วมมือด้านการพัฒนา 2) สาขาการเมืองและอื่นๆ ได้แก่ ความร่วมมือด้านการเมือง ความมั่นคง และประเด็นข้ามชาติ นอกจากนี้ EAVG ก็ถูกจัดตั้งขึ้นในปีเดียวกัน ทั้งนี้การจัดตั้งมีวัตถุประสงค์เพื่อวางวิสัยทัศน์ความร่วมมือในเอเชียตะวันออกเฉียง (East Asia Vision Group : EAVG) โดยกลุ่ม EAVG ได้เสนอรายงานการศึกษาต่อที่ประชุมสุดยอดอาเซียน+3 ครั้งที่ 5 โดยรายงานดังกล่าว เป็นการเสนอการจัดตั้งประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียง (East Asian Community : EAC) โดยวาระความร่วมมือที่จะนำไปสู่การจัดตั้งประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียง แบ่งเป็น 5 วาระหลักๆ ด้วยกันดังนี้ (ประภัสสร์ เทพชาตรี, ประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียง, 86-90)

ก. ความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ EAVG เสนอให้เป็นการรวมตัวทางเศรษฐกิจ (Integration) อย่างมีขั้นตอน เพื่อนำไปสู่การเป็น “ประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียง” โดยเปิดเสรีทางการค้า การลงทุน การพัฒนาความร่วมมือทางเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อผลักดันการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงในอนาคต โดยความร่วมมือทางเศรษฐกิจจะต้องมีข้อผูกมัดทางการเมืองที่ชัดเจนตามมติการประชุมสุดยอดอาเซียน +3 ครั้งที่ 3 ที่มะนิลา ค.ศ. 1999 ดังนี้คือ

1) ด้านการค้า เสนอให้มีการจัดตั้ง “เขตการค้าเสรีเอเชียตะวันออกเฉียง” หรือ “East Asia Free Trade Area (EAFTA) โดยตั้งเป้าหมายเปิดเสรีให้เร็วกว่าข้อตกลงโบกอร์ (Bogor) ของเอเปค และจัดตั้ง “คณะกรรมการระดับรัฐมนตรี” เพื่อกำกับดูแล EAFTA โดยเฉพาะ และเสนอให้มี GSP Status แก่ประเทศที่ด้อยพัฒนา และเน้นว่าการรวมตัวกันทางเศรษฐกิจในภูมิภาคจะต้องสอดคล้องกับข้อตกลงภายใต้กรอบ WTO เพื่อส่งเสริมระบบการค้าพหุภาคี

2) ด้านการลงทุน เสนอให้มีการจัดตั้ง “ระบบเครือข่ายข้อมูลข่าวสารด้านการลงทุน” (East Asia Investment Information Network) เพื่อกระตุ้นการลงทุนในภูมิภาคและให้ทราบถึงกักเกณฑ์การลงทุนอย่างโปร่งใส และจัดตั้ง “เขตการลงทุนเอเชียตะวันออกเฉียง” (East Asia Investment Area : EAIA) โดยขยายความตกลง “เขตการลงทุนอาเซียน” (ASEAN Investment Area : AIA) ให้ครอบคลุมพื้นที่ทั้ง 13 ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียง

3) ด้านการพัฒนาและความร่วมมือทางเทคโนโลยี เสนอให้มีการพัฒนาบริการพื้นฐานและทรัพยากรเศรษฐกิจใน “พื้นที่พิเศษ” (Growth Area) ของภูมิภาคขึ้น และมุ่ง “ลดช่องว่าง” ในระดับการพัฒนาของประเทศสมาชิก ทั้งนี้ จะต้องให้ความสำคัญแก่การช่วยเหลือแก่ประเทศสมาชิกที่ด้อยพัฒนาในสามด้าน คือ โครงสร้างพื้นฐาน เทคโนโลยีสารสนเทศ และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

นอกจากนี้ยังเน้นการช่วยเหลือภายใต้ Official Development Assistance (ODA) แก่ประเทศด้อยพัฒนา นอกจากนี้ยังเสนอให้ภาคเอกชนมีการแลกเปลี่ยนเทคโนโลยีระหว่างกัน

4) ด้านการพัฒนากระบวนเศรษฐกิจใหม่ หรือ New Economy ซึ่งต้องอาศัย “สังคมวิชาการ” (Knowledge-based Society) จึงจำเป็นจะต้องสร้างฐานบุคลากรที่มีวิทยาการสูง และมีความคิดสร้างสรรค์เข้าสู่ระบบเศรษฐกิจใหม่ให้เทียบทันกับภูมิภาคอื่นๆ ตลอดจนจัดให้มีการลงทุนเพื่อยกระดับเครือข่ายสารสนเทศให้เข้าสู่ยุคอินเทอร์เน็ต โดยระดมความร่วมมือจากภาคเอกชนเพื่อลดช่องว่างด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในภูมิภาค หรือ Digital Divide นอกจากนี้ยังเสนอให้มีการพัฒนาโครงการสำคัญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศร่วมกันในระดับภูมิภาค คือ “โครงการเครือข่ายเชื่อมการสื่อสารความเร็วสูงในเอเชียตะวันออก” หรือ Tran-East Asian Information Highway ที่สามารถส่งข้อมูลผ่านระบบใยแก้ว “โครงการพัฒนาละวิจัยร่วมกันด้านซอฟต์แวร์” ที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาระบบอินเทอร์เน็ตและ E-Commerce ในภูมิภาค รวมถึง “การปรับปรุงและประสานกฎเกณฑ์การกำกับระบบอินเทอร์เน็ตและ E-Commerce ในภูมิภาค” เพื่อวางรากฐานให้แก่ระบบเศรษฐกิจใหม่สามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ข. ความร่วมมือด้านการเงิน EAVG เสนอให้มีการร่วมมือด้านนโยบายการเงินในสองด้านหลักๆ คือ

1) การประสานระบบการเงินในภูมิภาคเอเชียตะวันออก (Regional Financing Arrangements) โดยจัดตั้ง “East Asian Arrangement to Borrow” หรือ “East Asian monetary Fund” เพื่อรองรับวิกฤตการเงินในภูมิภาคที่อาจจะเกิดขึ้น และสนับสนุนบทบาทของ IMF นอกจากนี้ ยังเสนอให้มีการจัดตั้ง “ระบบเฝ้าระวังเตือนภัย” เพื่อเสริมกับระบบของ IMF

2) การประสานอัตราแลกเปลี่ยนในภูมิภาค (Regional Exchange Rate Coordination) เพื่อเสริมสร้างเสถียรภาพทางการเงินและการพัฒนาเศรษฐกิจของภูมิภาคแทนที่จะเป็น “ระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวอย่างเป็นรูปแบบ” ในระยะยาว หากภูมิภาคมีระบบอัตราแลกเปลี่ยนที่มั่นคงแล้ว และมีปริมาณการค้าภูมิภาคเพิ่มมากขึ้น รวมถึงมีการประสานนโยบายเศรษฐกิจมหภาคที่อาจจะพิจารณาความเป็นไปได้ในการจัดระบบสกุลเงินร่วม (Common Currency)

ค. ความร่วมมือทางการเมืองและความมั่นคง

1) ส่งเสริมให้มีความร่วมมือทางการเมือง ความมั่นคงในภูมิภาค เพื่อรองรับสถานการณ์ที่ก่อ “ความไม่สงบ” และปัญหา “ความมั่นคงของภูมิภาค”

2) เสนอให้มีวิวัฒนาการจากการประชุมสุดยอด อาเซียน +3 มาเป็น “การประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก” (East Asia Summit) และจัดให้มีสถาบันรองรับระบบการหารือดังกล่าวในระดับรัฐมนตรี และระดับสุดยอดผู้นำ

3) เสนอให้มีการเพิ่มบทบาทของประเทศในเอเชียตะวันออกใน “กองกำลังรักษาสันติภาพของโลก” (Global Peacekeeping) ให้มากขึ้น

4) จัดตั้งระบบหารือและกลไกที่จะปราบปรามขบวนการค้ายาเสพติด โจรสลัด การเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย การฟอกเงิน การค้าอาวุธ ขบวนการก่อการร้ายซึ่งถือเป็นปัญหา “เร่งด่วน” ของภูมิภาค

5) จัดให้มีการแลกเปลี่ยนผู้นำทางการเมือง ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายธุรกิจ สหภาพแรงงานและองค์กรเอกชน ให้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและจัดตั้งคลังสมองเอเชียตะวันออก (East Asia Think-Tanks) เพื่อแสวงหาโบายยุทธศาสตร์ในระยะยาวที่สำคัญต่อเอเชียตะวันออก

ง. ความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมและพลังงาน

1) เสนอให้มีการจัดตั้ง “องค์กรความร่วมมือแก้ปัญหาล้างสิ่งแวดล้อม” (East Asia environment Cooperative Body) ในภูมิภาค เพื่อมุ่งเจรจาแก้ปัญหาและแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการวาง โครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อมระดับภูมิภาคขึ้น โดยเฉพาะไฟฟ้หม้ป่าในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ฝุ่นและฝนกรดในเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ และปัญหาล้างสิ่งแวดล้อมในบริเวณลุ่มน้ำโขง

2) ประเทศอุตสาหกรรมในภูมิภาคควรพิจารณาให้ความช่วยเหลือสนับสนุนด้านการเงินและเทคโนโลยีแก่ประเทศสมาชิกเพื่อ โครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อมดังกล่าวเกิดประสิทธิผล

3) ส่งเสริมให้ประเทศในภูมิภาคจัดหลักสูตรการศึกษาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาเป็นต้นไป เพื่อสร้างจิตสำนึกถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อม

4) เสนอให้มีการพัฒนา “แหล่งพลังงานใหม่” โดยเฉพาะพลังงานสะอาด เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ ลม น้ำ และ นิวเคลียร์ และควรถัดให้มีการเชื่อมโยงระบบถ่ายเทพลังงานในภูมิภาคมากขึ้น

จ. ความร่วมมือทางสังคม วัฒนธรรม และการศึกษา

1) เสนอให้มีแผนการขจัดปัญหาความยากจน สาธารณสุข และยกระดับการศึกษาในภูมิภาค

2) เสนอแผนการจัดการขยายตัวของ HIV/AIDS มาลาเรีย และ โรคติดต่ออื่นๆ เพื่อควบคุมอัตราการขยายตัวของโรคอย่างมีประสิทธิภาพ

3) เสนอให้มีการส่งเสริมและสร้างเครือข่ายในการ “แลกเปลี่ยนผู้เชี่ยวชาญ” ที่จะบูรณะและรักษาไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมของภูมิภาค โดยเฉพาะเสนอให้มหาวิทยาลัยหลักๆ ของภูมิภาคได้เน้นการศึกษาของภูมิภาคให้มากขึ้น นอกจากนี้ ควรเน้นให้มีการวิจัยและการแลกเปลี่ยนโครงการศึกษาวัฒนธรรมในภูมิภาคอื่นๆ

4) จัดให้มี “แผนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียง” ขึ้นอย่างสมบูรณ์เพื่อพัฒนาระดับการศึกษา การฝึกอบรม และการสร้างขีดความสามารถของสถาบันการศึกษา เพื่อยกระดับแรงงานของภูมิภาคให้ทัดเทียมกับภูมิภาคอื่นๆ รวมถึงการจัดตั้ง “ทุนการศึกษาเอเชียตะวันออกเฉียง” (East Asia Education Fund) ให้แก่นักศึกษาสถาบันการศึกษาชั้นสูงที่สำคัญๆ ของเอเชียตะวันออกเฉียงอย่างเป็นรูปธรรม

2.3 การประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออกเฉียง

การประชุมสุดยอดผู้นำเอเชียตะวันออกเฉียง หรือที่รู้จักกันในนามของการประชุมภายใต้กรอบอาเซียน+3 เป็นกรอบการเริ่มต้นที่สำคัญของรากฐานประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียงซึ่งเราสามารถสรุปการเจรจาในครั้งต่างๆ ได้ดังนี้ (ไพศาล หรรษาณิชย์กิจ : เรื่องเดิม)

การประชุมสุดยอดอาเซียน +3 ครั้งที่ 1

การพบหารือกันครั้งแรกของผู้นำอาเซียนและผู้นำจีน ญี่ปุ่น และสาธารณรัฐเกาหลี ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ ในปี ค.ศ. 1997 ถือเป็นพัฒนาการที่สำคัญของความร่วมมือในเอเชียตะวันออกเฉียง เหตุที่มาของการพบหารือครั้งประวัติศาสตร์ในครั้งนี้ ซึ่งได้กลายเป็นจุดเริ่มต้นของกรอบความร่วมมืออาเซียน+3 มาจากปัจจัยสำคัญสามประการ คือ

1) ความปรารถนาอย่างแรงกล้าของมาเลเซียประเทศเจ้าภาพ ที่ประสงค์จะเห็นความร่วมมือที่ใกล้ชิดระหว่างประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ แนวคิดการจัดตั้งกลุ่ม EAEG ของมาเลเซีย แม้จะไม่ได้รับการยอมรับ แต่ก็มิได้หมายความว่าล้มเหลวโดยสิ้นเชิง เพียงแต่รอช่วงจังหวะเวลาที่เหมาะสม

2) ความพยายามในการจัดตั้ง ASEM ได้เปิดโอกาสให้ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หารือกัน ซึ่งช่วยลดความหวาดระแวงระหว่างกัน ในระหว่างการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 5 ที่กรุงเทพฯ

เมื่อเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1995 นายโก๊ะ จ๊ก ตง นายกรัฐมนตรีของสิงคโปร์ ได้เสนอให้เชิญผู้นำจีน ญี่ปุ่น และสาธารณรัฐเกาหลีมาพบหารือกับผู้นำอาเซียนในช่วงการประชุมสุดยอดอาเซียนอย่างเป็นทางการ

3) การแข่งขันระหว่างจีนและญี่ปุ่นในการมีบทบาทในภูมิภาคในเดือนมกราคม ค.ศ. 1997 นาย Hashimoto Ryutaro นายกรัฐมนตรีของญี่ปุ่นเดินทางเยือนประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และได้เสนอให้มีการพบหารือในระดับสูงระหว่างอาเซียนและญี่ปุ่นเพื่อส่งเสริมความร่วมมืออย่างใกล้ชิดของทั้งสองฝ่าย โดยเสนอให้มีการประชุมสุดยอดอาเซียน-ญี่ปุ่นในช่วงที่ผู้นำอาเซียนจะพบหารือกันที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ในโอกาสครบรอบ 30 ปีของอาเซียน

การประชุมสุดยอดที่ญี่ปุ่นเสนอมิใช่การพบหารือกันครั้งแรกระหว่างผู้นำอาเซียนและญี่ปุ่น เพราะเคยมีการพบหารือกันมาแล้วครั้งหนึ่งเมื่อปี ค.ศ. 1997 ในครั้งนี้ญี่ปุ่นได้เสนอให้มีการพบหารือกันเป็นประจำทุกปี ซึ่งก็มีความเป็นไปได้เนื่องจากในปี พ.ศ. 2538 ผู้นำอาเซียนได้ตกลงที่จะพบหารือกันเป็นประจำทุกปี อาเซียนไม่ขัดข้องต่อข้อเสนอของญี่ปุ่น แต่ก็เกรงว่าหากมีการประชุมสุดยอดดังกล่าวเป็นประจำกับญี่ปุ่น จีนซึ่งเป็นคู่แข่งสำคัญของอาเซียนเช่นกันอาจไม่สบายใจ จึงตัดสินใจเชิญผู้นำจีนและสาธารณรัฐเกาหลีมาร่วมประชุมด้วย แม้ญี่ปุ่นจะมีท่าทีลังเลต่อข้อเสนอดังกล่าวของอาเซียนแต่การที่จีนตอบรับด้วยดี ทำให้ญี่ปุ่นไม่อาจปฏิเสธข้อเสนอดังกล่าวของอาเซียนได้

การประชุมสุดยอดระหว่างผู้นำอาเซียนและผู้นำจีน ญี่ปุ่น และสาธารณรัฐเกาหลี ได้มีขึ้นเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม ค.ศ. 1997 ในช่วงการประชุมสุดยอดอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ การประชุมในครั้งนี้จึงมีทั้งการประชุมสุดยอดอาเซียน การประชุมสุดยอดอาเซียนกับทั้ง 3 ประเทศ และการประชุมสุดยอดระหว่างผู้นำอาเซียนและผู้นำของทั้ง 3 ประเทศเป็นรายประเทศ ซึ่งได้เป็นแบบอย่างการประชุมสุดยอดในปีต่อๆมา อนึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่า ในการประชุมสุดยอดกับทั้ง 3 ประเทศ ไม่มีการออกแถลงการณ์ใดๆ ออกมา มีเพียงแต่แถลงการณ์ของการประชุมสุดยอดระหว่างผู้นำอาเซียนและผู้นำทั้ง 3 ประเทศเป็นรายประเทศ

ในการพบหารือกันอย่างไม่เป็นทางการในครั้งนี้ ผู้นำอาเซียน+3 ได้หารือถึงช่องทางความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21 การร่วมมือกันรักษาเสถียรภาพด้านเศรษฐกิจในภูมิภาค ซึ่งกำลังเผชิญกับวิกฤตการเงินที่ได้อุบัติขึ้นภายหลังที่ไทยได้ประกาศลอยตัวค่าเงินบาท เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม ค.ศ. 1997 นอกจากนี้ยังมีความจำเป็นที่ประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต้องประสานท่าทีและร่วมมือกันในประเด็นเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ภายหลังจากการจัดตั้ง ASEAN – Europe meeting

(ASEM) ที่กรุงเทพฯเมื่อปี ค.ศ. 1996 ผู้นำอาเซียน+3 เห็นประโยชน์ของการพบหารือกัน จึงตกลงที่จะพบกันอีกที่ที่เวียดนามในปี ค.ศ. 1998

เป็นที่น่าสังเกตว่า สหรัฐอเมริกาซึ่งเคยออกมาคัดค้านและขัดขวางความพยายามในการจัดตั้ง EAEG มิได้ออกมาแสดงปฏิกิริยาหรือดำเนินความพยายามขัดขวางการพบหารือกันของผู้นำเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในครั้งนี้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสหรัฐฯ กำลังเข้าสู่ช่วงเศรษฐกิจขาขึ้น จึงไม่ค่อยกังวลมากนักเกี่ยวกับกรรมาชนกลุ่มในภูมิภาคอื่นๆ สำหรับออสเตรเลีย รัฐบาลใหม่ภายใต้การนำของนายจอห์น ฮาวเวิร์ด ซึ่งขึ้นสู่อำนาจในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1996 ให้ความสำคัญอย่างมากกับการกระชับความสัมพันธ์ที่แนบแน่นกับสหรัฐฯ และได้ลดความสำคัญในการปฏิสัมพันธ์กับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จึงไม่คิดในที่จะคัดค้านหรือดำเนินความพยายามเพื่อขอมีส่วนร่วมในการรวมกลุ่มในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

การประชุมสุดยอดอาเซียน +3 ครั้งที่ 2

ในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1998 ผู้นำอาเซียน+3 พบหารือกันอีกครั้งที่เวียดนามซึ่งเป็นช่วงที่ปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจได้อุบัติขึ้นภายหลังที่ไทยได้ประกาศลอยตัวค่าเงินบาท เมื่อเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1997 ได้ทวีความรุนแรงส่งผลกระทบต่อหลายประเทศทั้งในและนอกภูมิภาคอย่างไม่เคยมีมาก่อน ในการประชุมครั้งนี้ที่ประชุมได้หารือประเด็นสำคัญสองประการคือ

1) ความร่วมมือในการฟื้นฟูเศรษฐกิจในภูมิภาคซึ่งได้รับผลกระทบอย่างหนักจากวิกฤตเศรษฐกิจ วิกฤตเศรษฐกิจในครั้งนี้ นับว่ารุนแรงที่สุดเท่าที่ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เคยประสบมา และสะท้อนให้เห็นถึงการพึ่งพาซึ่งกันและกันของประเทศในภูมิภาค และความจำเป็นที่จะต้องร่วมกันรับมือกับสิ่งท้าทายต่างๆ ร่วมกัน ผู้นำอาเซียน+3 จึงเห็นพ้องให้มีการประชุมสุดยอดอาเซียน +3 เป็นประจำทุกปีในช่วงเดียวกับการประชุมสุดยอดอาเซียน

2) ความร่วมมือในศตวรรษที่ 21 เพื่อรักษาและส่งเสริมสันติภาพ ความมั่นคง เสถียรภาพ และการพัฒนาในภูมิภาค เป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ในฝ่ายอาเซียน การขยายสมาชิกใหม่ซึ่งครอบคลุม 4 ประเทศ ซึ่งมีระดับการพัฒนาเศรษฐกิจที่ต่ำกว่าประเทศสมาชิกเก่ามาก ทำให้มีความจำเป็นที่อาเซียนจะต้องร่วมมือกับประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีเศรษฐกิจที่ใหญ่และเข้มแข็งกว่าอาเซียน

จีนซึ่งได้ประกาศที่จะไม่ลดค่าเงินหยวน เพราะไม่ต้องการให้สถานการณ์ทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเลวร้ายลงไปอีก ได้เสนอให้มีการหารือด้านการเงินแบบไม่เป็นประจำในระดับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังและรองผู้ว่าการธนาคาร ญี่ปุ่นเสนอให้มีคณะทำงานอาเซียน – จีน ญี่ปุ่น และ

สาธารณรัฐเกาหลี ในระดับเจ้าหน้าที่อาวุโส เพื่อหาช่องทางในการส่งเสริมและขยายความสัมพันธ์ระหว่างกันในทุกด้าน โดยคำนึงถึงวิสัยทัศน์อาเซียน ค.ศ. 2020

ผู้นำสาธารณรัฐเกาหลี (ประธานาธิบดี คิม แด จุง) เสนอจัดตั้งกลุ่มวิสัยทัศน์เอเชียตะวันออก (East Asia Vision Group – EAVG) ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจากประเทศอาเซียน+3 เพื่อวางวิสัยทัศน์ความร่วมมือในภูมิภาคในทุกด้านและทุกระดับ

ในฝ่ายอาเซียน สิงคโปร์เสนอจัดตั้งเวทีหารือระหว่างภูมิภาคเอเชียตะวันออกกับลาตินอเมริกา เพื่อกระชับความสัมพันธ์ระหว่างภูมิภาคทั้งสอง ไทยเสนอให้ประเทศเศรษฐกิจสำคัญในภูมิภาคโดยเฉพาะจีน และญี่ปุ่นให้ความช่วยเหลืออาเซียนในการแก้ไขปัญหาระยะกลางและระยะยาว เพื่อฟื้นฟูและเสริมสร้างความแข็งแกร่งของภาคเศรษฐกิจที่แท้จริง โดยเฉพาะการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม และอุตสาหกรรมสนับสนุน และขอให้ประเทศ +3 สนับสนุนอาเซียนในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกใหม่ของอาเซียนผ่านกรอบความร่วมมืออาเซียน – ลุ่มแม่น้ำโขงเพื่อการพัฒนา (ASEAN – Mekong Development Basin) และการพัฒนาพื้นที่ตะวันตก – ตะวันออกของกลุ่มน้ำโขง (East – West Corridor)

ภายหลังการประชุมสุดยอดอาเซียน+3 ครั้งที่ 2 ได้มีการจัดประชุม ASEAN + China, Japan and Korea (ASEAN +3) Deputy Finance Minister and Deputy General Bank Governors เป็นครั้งแรกที่กรุงฮานอยในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1999 ซึ่งถือเป็นการประชุมเฉพาะด้านครั้งแรกในกรอบอาเซียน+3 คำว่า “อาเซียน +3” เริ่มมีการใช้อย่างแพร่หลาย ภายหลังการประชุมดังกล่าวนี้ แม้ในความเป็นจริงสื่อมวลชนได้มีการใช้ถ้อยคำดังกล่าว ตั้งแต่การประชุมสุดยอดอาเซียน +3 ครั้งแรก เมื่อปี ค.ศ. 1997

การประชุมสุดยอดอาเซียน +3 ครั้งที่ 3

ในการประชุมสุดยอดอาเซียน+3 ครั้งที่ 3 ที่กรุงมะนิลา เดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1999 ฟิลิปปินส์ได้ริเริ่มจัดทำแถลงการณ์ร่วมว่าด้วยความร่วมมือตะวันออก (Joint Statement on East Asia Cooperation) ซึ่งในตอนแรกจะให้ชื่อว่า “แถลงการณ์ร่วมว่าด้วยความร่วมมือในเอเชียตะวันออก” (Joint Statement on Cooperation in East Asia) แต่มีบางประเทศเห็นว่าควรใช้ชื่อแรกจะเหมาะสมกว่า เพราะจะให้ความรู้สึกของการเป็นกลุ่มเดียวกัน

แถลงการณ์ร่วมดังกล่าวได้ระบุสาขาความร่วมมือที่ประเทศที่อาเซียน+3 ประสงค์ที่จะร่วมมือกัน ได้แก่ เศรษฐกิจ การเงินและการคลัง สังคม และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และวิชาการ และสารสนเทศความร่วมมือเพื่อการพัฒนา การเมืองและความมั่นคง และประเด็นปัญหาข้ามชาติ นอกจากนี้ ยังกำหนดให้มีการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน+3 เพื่อติดตามผลการดำเนินการตามแถลงการณ์ร่วมฯ (การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน +3 ครั้งแรกมีขึ้นที่กรุงเทพฯ ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 2000)

แถลงการณ์ร่วมฉบับนี้ทำให้กรอบอาเซียน+3 เป็นรูปเป็นร่างอย่างชัดเจนจากเดิมที่เป็นเพียงการหารืออย่างไม่เป็นทางการของผู้นำ 13 ประเทศ หรืออาจกล่าวได้ว่ากรอบความร่วมมืออาเซียน +3 ได้เริ่มต้นอย่างเป็นทางการพร้อมกับการออกแถลงการณ์ร่วมฉบับนี้ ซึ่งนำไปสู่การขยายความร่วมมือในสาขาต่างๆ มากกว่า 20 สาขา และมีการจัดตั้งเวทีการประชุมในระดับต่างๆ ประมาณ 56 การประชุม ณ เดือนสิงหาคม ค.ศ. 2008

ในการประชุมสุดยอดครั้งนี้ จีนเริ่มมองเห็นศักยภาพกรอบความร่วมมืออาเซียน +3 จึงเสนอให้มีการประชุม ASEAN+3 Deputy Finance Ministers and Deputy General Bank Governors เป็นประจำ และยังเสนอให้มีการประชุมในระดับรัฐมนตรีคลังและผู้ว่าการธนาคารกลางเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ในการปฏิรูปทางการเงิน และเสนอให้มีการประสานทำที่ของประเทศในภูมิภาคในประเด็นการเงินและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ การประชุมรัฐมนตรีคลังอาเซียน +3 ได้มีขึ้นเป็นครั้งแรกที่ฟิลิปปินส์ ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1999 ซึ่งถือเป็นการประชุมระดับรัฐมนตรีครั้งแรกในกรอบอาเซียน+3

การประชุมสุดยอดอาเซียน +3 ครั้งที่ 4

ในการประชุมสุดยอดอาเซียน +3 ครั้งที่ 4 ที่สิงคโปร์ เดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 2000 สาธารณรัฐเกาหลีได้เสนอให้มีการจัดตั้งกลุ่มศึกษาเอเชียตะวันออก (East Asia Study Group – EASG) ซึ่งประกอบด้วย เจ้าหน้าที่อาวุโสจากประเทศอาเซียน+3 เพื่อศึกษาและพิจารณาคัดเลือกมาตรการความร่วมมือที่เสนอโดยกลุ่มวิสัยทัศน์เอเชียตะวันออก (East Asia Vision Group – EAVG) ซึ่งมีกำหนดจะเสนอรายงานข้อเสนอแนะต่อที่ประชุมสุดยอดอาเซียน +3 ครั้งที่ 5 ที่บรูไน ในปี ค.ศ. 2001

ในการประชุมครั้งนี้ นายมหาเธร์ โมฮัมหมัด นายกรัฐมนตรีมาเลเซียได้เสนอว่า ถึงเวลาแล้วที่จะเปลี่ยนชื่อการประชุมสุดยอดอาเซียน +3 เป็นการประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก (East Asia

Summit) ซึ่งในความเห็นของนายมหาเธร์ น่าจะเป็นชื่อที่เหมาะสมกว่าและจะช่วยสร้างความรู้สึกร่วมกันอันหนึ่งอันเดียวกันของชาติในเอเชียตะวันออกเฉียง นายโก๊ะ จ๊ก ตง นายกรัฐมนตรีของสิงคโปร์และประธานในที่ประชุม ได้เสนอให้มอบหมายกลุ่ม EASG ซึ่งนายคิม แด จุง ประธานาธิบดีของสาธารณรัฐเกาหลี เสนอจัดตั้งขึ้นไปพิจารณาเรื่องการเปลี่ยนแปลงชื่อของการประชุมดังกล่าว จีนสนับสนุนข้อเสนอของสิงคโปร์

การประชุมสุดยอดอาเซียน +3 ครั้งที่ 5

ในการประชุมสุดยอดอาเซียน +3 ครั้งที่ 5 ที่บรูไนฯ ในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 2001 ที่ประชุมรับทราบรายงานของกลุ่มวิสัยทัศน์เอเชียตะวันออกเฉียง - EAVG ซึ่งใช้ชื่อว่า “Towards and East Asia Community : Region of peace, Prosperity, and Progress” ในรายงาน EAVG ได้เสนอแนะมาตรการความร่วมมือในด้านต่างๆ เพื่อพัฒนาความร่วมมือในกรอบอาเซียน+3 ไปสู่การจัดตั้งประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียง (East Asia Community : EAC)

ข้อเสนอของกลุ่ม EAVG นับว่ามีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นครั้งแรกที่มีการเสนอแนะแนวคิดการรวมตัวในภูมิภาค เพื่อนำไปสู่การจัดตั้ง “ประชาคม” แนวคิดดังกล่าวถือเป็นข้อริเริ่มสำคัญ ซึ่งก้าวไปไกลกว่าแนวคิดการจัดตั้งกลุ่ม EAEG ของมาเลเซีย ซึ่งเป็นเพียงการรวมกลุ่มเพื่อสร้างอำนาจต่อรองในการเจรจาเปิดเสรีการค้าระหว่างประเทศ

แนวคิดการจัดตั้ง EAC เป็นเพียงแค่ข้อเสนอแนะของคณะผู้ทรงคุณวุฒิ แต่ก็เป็นข้อริเริ่มที่สำคัญและก้าวไปไกลกว่าในกรอบอาเซียนซึ่งในขณะนั้นยังไม่มีแนวคิดในการจัดตั้งประชาคม (แนวคิดการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนถูกเสนอครั้งแรกที่สิงคโปร์ในการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 8 ในปี ค.ศ. 2002 ต่อมาในการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 9 ในปี ค.ศ. 2003 จึงมีการลงนามในปฏิญญาสมานฉันท์อาเซียน ฉบับที่ 2 กำหนดให้มีการจัดตั้งประชาคมอาเซียนบนสามเสาหลัก)

การประชุมสุดยอดอาเซียน +3 ครั้งที่ 6

ในการประชุมสุดยอดอาเซียน +3 ครั้งที่ 6 ที่กรุงเทพมหานคร เดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 2003 ที่ประชุมรับทราบรายงานของกลุ่มศึกษาเอเชียตะวันออกเฉียง (East Asia Study Group –EASG) ซึ่งได้รับมอบหมายให้ศึกษาและคัดเลือกมาตรการความร่วมมือที่เสนอ โดย EAVG กลุ่ม EASG ได้คัดเลือกมาตรการความร่วมมือ จำนวน 26 มาตรการ แบ่งเป็นมาตรการระยะสั้น 17 มาตรการระยะยาว 9 มาตรการ ซึ่งรวมถึงการจัดตั้งเขตการค้าเสรีเอเชียตะวันออกเฉียง การจัดตั้งเขตการลงทุน เอเชียตะวันออกเฉียง

การจัดตั้งกลไกการเงินในภูมิภาค การจัดตั้งสภาธุรกิจเอเชียตะวันออก และวิวัฒนาการการประชุมสุดยอดอาเซียน +3 ไปสู่การประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก

การประชุมสุดยอดอาเซียน +3 ครั้งที่ 7

ภายหลังจากที่ได้ร่วมมือกันมาเป็นเวลา 6 ปี ประเทศอาเซียน +3 เริ่มมีความมั่นใจมากขึ้นที่จะพัฒนาความร่วมมือไปสู่ระดับที่สูงขึ้นในการประชุมสุดยอดอาเซียน +3 ครั้งที่ 7 ที่บาหลี เดือนตุลาคม ค.ศ. 2003 จีนได้แสดงให้เห็นว่าความร่วมมือในกรอบอาเซียน+3 ซึ่งมีอาเซียนเป็นผู้ขับเคลื่อนสำคัญ เป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของความร่วมมือในเอเชียตะวันออก ญูปุ่นเสริมว่า กรอบความร่วมมืออาเซียน+3 มีศักยภาพสูง แต่จำเป็นต้องขยายความร่วมมือให้ใกล้ชิดยิ่งขึ้นเพื่อเป็น “community that can act together” สาธารณรัฐเกาหลีเห็นว่า กรอบความร่วมมืออาเซียน+3 มีความสำคัญทั้งในด้านยุทธศาสตร์และภูมิศาสตร์และเชื่อมั่นว่า กรอบความร่วมมือนี้จะก้าวไปสู่การเป็นประชาคมเอเชียตะวันออก

ที่ประชุมได้หารือเกี่ยวกับการประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออกอย่างกว้างขวาง จีนเห็นว่า การประชุมสุดยอดดังกล่าวจะเป็นตัวเร่งที่สำคัญที่จะนำไปสู่ประชาคมเอเชียตะวันออก ลิงคโปรเสนอว่า อาจจัดการประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออกเป็นครั้งคราว เช่น ทุกๆ 3 ปี เพื่อเปิดโอกาสให้ประเทศ +3 ได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมบ้าง โดยที่ผ่านมามีการจัดประชุมสุดยอดอาเซียน+3 เป็นการจัดการในรูปแบบและมุมมองของอาเซียน ดังนั้นจึงควรให้โอกาสประเทศ +3 ได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมในรูปแบบมุมมองของประเทศ +3 บ้าง กัมพูชาสนับสนุนข้อเสนอดังกล่าวของลิ่งคโปร โดยเสนอให้จัดทุก 3 ปี และให้ประเทศ+3 ผลัดกันเป็นเจ้าภาพตามลำดับตัวอักษร ลาวกล่าวสนับสนุน

การประชุมสุดยอดอาเซียน +3 ครั้งที่ 8

หลังจากที่ได้มีการหารือเกี่ยวกับการประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก (East Asia Summit – EAS) และการจัดตั้งประชาคมเอเชียตะวันออก (East Asia community – EAC) มาเป็นเวลาหลายปี ในที่สุดผู้นำอาเซียน+3 ก็บรรลุฉันทมติในประเด็นดังกล่าว โดยผู้นำอาเซียนได้หารือกันก่อนเกี่ยวกับการจัดประชุม EAS และเมื่อสามารถบรรลุฉันทมติให้มาเลเซียเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม EAS ครั้งแรกได้แล้ว อาเซียนก็ได้แจ้งฉันทมติดังกล่าวให้ประเทศสมาชิกอาเซียน +3 ทราบ

สำหรับการจัดตั้ง EAC ที่ประชุมเห็นพ้องให้เป็นเป้าหมายระยะยาวและเป้าหมายนำของกรอบอาเซียน+3 ในฐานะกลไกหลักที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายดังกล่าว นอกจากนี้ ยังเห็นชอบกับข้อเสนอของไทยให้มีการออกแถลงการณ์ร่วมว่าด้วยความร่วมมือเอเชียตะวันออก ฉบับที่ 2 เพื่อกระชับ

ความร่วมมือในปัจจุบันและกำหนดทิศทางความร่วมมือในอนาคตในโอกาสครบรอบ 10 ปีของกรอบความร่วมมืออาเซียน +3 ในปี ค.ศ. 2007 จีนเสนอตัวผลักดันการศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งเขตการค้าเสรีเอเชียตะวันออก (East Asia Free Trade Area – EAFTA)

สำหรับการจัดประชุม EAS ผู้นำอาเซียนได้มอบหมายให้รัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนไปพิจารณารูปแบบการจัดประชุม และประเทศที่เข้าร่วมประชุม การหารือในเรื่องดังกล่าวเป็นไปได้ด้วยความยากลำบากกว่าที่อาเซียนจะสามารถบรรลุฉันทมติในเรื่องดังกล่าวได้

การประชุมสุดยอดอาเซียน +3 ครั้งที่ 9

วันที่ 14 ธันวาคม ค.ศ. 2005 การประชุม EAS ครั้งแรกมีขึ้นครั้งแรกที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ โดยมี 16 ประเทศเข้าร่วม ได้แก่ ประเทศสมาชิกอาเซียน 10 ประเทศ จีน ญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี อินเดีย ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ ในที่การประชุมสุดยอดอาเซียน +3 ก็ยังคงมีอยู่ต่อไป โดยมีขึ้นก่อนการประชุม EAS

เพื่อแยกแยะบทบาทของการประชุม EAS และการประชุม EAS และการประชุมสุดยอดอาเซียน+3 ได้มีการลงนามปฏิญญา 2 ฉบับ ได้แก่

- 1) ปฏิญญากรุงกัวลาลัมเปอร์ว่าด้วยการประชุมสุดยอดอาเซียน+3 ประกาศเป้าหมายระยะยาวในการจัดตั้งประชาคมเอเชียตะวันออก โดยมีกรอบอาเซียน+3 เป็นกลไกหลักในการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว
- 2) ปฏิญญากรุงกัวลาลัมเปอร์ว่าด้วยการประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก (EAS) กำหนดให้ EAS เป็นเวทีหารือทางยุทธศาสตร์ที่เปิดกว้าง โปร่งใสและครอบคลุม และมีส่วนสนับสนุนการจัดตั้งประชาคมในเอเชียตะวันออก

การประชุมสุดยอดอาเซียน +3 ครั้งที่ 10

ในการประชุมสุดยอดอาเซียน+3 ครั้งที่ 10 สาธารณรัฐเกาหลีเสนอให้มีการศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดทำเขตการค้าเสรีเอเชียตะวันออก (East Asia Free Trade Area – EAFTA) ระยะที่สอง ต่อเนื่องจากระยะแรกที่จีนได้ผลักดันให้มีการศึกษาทั้งนี้เพื่อศึกษาผลกระทบต่อภาคเศรษฐกิจที่สำคัญ ในขณะที่ญี่ปุ่นได้เสนอในการประชุม EAS ครั้งที่ 2 ให้มีการศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดทำความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจ รอบด้านในเอเชียตะวันออก (Comprehensive Economic Partnership in East Asia – CEPEA) และการจัดตั้งสถาบันวิจัยเศรษฐกิจสำหรับอาเซียนและเอเชีย

ตะวันออก (Economic Research Institute for ASEAN and East Asia – ERIA) ซึ่งประกอบด้วย 16 ประเทศที่เข้าร่วมประชุม EAS จีนและสาธารณรัฐเกาหลีมีท่าทีที่ค่อนข้างระมัดระวังต่อข้อเสนอดังกล่าวของญี่ปุ่น ในขณะที่อินเดีย ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ ให้การสนับสนุนข้อเสนอของญี่ปุ่นอย่างเต็มที่

ในการประชุม EAS ครั้งที่ 2 ฟิลิปปินส์ ได้ให้ความสำคัญแก่เรื่องความมั่นคงทางพลังงาน โดยแบ่งการประชุมออกเป็น 2 ช่วง ช่วงแรกหารือเรื่องความมั่นคงด้านพลังงาน ช่วงที่สองหรือ เรื่องอื่นๆ และยังคงให้มีการลงนามปฏิญญาเซบู ว่าด้วยความมั่นคงด้านพลังงานญี่ปุ่นได้ออกมาสนับสนุนการส่งเสริมความร่วมมือในเวที EAS อย่างเต็มที่ ซึ่งสะท้อนท่าทีของญี่ปุ่นที่ให้ความสำคัญกับ EAS มากกว่ากรอบอาเซียน+3 ญี่ปุ่นได้จัดทำข้อเสนอและข้อริเริ่มมากมาย เพื่อส่งเสริมความมั่นคงด้านพลังงานในเวที EAS ในขณะที่สิงคโปร์เสนอจัดการประชุมรัฐมนตรีพลังงาน EAS ซึ่งเป็นการประชุมในระดับรัฐมนตรีอย่างเป็นทางการครั้งแรกในเวที EAS โดยก่อนหน้านี้ ญี่ปุ่นพยายามเสนอจัดประชุมในระดับรัฐมนตรีในหลายด้านในเวที EAS แต่ไม่เป็นที่ยอมรับ

ก่อนที่จะมีการประชุม EAS ครั้งที่ 2 ในเดือนมกราคม ค.ศ. 2007 ญี่ปุ่นได้เสนอให้มีการประชุมรัฐมนตรีด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในเวที EAS โดยใช้ชื่อประชุมว่า Ministerial Meeting on East Asia Cooperation in Science and Technology และเสนอให้จัดการประชุมดังกล่าวในช่วงเดียวกับการประชุมรัฐมนตรีวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอาเซียน ครั้งที่ 4 ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 2006 นอกจากนี้ ยังเสนอจัดการประชุม East Asia Ministerial Meeting on Gender and Equality ที่กรุงโตเกียว ในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 2006 การประชุมครั้งแรกที่ญี่ปุ่นเสนอได้เกิดขึ้นเนื่องจากประเทศสมาชิกอาเซียนไม่สามารถบรรลุฉันทามติต่อข้อเสนอดังกล่าวของญี่ปุ่น แต่การประชุมครั้งหลังที่ญี่ปุ่นได้เสนอขึ้นที่กรุงโตเกียวตามกำหนด นอกจากนี้ ญี่ปุ่นยังพยายามผลักดันผ่านมาเลเซียให้มีการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจ EAS แต่ถูกอินโดนีเซียคัดค้าน จึงจัดได้เพียงการหารือในระหว่างรับประทานอาหารกลางวัน ซึ่งมีขึ้นครั้งแรกในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 2006 เช่นเดียวกับในฝ่ายของรัฐมนตรีต่างประเทศที่มีเพียงการหารือในระหว่างรับประทานอาหารกลางวัน ซึ่งมีขึ้นครั้งแรกในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 2006

การประชุมสุดยอดอาเซียน +3 ครั้งที่ 11

ในโอกาสครบรอบ 10 ปีของกรอบอาเซียน+3 ผู้นำอาเซียน+3 ได้ให้การรับรองแถลงการณ์ร่วม ว่าด้วยความร่วมมือเอเชียตะวันออก ฉบับที่ 2 ซึ่งย้ำเป้าหมายระยะยาวในการจัดตั้งประชาคม

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และบทบาทสำคัญของกรอบอาเซียน+3 ในฐานะกลไกหลักในการจัดตั้งประชาคมฯ นอกจากนี้ยังได้ให้การรับรองแผนงานความร่วมมืออาเซียน+3 ซึ่งระบุความร่วมมือในช่วง 10 ปีข้างหน้า (ค.ศ. 2016 – ค.ศ. 2017) ในด้านต่างๆ มากกว่า 20 สาขา รวมทั้งความร่วมมือในด้านความมั่นคง ซึ่งเคยเป็นสาขาความร่วมมือที่ค่อนข้างจะอ่อนไหว สำหรับบางประเทศในการแถลงการณ์ร่วมฯ ฉบับแรก มีการกล่าวถึงความร่วมมือด้านความมั่นคงเพียงสั้นๆ เท่านั้น แถลงการณ์ร่วมฯ ฉบับที่ 2 ยังได้ระบุให้มีการจัดตั้งกองทุนความร่วมมืออาเซียน+3 เพื่อใช้สนับสนุนการดำเนินการตามแผนงานฯ ซึ่งถือเป็นครั้งแรกที่อาเซียนจะร่วมสมทบเงินทุนจัดตั้งกองทุนร่วมมือร่วมกับประเทศคู่เจรจา

ในโอกาสพิเศษดังกล่าว สิงคโปร์ในฐานะประเทศเจ้าภาพได้จัดให้มีพิธีเปิดเหรียญเงินที่ระลึกฉลองครบรอบ 10 ปีของกรอบอาเซียน+3 ซึ่งถือเป็นครั้งแรกที่มีการจัดพิธีในลักษณะดังกล่าว นอกจากนี้ยังได้จัดให้มีพิธีตัดเค้กฉลองครบรอบ 10 ปี โดยผู้นำสิงคโปร์ในฐานะผู้นำประเทศอาเซียนได้ทำพิธีตัดเค้กร่วมกับผู้นำของจีน ญี่ปุ่น และสาธารณรัฐเกาหลี

ในการประชุม EAS ครั้งที่ 3 ได้มีการลงนามปฏิญญาสิงคโปร์ว่าด้วยพลังงาน การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม ในปฏิญญาดังกล่าวมีการกล่าวสนับสนุนการดำเนินงานของที่ประชุมรัฐมนตรีพลังงาน EAS ครั้งที่เวียดนาม ในปี ค.ศ. 2008 เพื่อดำเนินการตามที่ได้ตกลงในปฏิญญาดังกล่าว ซึ่งทำให้มีการประชุมในรูปแบบที่เป็นทางการซึ่งก็ได้มีขึ้นเป็นครั้งแรกที่สิงคโปร์ในเดือน กรกฎาคม ค.ศ. 2008 โดยใช้ชื่อว่าการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ EAS เพิ่มขึ้นอีกหนึ่งการประชุม ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์เริ่มออกมารับรองให้เปลี่ยนการหารือระหว่างการรับประทานอาหารกลางวันของรัฐมนตรีต่างประเทศเป็นการประชุมในรูปแบบที่เป็นทางการขึ้นเป็นครั้งแรกที่สิงคโปร์ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 2008 โดยใช้ชื่อว่าการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ EAS อย่างไม่เป็นทางการ แต่มีรูปแบบการประชุมที่เป็นทางการ ในขณะที่การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน+3 สิงคโปร์ได้จัดรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งทำให้จีนไม่พอใจเป็นอย่างมาก โดยมองว่าเป็นความพยายามที่จะลดบทบาทและความสำคัญของกรอบอาเซียน+3

การประชุมสุดยอดอาเซียน +3 ครั้งที่ 12

ไทยรับตำแหน่งประธานอาเซียนและระประเทศผู้ประสานงานอาเซียน+3 ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อสำคัญของอาเซียนและการเมืองไทยเอง ตามปกติแล้วประเทศสมาชิกอาเซียนจะผลัดเปลี่ยนกันทำหน้าที่ประธานอาเซียนและประเทศผู้ประสานงานอาเซียน+3 ประเทศละ 1 ปี เริ่มตั้งแต่เดือนกรกฎาคมของปีหนึ่งไปจนถึงเดือนกรกฎาคมของอีกปีหนึ่ง การส่งมอบตำแหน่งประธานอาเซียนโดยปกติ

แล้วจะมีขึ้นในช่วงการประชุมประจำปีของรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน ในช่วงที่ไทยเข้ารับตำแหน่งประธานอาเซียนในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 2008 เป็นช่วงที่กฎบัตรอาเซียนกำลังจะมีผลบังคับใช้ ซึ่งจะส่งผลให้การดำรงตำแหน่งประธานอาเซียนต้องเปลี่ยนแปลงไปเป็นช่วง มกราคม ถึงสิ้นปี ธันวาคม ในช่วงเปลี่ยนผ่านนี้ ประเทศสมาชิกอาเซียนได้เห็นพ้องให้ไทยดำรงตำแหน่งประธานอาเซียนเป็นเวลา 1 ปีครึ่ง เริ่มตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ค.ศ. 2008 ไปจนถึงเดือนธันวาคม ค.ศ. 2009

การประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 14 และการประชุมสุดยอดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการประชุมสุดยอดอาเซียน+3 ครั้งที่ 12 เดิมจะมีขึ้นกรุงเทพฯ แต่เป็นที่น่าเสียดายว่า การประชุมสุดยอดนั้นไม่สามารถเกิดขึ้นได้ตามกำหนดเนื่องจากปัญหาการเมืองภายในของไทย โดยมีการจัดการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนครั้งที่ 14 ที่ ชะอำ หัวหิน เท่านั้น ส่วนการจัดการประชุมสุดยอดอาเซียน+3 ครั้งที่ 12 ที่กำหนดจัดขึ้นที่พัทยาต้องมีเหตุต้องเลื่อนออกไปอย่างกะทันหัน ไทยจึงได้เลื่อนการประชุมครั้งดังกล่าวออกไป โดยจัดในช่วงเดียวกับการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 15 ซึ่งกำหนดจะมีขึ้นในเดือนตุลาคม ค.ศ. 2009

ประเด็นสำคัญของการประชุมสุดยอดอาเซียน+3 ครั้งที่ 12 เดิมที่จะเป็นเรื่องความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน เนื่องจากราคาน้ำมันและข้าวได้เพิ่มสูงขึ้นอย่างมากในช่วงปลายปี ค.ศ. 2006 ถึงต้นปี ค.ศ. 2008 อย่างไรก็ดีในช่วงกลางปี ค.ศ. 2008 วิกฤตการเงินได้อุบัติขึ้นในสหรัฐฯ และได้แพร่ขยายไปยังประเทศต่างๆ อย่างรวดเร็ว ฟิลิปปินส์จึงได้เสนอให้มีการประชุมผู้นำอาเซียน +3 สมัยพิเศษในช่วงการประชุมสุดยอดอาเซียน ที่กรุงปักกิ่ง ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 2008 การประชุมสุดยอดดังกล่าวซึ่งมีขึ้นในลักษณะ “working breakfast” ได้มีขึ้นที่มหาศาลาประชาชน ในกรุงปักกิ่ง โดยมีไทยและจีนเป็นประธานร่วมของการประชุม ซึ่งถือเป็นครั้งแรกที่มีการประชุมสุดยอดในลักษณะดังกล่าว และเป็นการประชุมสุดยอดอาเซียน+3 ที่เกิดขึ้นนอกอาเซียนเป็นครั้งแรก

เนื่องจากวิกฤตการเงินได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นจนกลายเป็นวิกฤตเศรษฐกิจและการเงินโลก ออสเตรเลียได้เสนอให้มีการออกแถลงการณ์ของผู้นำ EAS เกี่ยวกับวิกฤตดังกล่าวในการประชุม EAS ครั้งที่ 4 ที่ประเทศไทยในเดือนธันวาคม ค.ศ. 2008 อย่างไรก็ดี ไทยเห็นว่า เพื่อความสมดุล ควรมีการออกแถลงการณ์ดังกล่าวทั้งในการประชุม EAS และการประชุมสุดยอดอาเซียน+3 ด้วย ดังนั้น จึงมีการยกร่างแถลงข่าวร่วม 2 ฉบับ ได้แก่ Joint Press Statement on ASEAN+3 Cooperation in response to the Global Economic and Financial Crisis และ Joint Press Statement of the East Asia Summit on the Global Economic and Financial Crisis สาเหตุที่ใช้ “Joint Press Statement” เนื่องจากไทยติดปัญหา

กระบวนการในประเทศตามรัฐธรรมนูญ จึงพยายามหลีกเลี่ยงการใช้ชื่อเอกสารที่อาจจะต้องนำเสนอให้สภาให้ความเห็นชอบ ความจริงแล้วแถลงการณ์ในลักษณะนี้อาเซียนได้เคยออกในช่วงการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 14 ที่ชะอำ หัวหิน เมื่อวันที่ 1 มีนาคม ค.ศ. 2009 ได้แก่ “14th ASEAN Summit Press Statement on the Global and Financial Crisis” ตามข้อเสนอของมาเลเซีย

จะเห็นได้ว่าการประชุมในระดับการประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออกยังคงถูกดำเนินเรื่อยมา หากแต่ตัวแสดงนั้นอาจจะเพิ่มขึ้นตามลำดับ การปฏิสัมพันธ์ยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งถึงแม้ว่าผลของการประชุมจะยังไม่ก่อให้เกิดรูปธรรมของการร่วมมืออย่างชัดเจน แต่ทว่า การประชุมดังกล่าวเป็นสัญญาณที่ดี ที่แสดงให้เห็นถึงความพยายามในความร่วมมือกันของประเทศสมาชิกที่จะผลักดันให้เกิดการรวมกลุ่มประชาคมในอนาคต

อย่างไรก็ตาม หากเกิดการร่วมมือกันขึ้นเป็นประชาคมเอเชียตะวันออก ขนาดของภูมิภาคก็คงจะถูกจำกัดอยู่ภายในบริเวณของเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เท่านั้น ทั้งนี้ เนื่องจากการให้ความสำคัญของสภาพภูมิศาสตร์เป็นสำคัญ การเพิ่มขึ้นของจำนวนสมาชิกที่เข้าร่วมในการประชุมเป็นไปเพื่อการพยามถ่วงดุลอำนาจระหว่างสหรัฐอเมริกาและจีน ไม่ให้เข้ามาบีบคั้นในภูมิภาคนี้มากเกินไป เช่นเดียวกับแนวคิดเรื่องของการถ่วงดุลอำนาจระหว่างทั้งสองฝ่าย เพราะเมื่อไหร่ก็ตามที่อีกฝ่ายเริ่มมีอำนาจมากกว่าก็เปรียบเสมือนเป็นการสร้างภัยคุกคามให้อีกฝ่ายหนึ่ง

ประเทศพันธมิตรเก่าของสหรัฐอเมริกา ไม่ว่าจะเป็น ญี่ปุ่น ไทย หรือแม้กระทั่งฟิลิปปินส์ ล้วนแล้วที่ความต้องการจะดึงสหรัฐอเมริกาเข้ามาในภูมิภาคเพื่อถ่วงดุลอำนาจของประเทศจีน แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ท้ายที่สุดแล้วประเทศสมาชิกอาเซียน ตลอดจนประเทศสมาชิก +3 ก็ต้องหันกลับมามองประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับ เพราะเมื่อหันมาพิจารณาประเด็นดังกล่าวก็จะพบว่าผลประโยชน์ภายใต้ความร่วมมือดังกล่าวน่าจะทำให้ประเทศสมาชิกหันมาร่วมมือกันง่ายขึ้น

บทที่ 3

จีนกับศักยภาพและอุปสรรคในการก่อตั้งประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียง

การก่อตั้งประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียงนั้นได้ดำเนินแนวทางคู่ขนาน และมีพัฒนาการควบคู่ไปกับการก่อตั้งประชาคมอาเซียน จึงสามารถกล่าวได้ว่าการก่อตั้งประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียงจะประสบความสำเร็จได้ จำเป็นที่ประชาคมอาเซียนประสบความสำเร็จเสียก่อน ทั้งนี้เป็นเพราะรากฐานความร่วมมือแรกเริ่มนั้นพัฒนามาจากการประชุมอาเซียน +3 นั้นเอง ในขณะเดียวกันที่ประชาคมอาเซียนได้พยายามเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างกันมากขึ้น ประเทศ +3 อันได้แก่ จีน เกาหลี และญี่ปุ่นเองก็ไม่ได้ยุติความร่วมมือระหว่างกัน ซึ่งนอกจากจะมีการร่วมมือกันในลักษณะของพหุภาคีแล้ว เรายังจะเห็นความร่วมมือในลักษณะของทวิภาคี ไม่ว่าจะเป็นการค้า การลงทุน หรือ การให้ความช่วยเหลือระหว่างกันของประเทศ +3 และอาเซียนนั้นได้อย่างชัดเจน

จากที่ได้กล่าวถึงความร่วมมือของอาเซียน +3 ทั้งในกรอบความร่วมมือด้านต่างๆ จากข้อเสนอของกลุ่มการศึกษา EAVG ได้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพและความร่วมมือที่จะสามารถเกิดขึ้นได้ในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นความร่วมมือทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ ตลอดจนทางด้านสังคมและวัฒนธรรม การร่วมมือกันดังกล่าวจะกลายเป็นแรงผลักดันและเป็นการวางรากฐานอันดีต่อการดำเนินสร้างมิตรภาพร่วมกันและการร่วมมือกันในอนาคตนั่นเอง

ความร่วมมือที่เกิดขึ้นภายใต้กรอบอาเซียน +3 ได้ถูกพัฒนาเรื่อยมา ซึ่งหนึ่งในประเทศหลักของอาเซียน +3 ก็คือ ประเทศจีน ซึ่งเป็นหนึ่งในประเทศเพื่อนบ้านที่สำคัญของอาเซียน ความเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของประเทศจีน กอปรกับความสัมพันธ์ทางด้านยุทธศาสตร์ที่ประเทศจีนเองมีพื้นที่บางส่วนติดกับอาเซียน ทำให้อาเซียนและจีนเป็นประเทศพันธมิตรที่ดีต่อกันเสมอมา จีนเองก็ได้ให้ความสำคัญกับอาเซียนเสมือนกับเป็นประตูหลังบ้าน เพราะหากพิจารณาจากด้านยุทธศาสตร์แล้วอาเซียนเป็นจุดศูนย์กลางการเดินทางออกสู่มหาสมุทรแปซิฟิกและมหาสมุทรอินเดีย

นอกจากนี้ในเชิงเศรษฐกิจ กลุ่มประเทศอาเซียน นับได้ว่าเป็นกลุ่มประเทศเปิดใหม่ที่ยังมีศักยภาพในการลงทุนของต่างชาติและยังสามารถเป็นฐานการผลิตและกระจายสินค้าออกสู่ภูมิภาค

ต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ดังนั้นจึงไม่น่าเป็นที่แปลกใจว่าเพราะเหตุใดต่างชาติจึงได้เข้ามาลงทุนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากขึ้น

Asia: Real GDP
(Year-on-year percent change)

	Actual data and latest projections				Difference from April 2012 WEO	
	2010	2011	2012	2013	2012	2013
Industrial Asia	4.1	-0.2	2.4	1.6	0.2	-0.5
Australia	2.5	2.1	3.3	3.0	0.3	-0.5
Japan	4.5	-0.8	2.2	1.2	0.2	-0.5
New Zealand	1.8	1.3	2.2	3.1	-0.1	-0.2
East Asia	9.9	8.2	6.8	7.4	-0.6	-0.6
China	10.4	9.2	7.8	8.2	-0.4	-0.6
Hong Kong SAR	7.1	5.0	1.8	3.5	-0.7	-0.8
Korea	6.3	3.6	2.7	3.6	-0.9	-0.3
Taiwan Province of China	10.7	4.0	1.3	3.9	2.3	-0.8
South Asia	9.8	6.9	5.0	6.0	-1.8	-1.2
Bangladesh	6.4	6.5	6.1	6.1	0.2	-0.3
India	10.1	6.8	4.9	6.0	-2.0	-1.3
Sri Lanka	7.8	8.3	6.7	6.7	-0.7	-0.3
ASEAN	7.6	4.6	5.1	5.5	0.0	-0.5
Brunei Darussalam	2.6	2.2	2.7	1.5	-0.5	-0.1
Cambodia	6.1	7.1	6.5	6.7	0.2	0.3
Indonesia	6.2	6.5	6.0	6.3	-0.1	-0.3
Lao P.D.R.	8.1	8.0	8.3	8.0	-0.1	1.0
Malaysia	7.2	5.1	4.4	4.7	0.0	0.0
Myanmar	5.3	5.5	6.2	6.3	0.2	0.4
Philippines	7.6	3.9	4.8	4.8	0.7	0.1
Singapore	14.8	4.9	2.1	2.9	-0.6	-1.0
Thailand	7.8	0.1	5.6	6.0	0.1	-1.5
Vietnam	6.8	5.9	5.1	5.9	-0.5	-0.4
Emerging Asia¹	9.6	7.4	6.1	6.8	-0.8	-0.7
Pacific Island Countries	1.7	3.6	2.5	2.6	-0.2	0.1
Asia	6.4	5.9	5.4	5.9	-0.6	-0.7

Source: IMF staff projections
¹ Emerging Asia includes East Asia, India, Indonesia, Malaysia, the Philippines, Singapore, Thailand, and Vietnam.

ที่มา : International Monetary Fund, Regional Economic Outlook Update : Asia and Pacific Department, Oct 2012.

จากตารางดังกล่าว จะเห็นได้ว่าหลังจากฝั่งตะวันตกได้เกิดวิกฤตการณ์การเงินครั้งใหญ่ และส่งผลกระทบต่อไปทั่วโลกในช่วงปี ค.ศ. 2008 – 2009 ตัวเลขผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ยังคงอยู่ในระดับตัวเลขสองหลักในปี ค.ศ. 2010 ไม่ว่าจะเป็น จีน อินเดีย หรือแม้กระทั่งประเทศเพื่อนบ้านอย่างสิงคโปร์ ซึ่งตัวเลขดังกล่าวสามารถแสดงออกให้เห็นได้เป็นอย่างดีถึงศักยภาพของเอเชีย และอาเซียน ในการพัฒนาและรองรับการเจริญเติบโตต่างๆที่จะเข้ามา ดังนั้นหากเกิดการ

รวมตัวกันระหว่างสองภูมิภาคก็จะทำให้เกิดตลาดใหม่ที่จะรองรับการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจในอนาคต

อย่างไรก็ดีในช่วงต่อมาระดับตัวเลขอัตราการเจริญเติบโตนั้นได้ลดลงเหลือเพียงแค่ตัวเลขเพียงหลักเดียว ทั้งนี้เนื่องจากมาตรการควบคุมเพื่อไม่ให้เศรษฐกิจเจริญเติบโตขึ้นไปจนกลายเป็นสภาวะฟองสบู่ตัวเอง

3.1 บทบาททางเศรษฐกิจของจีนต่ออาเซียน

จีน หนึ่งในประเทศมหาอำนาจทางด้านเศรษฐกิจของโลก เป็นหนึ่งประเทศที่ไม่ได้ดำเนินการปกครองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย แต่สามารถก้าวขึ้นมาเป็นประเทศผู้นำทางเศรษฐกิจ และก้าวเข้ามาเป็นหนึ่งในประเทศสมาชิกขององค์การการค้าโลกได้สำเร็จ อีกทั้ง จีนยังเป็นตลาดใหญ่ โดยมีจำนวนประชากรเป็นจำนวนมาก และเป็นประเทศที่มีปัจจัยที่เอื้อต่อการลงทุนจากต่างชาติ ไม่ว่าจะเป็นสหรัฐอเมริกา หรือสหภาพยุโรปก็ตาม

การเปิดประเทศของจีนได้ส่งผลดีโดยตรงต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (ชัชวาล วรเชษฐวรวัตร, 2546 : 67) การเปิดประเทศของจีนได้กระตุ้นให้เกิดการค้ากับต่างประเทศอย่างรวดเร็ว ประเทศจีนจึงเรียกได้ว่านอกจากจะเป็นตลาดบริโภคขนาดใหญ่แล้วก็ยังคงเป็นคู่แข่งการส่งออกที่น่ากลัวของประเทศต่างๆ

ภายหลังจากการเข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก จีนก็ได้พยายามเปิดการค้าเสรีมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลดอัตราภาษีและอุปสรรคทางการค้าลงเป็นอย่างมาก ทำให้อาเซียนสามารถติดต่อค้าขายการลงทุนกับจีนได้ในหลายสาขา เมื่อพิจารณาจากการปัจจัยต่างๆ แล้วจะทำให้พบว่า จีนและอาเซียน ยังคงมีศักยภาพในการดำเนินการค้าขายและขยายการลงทุนระหว่างกันอีก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากเงื่อนไขของตลาดและรูปแบบของเศรษฐกิจจีนจะพัฒนาเป็นระบบเสรีมากยิ่งขึ้น แน่แน่นอนว่าความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จีนย่อมเปิดโอกาสให้มีการแข่งขันที่มีความรุนแรงเพิ่มขึ้นตามตัว

3.1.1 กลไกการทำงานอาเซียน – จีนทางด้านเศรษฐกิจ

ทั้งนี้ความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจภายใต้กรอบความร่วมมือนี้มีอยู่หลายสาขาด้วยกัน หากแต่ความร่วมมือที่ถูกนำขึ้นมาเป็นประเด็นในรูปแบบของกลไกความร่วมมือในรูปแบบของการประชุม นั้นถูกแบ่งออกมาในสองลักษณะ อันจะ ได้แก่

1) กลไกการประชุมความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งจะมีการดำเนินงานผ่านกลไกการประชุมในสองระดับ ได้แก่

1.1 การประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน+3 (ASEAN+3 Economic Ministers' Consultations : AEM+3) เริ่มขึ้นครั้งแรกในปี ค.ศ. 2000 โดยจัดขึ้นปีละหนึ่งครั้งในเดือนสิงหาคมหรือกันยายน มีหน้าที่ในการติดตามผลของความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียน+3 ตามแถลงการณ์ร่วมว่าด้วยความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออก (Joint Statement on East Asia Cooperation) และพิจารณาโครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจ

1.2 การประชุมเจ้าหน้าที่เศรษฐกิจอาวุโสอาเซียน +3 (ASEAN+3 Senior Economic Officials' Meeting : SEOM+3) ซึ่งได้เริ่มขึ้นในปี ค.ศ. 2000 โดยจัดขึ้นปีละสามครั้งในช่วงเดือนมีนาคม กรกฎาคม และช่วงก่อนการประชุมรัฐมนตรีอาเซียน +3 มีหน้าที่ในการเตรียมการประชุมรัฐมนตรีอาเซียน +3 และหารือในประเด็นที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจระหว่างประเทศในภูมิภาค

2) กลไกการประชุมความร่วมมือทางการเงิน ซึ่งการประชุมจะมีการดำเนินงานผ่านกลไกการประชุมใน 2 ระดับ ได้แก่

2.1 การประชุมรัฐมนตรีการคลังอาเซียน+3 (ASEAN+3 Finance Ministers' Meetings : AFMM+3) เริ่มครั้งแรกในปี ค.ศ. 1999 โดยจัดขึ้นปีละครั้ง มีหน้าที่ในการส่งเสริมความร่วมมือทางการเงินภายใต้กรอบอาเซียน+3 และแลกเปลี่ยนความเห็นและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแนวโน้มของเศรษฐกิจในระดับมหภาค การคลังและนโยบายทางการเงินของประเทศในภูมิภาค

2.2 การประชุมรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลังและรองผู้อำนวยการธนาคารกลางอาเซียน +3 อย่างไม่เป็นทางการ (Informal ASEAN+3 Finance and Central Bank Deputies' Meeting : AFDM+3) เริ่มขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2545 ประกอบด้วยผู้ช่วยรัฐมนตรีการคลัง หรือรองผู้อำนวยการธนาคารกลางของประเทศอาเซียน +3 โดยจัดขึ้นปีละสองครั้ง มีหน้าที่ในการหารือในนโยบายที่เกี่ยวกับสถานะทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศสมาชิก เพื่อให้เศรษฐกิจและการเงินในภูมิภาคเติบโตอย่างมีเสถียรภาพ

เมื่ออาเซียน ได้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพทางเศรษฐกิจ ตลอดจนความร่วมมือที่เกิดขึ้นเริ่มเห็นเป็นรูปธรรมมากขึ้น กอปรกับศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจของประเทศจีน จึงไม่น่าแปลกใจที่ประเทศจีนจะให้ความสำคัญกับการให้ความร่วมมือกับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของความร่วมมือทางด้านเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน

3.1.2 เขตการค้าเสรีอาเซียน – จีน

ในการประชุมสุดยอดอาเซียน-จีน เมื่อเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 2000 ที่สิงคโปร์ นายจุนหวงจิ นายกรัฐมนตรีแห่งสิงคโปร์ ได้เสนอให้มีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน และให้มีการจัดตั้งกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเพื่อศึกษาการค้าและความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างอาเซียนและจีน โดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญได้เสนอรายงานต่อที่ประชุมสุดยอดอาเซียน-จีน เมื่อ 6 พฤศจิกายน ค.ศ. 2001 ที่ประชุมได้รับรองรายงานดังกล่าว สรุปสาระสำคัญดังนี้

- 1) จัดตั้งกรอบความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ เน้นความร่วมมือทางด้านด้วยกัน ได้แก่ เกษตรกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาผู้นำโขง และการลงทุนร่วมกัน
- 2) การจัดตั้งการค้าอาเซียน-จีน ที่สมบูรณ์ภายใน 10 ปี โดยให้สิทธิพิเศษแก่ประเทศสมาชิกอาเซียนใหม่
- 3) ให้สิทธิในการเก็บก่อนเกี่ยว (Early Harvest) แก่สินค้าและบริการที่ได้รับการพิจารณาาร่วมกัน
- 4) เริ่มการเจรจาเขตการค้าเสรีให้แล้วเสร็จโดยเร็วที่สุด

จีนยังให้สิทธิพิเศษทางศุลกากรแก่สินค้าจากกัมพูชา ลาวและพม่า ซึ่งประเทศจีนมองว่าประเทศเหล่านี้เป็นประเทศที่มีการพัฒนาในระดับต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอาเซียนด้วยกัน ในช่วงเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 2001 ผู้นำอาเซียน-จีนได้เห็นชอบให้มีการจัดตั้งคณะเจรจาอาเซียน-จีน (Trade Negotiation Committee : TNC) เพื่อจัดทำกรอบความตกลงร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียน-จีน ที่สมบูรณ์ภายใน 10 ปี ต่อมา TNC ได้สรุปผลการเจรจาและจัดทำกรอบความตกลง ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากผู้นำอาเซียน-จีน ในการประชุมสุดยอดอาเซียน-จีน (ASEAN-China Summit) ครั้งที่ 8 ที่กรุงพนมเปญ เมื่อเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 2002 จีนจึงได้เป็นประเทศแรกที่มี FTA กับอาเซียน

สำหรับกรอบการเจรจาครอบคลุมความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจในทุกด้าน โดยการเจรจาประกอบด้วย ความตกลงด้านการค้าสินค้า การบริการและการลงทุน รวมถึงความร่วมมือทางเศรษฐกิจในด้านต่างๆ

ในด้านการเปิดเสรีด้านการค้าสินค้า ทั้งสองฝ่ายสามารถสรุปการเจรจาและลงนามในข้อตกลงด้านการค้าสินค้านี้ระหว่างอาเซียน-จีน (Agreement on Trade in Goods of the Framework Agreement on Comprehensive Economic Co-operation between the ASEAN and China) ในระหว่างการประชุมสุดยอดอาเซียน-จีน เมื่อ 29 พฤศจิกายน ค.ศ. 2004 ที่กรุงเวียงจันทน์ โดยการเปิดเสรีด้านการค้าสินค้าแบ่งออกเป็นสองส่วนคือ การลดภาษีสินค้าบางส่วนทันที (Early Harvest Program) และการลดภาษีสินค้าทั่วไป

1) การลดภาษีสินค้าบางส่วนทันทีจะครอบคลุมสินค้าเกษตรภายใต้พิกัดศุลกากรตอนที่ 01-08 (สัตว์มีชีวิต เนื้อสัตว์ และส่วนอื่นของสัตว์ที่บริโภคได้ ปลา ผลิตภัณฑ์นม ไข่สัตว์ปีก ผลิตภัณฑ์จากสัตว์ ต้นไม้ และผักผลไม้ที่บริโภคได้) รวมทั้งสินค้าเฉพาะ (Specific products) ที่มีผลเฉพาะกับประเทศที่ตกลงกันทั้งสองฝ่ายเท่านั้น เช่น ไทยกับจีน ได้ตกลงที่จะเร่งลดภาษีระหว่างกันอีก 2 รายการ คือ ถ่านหินแอนทราไซต์และถ่านหินโค้ก/เซมิโค้ก โดยให้จีนและอาเซียนเดิม 6 ประเทศ เริ่มลดภาษีภายใน 1 มกราคม พ.ศ. 2547 และลดภาษีเป็นร้อยละ 0 ภายใน 1 มกราคม ค.ศ. 2006 และให้อาเซียนใหม่ 4 ประเทศลดภาษีเป็นร้อยละ 0 ภายในปี ค.ศ. 2010 สำหรับสินค้าที่มีมาตรการโควตาภาษี เช่น หอม และ กระเทียม จะลดเฉพาะอัตราภาษีในโควตาเท่านั้น ในกรณีนี้ เนื่องจากไทยละจีนเห็นศักยภาพด้านการค้าระหว่างกันในสินค้าเกษตรพิกัดศุลกากร 07-08 (ผักและผลไม้) ทั้งสองฝ่ายจึงเห็นชอบและร่วมลงนามในความตกลงเร่งลดภาษีสินค้าผักและผลไม้ระหว่างไทย-จีน (Agreement between the Government of the People's Republic of China and the Government of the Kingdom of Thailand on Accelerated Tariff Elimination under the Early Harvest Programme of the Framework Agreement on Comprehensive Economic Cooperation between ASEAN and China) เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน ค.ศ. 2003 โดยให้เร่งลดอัตราภาษีระหว่างกันในสินค้าสองหมวดนี้ก่อนประเทศอาเซียนอื่นๆ โดยลดอัตราภาษีให้เหลือร้อยละ 0 ภายใน 1 ตุลาคม ค.ศ. 2003 ซึ่งต่อมาสิงคโปร์ได้เข้าร่วมลงนามในความตกลงฯ นี้ด้วย

2) สำหรับการลดภาษีสินค้าทั่วไป แบ่งออกเป็น 2 รายการ ได้แก่ รายการสินค้าปกติ (Normal Track) ซึ่งมีอัตราภาษีสุดท้ายคือ ร้อยละ 0 และรายการสินค้าอ่อนไหว (Sensitive Track) ซึ่งเป็นสินค้าที่ต้องการความคุ้มครอง และจะมีระยะเวลาการลด/เลิกภาษีมากกว่าสินค้าปกติ

(1) สินค้าปกติ ให้ลดภาษีเหลือร้อยละ 20 ภายใน 1 มกราคม ค.ศ. 2005 ส่วนภาษีที่มีอัตราต่ำกว่าร้อยละ 20 ให้ลดภาษีลงตามลำดับ และจะต้องลดให้เหลือร้อยละ 0 ภายใน 1 มกราคม ค.ศ. 2010 พร้อมกับให้ความยืดหยุ่นกับสินค้าจำนวน 150 รายการสามารถลดภาษีเหลือร้อยละ 0 ได้ถึงปี ค.ศ. 2012

สินค้าอ่อนไหว จะมีได้ไม่เกิน 400 รายการ และไม่เกินร้อยละ 10 ของมูลค่านำเข้า โดยกำหนดให้ลดภาษีเหลือร้อยละ 20 ในปี ค.ศ. 2012 และมีอัตราภาษีสุดท้ายอยู่ที่ร้อยละ 0-5 ภายในปี ค.ศ. 2018 ส่วนสินค้าอ่อนไหวสูง (High Sensitive Track) ได้ตกลงในเบื้องต้นที่จะกำหนดให้ไม่เกินร้อยละ 40 หรือ 100 รายการของสินค้าอ่อนไหวทั้งหมด โดยให้ลดภาษีเหลือร้อยละ 50 ในปี ค.ศ. 2015

ในประเด็นกฎแห่งกำเนิดสินค้าเฉพาะ (Product Specific Rules : PSR) สินค้าที่จะได้รับการลดภาษีจะต้องได้แหล่งกำเนิดของสินค้าตามกฎหมายเกณฑ์ที่ได้ตกลงกัน คือ สินค้าบางประเภทต้องใช้วัตถุดิบภายในทั้งหมด (Wholly obtained) ส่วนสินค้าอื่นๆ ต้องมีมูลค่าของวัตถุดิบที่ใช้ภายในประเทศไม่ต่ำกว่าร้อยละ 40 โดยสามารถนำมูลค่าของวัตถุดิบจากทุกประเทศสมาชิกรวมกันได้ โดยอาเซียนและจีนได้ทำกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าเฉพาะสำหรับบางสินค้า ตกลงกันได้ในกลุ่มสินค้าแรก (First Package) 472 รายการ ส่วนใหญ่เป็นสิ่งทอ และสินค้ากลุ่มที่สอง 90 รายการ เช่น สแตนเลสสตีล ของปรุงแต่งจากไขมันปลาแปรรูป ไอศกรีม ไข่มุก และรองเท้าเป็นต้น พร้อมกันนี้ ทั้งสองฝ่ายได้เห็นชอบให้ใช้มาตรการปกป้องเพื่อปกป้องอุตสาหกรรมภายในของแต่ละประเทศจากการเปิดเสรีการค้าอาเซียน-จีน เช่น โดยให้ขึ้นอัตราภาษีนำเข้าของสินค้าที่ได้รับผลกระทบให้เท่ากับอัตราภาษีทั่วไปที่เก็บจากประเทศสมาชิก WTO ในช่วงเวลาเดียวกัน โดยสามารถใช้มาตรการนี้ได้ตั้งแต่วันที่ความตกลงการค้าสินค้าที่ผลบังคับใช้จนถึง 5 ปีหลังจากวันสิ้นสุดของการยกเลิกหรือลดภาษีศุลกากรของสินค้านั้นๆ นอกจากนี้ อาเซียนและจีนได้จัดทำความตกลงว่าด้วยกลไกระงับข้อพิพาท เพื่อเป็นข้อผูกพันในการดำเนินการเมื่อเกิดข้อพิพาทจากการเปิดเสรีอาเซียน-จีนด้วย

สำหรับการเปิดเสรีด้านการบริการด้านบริการ อาเซียนและจีนได้ลงนามความตกลงด้านการค้าบริการพร้อมข้อผูกพันการเปิดตลาดกลุ่มที่ 1 ในการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 12 เมื่อเดือน มกราคม ค.ศ. 2007 ที่เมืองเซบู ประเทศฟิลิปปินส์ โดยความตกลง ครอบคลุมธุรกิจบริการภาคเอกชนทุกสาขา โดยไม่ครอบคลุมการให้บริการและการจัดซื้อจัดจ้างบริการโดยรัฐ

สำหรับระดับการเปิดตลาดของแต่ละประเทศ จะระบุอยู่ในตารางข้อผูกพันของแต่ละประเทศ และปรากฏอยู่ในส่วนแนบท้ายความตกลง ทั้งนี้ ไทยเสนอผูกพันเปิดตลาดภายใต้กรอบที่กฎหมายปัจจุบันอนุญาตให้ต่างชาติประกอบธุรกิจได้ คือ ให้ประเทศสมาชิกอาเซียนและจีนสามารถเข้ามาประกอบธุรกิจได้โดยถือหุ้นไม่เกินร้อยละ 49 และมีเงื่อนไขอื่นตามกฎหมายเฉพาะสาขา เช่น ในสาขาวิชาชีพต้องเป็นไปตามที่สภาวิชาชีพกำหนด

ข้อผูกพันสาขาการเปิดตลาดกลุ่ม 1 ประเทศสมาชิกอาเซียนรวมทั้งไทยเสนอผูกพันเปิดตลาดในระดับสูงกว่าที่เปิดภายใต้ WTO แต่ต่ำกว่าเปิดตลาดให้กันเองในอาเซียน โดยกิจกรรมที่ไทยเสนอเปิดตลาดเพิ่มขึ้นจากข้อผูกพันภายใต้ WTO ครอบคลุมกิจกรรมบริการบางประเภทในสาขาวิชาชีพ การศึกษา บริการด้านสุขภาพ การท่องเที่ยวและการขนส่งสินค้าทางเรือ ซึ่งเงื่อนไขทั้งหมดอยู่ภายใต้ WTO โดยครอบคลุมกฎหมายของไทยทั้งสิ้น สำหรับจีนเสนอเปิดตลาดเพิ่มเติมจากข้อผูกพันภายใต้ WTO โดยครอบคลุมกิจกรรมในสาขาบริการด้านคอมพิวเตอร์ อสังหาริมทรัพย์ การขนส่งสินค้าทางถนน และบริการธุรกิจอื่นๆ โดยมีผลบังคับใช้ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 2007 ทั้งนี้อยู่ในระหว่างการเจรจาต่อไปในเรื่องข้อผูกพันการเปิดตลาดกลุ่มที่ 2

สำหรับการเปิดเสรีด้านการลงทุน กรอบความตกลงความร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียน-จีน กำหนดให้ประเทศภาคีเริ่มเจรจาจัดทำความตกลงด้านการลงทุนตั้งแต่ปี ค.ศ. 2003 ซึ่งแล้วเสร็จเมื่อ 9 พฤศจิกายน ค.ศ. 2008 ณ กรุงจาการ์ตาและผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภาเมื่อ 27 มกราคม ค.ศ. 2009 โดยมีข้อผูกพันที่สำคัญคล้ายคลึงกับข้อผูกพันที่มีอยู่ในความตกลงเพื่อการส่งเสริมและการคุ้มครองการลงทุนที่ไทยจัดทำกับต่างประเทศรวมถึงจีนสาระสำคัญของความตกลงมีดังนี้

- 1) พันธกรณีของความตกลง ประกอบด้วย
  - (1) การส่งเสริมและอำนวยความสะดวก
  - (2) การให้ความคุ้มครองแก่นักลงทุนของภาคีและเงินลงทุนโดยครอบคลุมทั้งการลงทุนทางตรง และการลงทุนในหลักทรัพย์
- 2) ขอบเขตของการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุนประกอบด้วย การปฏิบัติที่เป็นธรรมและเท่าเทียมกัน การชดเชยในกรณีเกิดเหตุการณ์ไม่สงบ การชดเชยในกรณีที่มีการเวนคืน การระงับข้อพิพาทระหว่างนักลงทุนกับรัฐ เป็นต้น
- 3) ประเด็นอื่นๆ ได้แก่ ประเด็นที่ประเทศไทยผลักดันให้รัฐสามารถดำเนินมาตรการเพื่อปกป้องเสถียรภาพทางการเงินและอัตราแลกเปลี่ยน โดยแทรกอยู่ในบทบัญญัติเรื่องการโอนและข้อยกเว้นทั่วไป

สำหรับความร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียนและจีน มีกำหนดจะร่วมมือทางเศรษฐกิจใน 5 สาขา ได้แก่ เกษตรกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การลงทุนและการพัฒนาลุ่มน้ำโขง และความร่วมมือด้านต่างๆ เช่น ศุลกากร การปกป้องทรัพย์สินทางปัญญา การจัดตั้งศูนย์กลางในการอำนวยความสะดวกและส่งเสริมการค้าและการลงทุน การพัฒนาความตกลงให้มีการยอมรับร่วมกัน (Mutual Recognition Arrangement – MRA) การดำเนินการตามแผนงานในกรอบความร่วมมืออนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง และการให้ความช่วยเหลือประเทศสมาชิกใหม่อาเซียน

3.1.3 การลงทุนจีน-อาเซียน

ตกลงกันที่จะมีการส่งเสริมการลงทุน การสร้าง Investment Regime ที่แข่งขันเปิดกว้าง และมีความโปร่งใส ได้มีการเพิ่มเติมเรื่องการปกป้องการลงทุน (Protection of Investment) ไว้ด้วย

1) การลดภาษีสินค้าบางส่วนทันที (Early Harvest)

วิธีการลดภาษี : เป็นการลดภาษี MFN applied rates โดยแบ่งสินค้าออกเป็น 3 กลุ่มคือ

จีนและอาเซียนเดิม 6 ประเทศ	อาเซียนใหม่ 4 ประเทศ
กลุ่ม 1 สินค้าที่มีอัตราภาษีสูงกว่า 15%	สินค้าที่มีอัตราภาษีสูงกว่า 30%
กลุ่ม 2 สินค้าที่มีอัตราภาษี 5 - 15%	สินค้าที่มีอัตราภาษี 15 - 30%
กลุ่ม 3 สินค้าที่มีอัตราภาษีต่ำกว่า 5%	สินค้าที่มีอัตราภาษีต่ำกว่า 15%

สำหรับสินค้าที่มีโควตาภาษี (ตามข้อผูกพัน WTO) การลดภาษี Early Harvest จะเฉพาะภาษีในโควตาเท่านั้น โดยการนำเข้ายังมีโควตาควบคุมปริมาณการนำเข้าอยู่และภาษีนอกโควตายังคงเดิม

2) สูตรลดภาษี สำหรับจีนและอาเซียน 6 ประเทศ

	ปี 2003	ปี 2004	ปี 2005
กลุ่ม 1	10 %	5 %	0 %
กลุ่ม 2	5 %	0 %	0 %
กลุ่ม 3	0 %	0 %	0 %

3) สูตรลดภาษี เวียดนาม ลาว กัมพูชา พม่าจะได้รับความยืดหยุ่นมากกว่าประเทศสมาชิกเดิมของอาเซียน 6 ประเทศ(ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ และบรูไน) และจีน ทั้งในแง่ระยะเวลาและอัตราเริ่มลดภาษี แต่ทั้ง 4 ประเทศจะต้องลดภาษี Early Harvest ลงเป็น 0 % ในปี ค.ศ. 2010 โดยขอบเขตสินค้า มี 2 ส่วน

(1) สินค้าเกษตรทุกรายการใน Chapter 01 - 08 ได้แก่ Live Animals, Meat & Edible Meat Offal, Fish Dairy Products, Other Animal Products, Live Trees, Edible Vegetables, and Edible Fruit & Nuts

(2) สินค้า Specific Products ซึ่งมีผลเฉพาะกับประเทศที่ตกลงกันสองฝ่ายเท่านั้น เช่น ไทยกับจีน ตกลงที่จะนำสินค้าเร่งลดภาษีอีก 2 รายการ คือถ่านหินแอนทราไซต์ และถ่านหินโค้ก เซมิโค้ก อินโดนีเซียกับจีน มีน้ำมันมะพร้าว สบู่ และน้ำตาล เป็นต้น

จากตารางด้านล่าง จะพบว่าตัวเลขการค้าระหว่างอาเซียนและประเทศจีน ได้เติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่องและค่อนข้างจะมีเสถียรภาพ อีกทั้งยังเรียกได้ว่ามูลค่าการค้าของทั้งสองฝ่ายอยู่ในระดับที่น่าพึงพอใจ

ASEAN'S TRADE VOLUME WITH CHINA

Unit: \$million

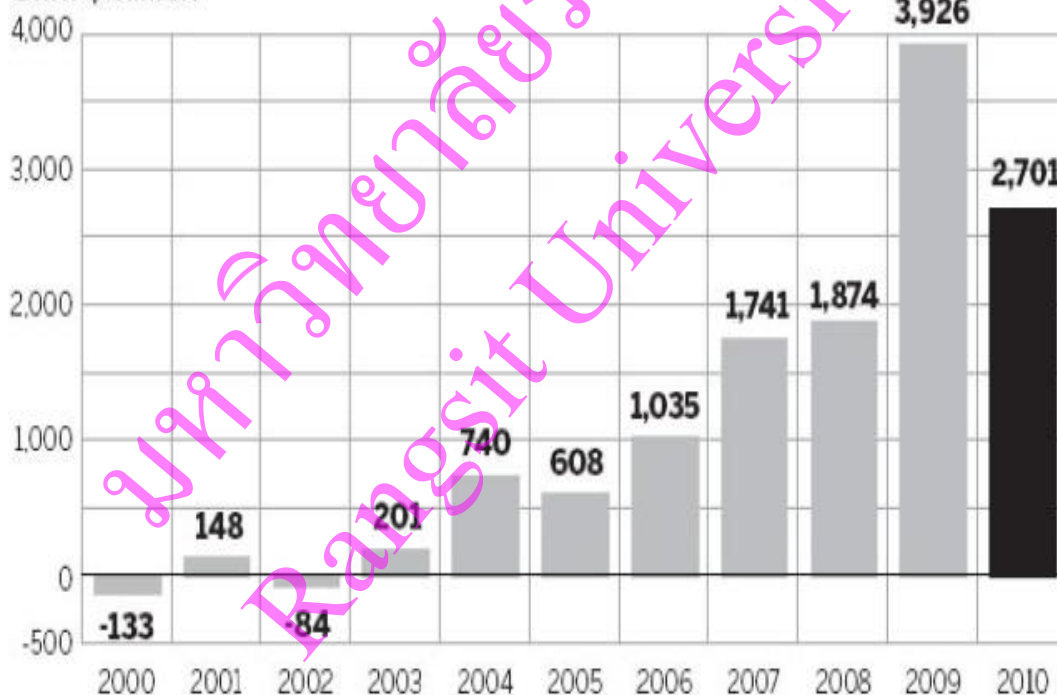
รูปที่ 3.1 ASEAN'S Trade Volume with China (China Daily, Investment attention turning to

ASEAN http://www.china.org.cn/business/2012-08/21/content_26292920.htm,

นอกจากมูลค่าการค้าที่แสดงออกให้เห็นถึงการพัฒนาปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของอาเซียนและจีนแล้ว อีกหนึ่งตัวเลขที่เรียกได้ว่าเป็นดัชนีบ่งบอกถึงความเจริญเติบโตของเศรษฐกิจระหว่างประเทศ นั่นคือ ตัวเลขการลงทุนจากจีนมาสู่อเซียน โดยตัวเลขการลงทุนโดยตรงเหล่านี้ได้ก่อให้เกิดรายได้ที่แท้จริง อีกทั้งยังมีการจ้างงานคนในประเทศเพื่อการลงทุนในลักษณะนี้อีกด้วย ซึ่งหากพิจารณาจากตัวเลขด้านล่างแล้ว จะพบว่า การขยายตัวของการลงทุนของจีนมาที่อาเซียน ได้เพิ่มมูลค่าการลงทุนขึ้นทุกปี แต่ในระยะช่วงปี ค.ศ. 2009 – 2010 อาจมีการลดลงของตัวเองการลงทุนเนื่องจากวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในฝั่งตะวันตก หากแต่การลงทุนจากจีนก็ไม่ได้มีการถอนทุนกลับประเทศมากเท่าไรนัก ทั้งนี้เป็นเพราะประเทศจีนเองไม่ได้รับผลกระทบมากนักจากวิกฤตดังกล่าว

DIRECT INVESTMENT TO ASEAN FROM CHINA

Unit: \$million

รูปที่ 3.2 Direct Investment to ASEAN form China (China Daily, Investment attention turning to ASEAN http://www.china.org.cn/business/2012-08/21/content_26292920.htm,

11 กรกฎาคม 2555)

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าประเทศจีนมีศักยภาพที่จะคอยสนับสนุนการทำงานของอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทางด้านเศรษฐกิจ และการสนับสนุนทางการเงินในการลงทุนหรือการพัฒนาทางด้าน

ต่างๆ ของอาเซียน ทั้งนี้เนื่องจาก การจะก่อให้เกิดประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือ การบูร-นาการทางเศรษฐกิจระหว่างเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือจำเป็นต้องมีการพัฒนา โดยอาศัยประชาคมอาเซียนเป็นแกนกลางในการพัฒนา หรือ จะกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ จะต้องให้การรวมตัวของประชาคมอาเซียนนั้นประสบความสำเร็จเสียก่อน

ซึ่งประเทศจีนเองก็มีศักยภาพมากพอที่ผลักดันการรวมตัวของประชาคมอาเซียนอยู่พอดี เพราะนอกจากความเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่ออาเซียนแล้ว ด้วยความที่ภูมิศาสตร์ของจีนและอาเซียนมีความใกล้ชิดกัน พื้นที่ทางตอนใต้ของจีนติดต่อกับประเทศอาเซียนจนเปรียบได้เสมือนกับอาเซียนเป็นประตูหลังบ้านของจีน หากประเทศจีนสามารถเข้ามามีอำนาจเหนือคาบสมุทรนี้ก็จะทำให้ประเทศจีนสามารถขยายทางออกทะเลของตัวเองไปสู่มหาสมุทรอินเดียและแปซิฟิกได้อีกด้วย

หากแต่จุดยืนของประเทศจีน คือการขยายอิทธิพลโดยสันติ ซึ่งไม่ได้มีเจตนาในการก่อสงครามหรือข่มขู่ประเทศคู่ค้าจีนจึงได้ขยายอิทธิพลของตัวเองผ่านการให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ เพื่อให้ตัวเองเป็นที่ยอมรับมากขึ้น ในภูมิภาคดังกล่าว

3.2 บทบาททางด้านสังคมวัฒนธรรมของจีนต่อภูมิภาคอาเซียน

บทบาทด้านที่ต่อมาของจีนคือ บทบาททางด้านสังคมวัฒนธรรมที่มีต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพราะการเข้ามาของจีนในภูมิภาคนี้จะยกประเด็นเรื่องของเศรษฐกิจเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม จีนเองก็ได้แสดงบทบาทของการให้ความช่วยเหลือ และให้การพัฒนาต่อประเทศในอาเซียน ผ่านทางด้านการเสริมสร้างระบบสาธารณูปโภค หรือการสร้างความต้องการขั้นพื้นฐานให้กับประชาชนอาเซียนเพื่อรองรับการพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคต ผ่าน โครงการระเบียงเศรษฐกิจ ที่มีการเชื่อมต่อเส้นทางคมนาคมที่สำคัญ จากจีนลงมาสู่อาเซียน

นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับวัฒนธรรมจีนผ่านสถาบันการศึกษา ขงจื้อ ที่ได้กระจายตัวอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งสิ่งนี้ทำให้คนในภูมิภาคนี้ได้เข้าใจรากฐานตลอดจนความเป็นมา แนวคิด ภาษาและวัฒนธรรมผ่านสถาบันดังกล่าว ซึ่งสถาบันขงจื้อเองก็เป็นการกระจายอำนาจอย่างอ่อนของ (Soft Power) ของจีนอย่างหนึ่งเข้ามาสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

3.2.1 ระเบียงเศรษฐกิจแนวเหนือ – ใต้ (North – South Economic Corridor : NSEC)

การจัดตั้งกองทุน China – ASEAN Investment Cooperation Fund ซึ่งเป็นกองทุนเกี่ยวกับลงทุนภายในอาเซียน โดยโครงการส่วนมากในการลงทุนจะเป็นโครงการในการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน ไม่ว่าจะเป็นการสร้างถนน ระบบไฟฟ้า น้ำประปา ทั้งนี้เพื่อเป็นการรองรับการขยายตัวของเศรษฐกิจ ตลอดจนการค้าที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งนี้สิ่งที่เราเห็นได้อย่างเป็นรูปธรรมมากที่สุดก็คือเส้นทางการค้าสาย R12 ซึ่งเป็นเส้นทางคมนาคมทางบกเชื่อมต่อจากทางตอนใต้ของประเทศจีนลงมาสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เข้ามาทางประเทศเวียดนาม และมีการเชื่อมต่อจากประเทศเวียดนามเข้าสู่ลาว และประเทศไทยตามลำดับ โดยการใช้เส้นทางเศรษฐกิจ R9 ในการเชื่อมต่อ นอกจากนี้แล้ว ยังมีการสร้างเส้นทางสายเชื่อมต่อไปยังพม่า และมีเส้นทางลงไปทางตอนใต้ไปยังมาเลเซียอีกด้วยโดยโครงการ East-West Corridor

จะเห็นได้ว่าจีนเองได้ให้ความสำคัญเป็นอย่างมากกับการขยายเส้นทางดังกล่าว เพราะนอกจากเส้นทางนี้จะเป็นเส้นทางที่อาเซียนและจีนจะได้ทำการค้ากันอย่างสะดวกรวดเร็วมากขึ้นแล้ว เส้นทางดังกล่าวยังเป็นอีกหนึ่งการแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของประเทศจีนในการขยายอำนาจของตนเองออกไปอีกด้วย

ภาพด้านล่างจะเป็นภาพแสดงเส้นทางเศรษฐกิจ หรือที่มักจะถูกเรียกว่าเป็นเส้นทางสาย R8 – R9 – R12 ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงระยะทางที่ลงมาจากหนานนิง เข้าสู่ เวียดนาม ลาวและไทย ตามลำดับ

รูปที่ 3.3 เส้นทางตามแนวระเบียงเศรษฐกิจ

ที่มา : <http://neroc.kku.ac.th/2009/roccdata/files/233.pdf>, 5 พฤศจิกายน 2555

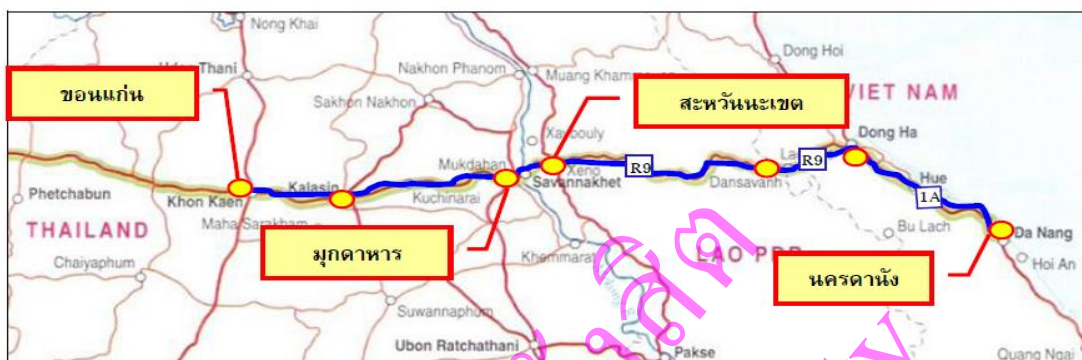
ภาพด้านล่าง จะแสดงให้เห็นถึงเส้นทางการคมนาคม ที่ทอดตัวลงมาจากเมืองหนานหนิง ของประเทศจีน เข้าสู่ฮานอย ของเวียดนาม และ ผ่านไปยังเมืองวิงห์ ผ่านเข้าสู่ เมืองท่าแขกของ ประเทศลาว และจากเมืองท่าแขกนี้เองที่จะเป็นเส้นทางเข้าสู่ จังหวัดนครพนมของประเทศไทยต่อไป

รูปที่ 3.4 เส้นทางเชื่อมต่อหนานหนิง – ท่าแขก

<http://neroc.kku.ac.th/2009/rocddata/files/233.pd>, 5 พฤศจิกายน 2555

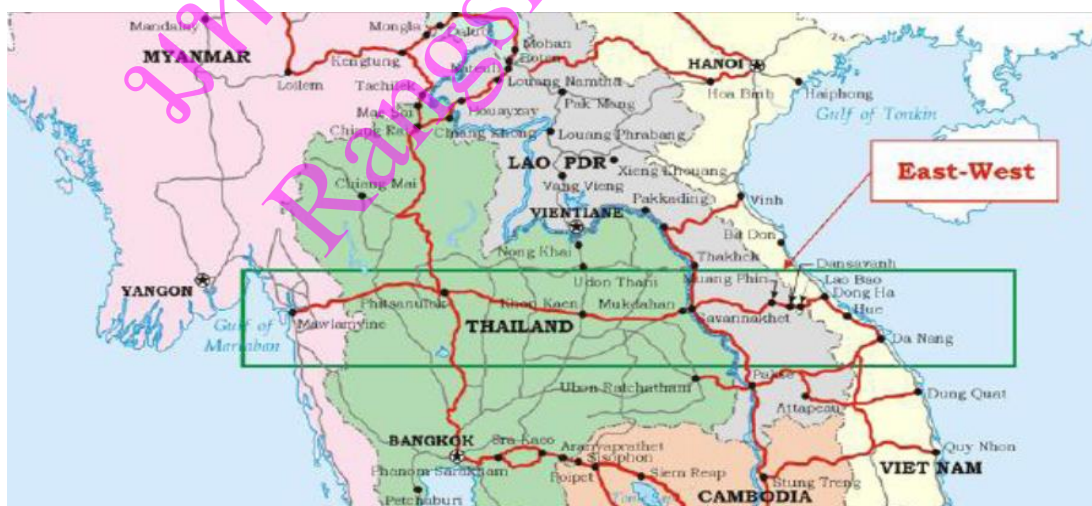
นอกจากการเชื่อมต่อเส้นทางที่สามารถเข้ามาสู่ประเทศไทยทางด้านจังหวัดนครพนม จากเมืองท่าแขกของลาวแล้ว เรายังสามารถเชื่อมต่อเส้นทางได้จากทางเมืองสะหวันนะเขต เข้าสู่เมืองมุกดาหารของประเทศไทยได้เช่นกัน

รูปที่ 3.5 เส้นทางเชื่อมต่อ เวียดนาม ลาว ไทย

<http://neroc.kku.ac.th/2009/roccdata/files/233.pd>, 5 พฤศจิกายน 2555

จะเห็นได้ว่านอกจากการเชื่อมต่อเส้นทางจากประเทศจีนตอนใต้ลงมาแล้ว เส้นทางดังกล่าว ยังมีการเชื่อมต่อเส้นทางเศรษฐกิจอีกเส้นหนึ่ง ก็คือเส้นทางสายการค้าตะวันตก ตะวันออก หรือที่รู้จักกันในชื่อของ East – West corridor อีกด้วย

รูปที่ 3.6 เส้นทางเชื่อมต่อ ตะวันตก – ตะวันออก

ที่ : http://www.dft.go.th/Portals/0/ContentManagement/Document_Mod666, 5 พฤศจิกายน 2555

ด้วยปัจจัยดังกล่าวที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นจะทำให้เห็นได้ว่า ประเทศจีน ได้เริ่มมีอิทธิพลต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากขึ้นไม่ว่าจะเป็นการให้ความช่วยเหลือหรือ ข้อมูลตัวเลขทางการค้า การลงทุนจากจีนมาสู่อาเซียน

3.2.2 สถาบันขงจื้อ

สถาบันขงจื้อ คือ องค์กรการศึกษาที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างประเทศจีนกับประเทศอื่นๆ โดยไม่หวังผลกำไร มีวัตถุประสงค์เพื่อตอบสนองความต้องการในการเรียนภาษาและวัฒนธรรมจีน ในฐานะภาษาที่สองของประเทศต่างๆ และเพิ่มความเข้าใจต่อภาษาและวัฒนธรรมจีนของบุคคลในประเทศต่างๆ ทั่วโลก ขยายความร่วมมือด้านการศึกษาและพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับนานาประเทศ

สถาบันขงจื้อพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีน การศึกษา และวัฒนธรรมของจีนกับต่างประเทศ มีหน้าที่การบริการดังนี้ เผยแพร่การเรียนการสอนภาษาจีน ให้การอบรมอาจารย์ผู้สอนภาษาจีน เป็นแหล่งจัดหาทรัพยากรทางด้านภาษาจีน เผยแพร่การสอบภาษาจีนและการออกใบประกอบวิชาชีพอาจารย์สอนภาษาจีน เป็นหน่วยงานที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาและวัฒนธรรมจีน เผยแพร่กิจกรรมความร่วมมือทางภาษาและวัฒนธรรมระหว่างจีนและต่างประเทศ

ปัจจุบัน สถาบันขงจื้อมีทั้งหมด 691 แห่ง โดยกระจายอยู่ในประเทศต่างๆ กว่า 90 ประเทศ โดยได้รับการตอบรับอย่างดีจากประเทศต่างๆ ทั่วโลก สถาบันขงจื้อที่แรก ตั้งอยู่ที่กรุงโซล ประเทศเกาหลี

รูปที่ 3.7 สถาบันขงจื้อทั่วโลก

ที่มา : <http://www.zhuchiren.org/zt/q112s/08/200909/t415130.htm>, 25 พฤศจิกายน 2555

สถาบันขงจื้อกับประเทศไทย

ด้วยตำแหน่งที่ตั้งของมณฑลกว่างสีซึ่งติดกับประเทศไทย ทำให้สถาบันอุดมศึกษาของเขตปกครองตนเองชนเผ่าจ้วงกว่างสีได้พยายามร่วมมือกับประเทศไทยสร้างสถาบันขงจื้อ เพื่อเผยแพร่ภาษาจีน โดยเมื่อเดือนธันวาคม ค.ศ. 2006 มหาวิทยาลัยกว่างสีร่วมมือกับมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต วิทยาเขตสุพรรณบุรี ตั้งสถาบันขงจื้อจนถึงปัจจุบัน และสถาบันอุดมศึกษากว่างสีได้ร่วมมือกับประเทศไทยสร้างสถาบันขงจื้ออีก 6 แห่ง กว่างสีได้ส่งครูสอนภาษาจีนกว่า 300 คนไปสอนภาษาจีนที่ไทย ฟิลิปปินส์ และในขณะเดียวกันก็ช่วยฝึกอบรมครูสอนภาษาจีนกว่า 300 คนในประเทศต่าง ๆ ด้วย เช่น ไทย เวียดนาม ลาว กัมพูชา อินโดนีเซีย โดยได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนนานาชาติ (ฮั่นปั้น) สำนักงานใหญ่สถาบันขงจื้อ มหาวิทยาลัยกว่างสี มหาวิทยาลัยครุกว่างสี และมหาวิทยาลัยชนเผ่ากว่างสี ปัจจุบัน ได้วางแผนว่าจะเปิดสถาบันขงจื้อขึ้นอีก 2-3 แห่งในอินโดนีเซียและเวียดนาม ส่งอาสาสมัครสอนภาษาจีนไปประเทศไทย เพื่อฝึกอบรมบุคลากรภาษาจีนให้กับประเทศไทย

นายกว เฝิง ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษาภาษาจีน กล่าวว่า หลังจากเหตุการณ์ค่าเสริเงิน-อาเซียนก่อตั้งขึ้น การแลกเปลี่ยนระหว่างจีนกับอาเซียนกระชับแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น จีนกับอาเซียนต่างก็ต้องการบุคลากรที่มีความเข้าใจสภาพความเป็นจริงของประเทศ วัฒนธรรมของอีกฝ่าย ฉะนั้น การ

ส่งเสริมความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างอาเซียนกับประเทศต่างๆ จึงกลายเป็นภารกิจที่เร่งด่วนในการกระตุ้นให้เขตการค้าเสรีจีน-อาเซียนพัฒนาอย่างเจริญรุ่งเรืองต่อไป

จะเห็นได้ว่า ความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างกวางสีกับประเทศอาเซียนนับวันยิ่งมากขึ้นตามเป้าหมายของ “โครงการแลกเปลี่ยนความร่วมมือด้านการศึกษานานาชาติที่มีเอกลักษณ์ส่วนบุคคล” เพื่อที่จะสร้างศูนย์แลกเปลี่ยนความร่วมมือด้านการศึกษานานาชาติที่มุ่งไปสู่อาเซียนที่จะเกิดขึ้นในปี ค.ศ. 2015 ซึ่งจะแสดงบทบาทสำคัญต่อการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างจีนกับอาเซียนต่อไป

สถาบันขงจื้อในประเทศไทย

สถาบันขงจื้อแห่งแรกในไทย คือ สถาบันขงจื้อที่มหาวิทยาลัยขอนแก่น เริ่มก่อตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อปี ค.ศ. 2006 เป็นต้นมา และหลังจากนั้นก็ได้ออกสถาบันขงจื้อเพิ่มขึ้นอีกในภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคอีสานของไทยหลายแห่ง เช่น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา สถาบันขงจื้อเป็นทั้งศูนย์ฝึกอบรมครูสอนภาษาจีน ศูนย์การเรียนการสอนภาษา และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมจีน-ไทย ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมด้วยแนวคิด “อยู่ร่วมกันอย่างสันติและสมานฉันท์” เป็นสะพานและเวทีส่งเสริมความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างจีนกับไทย ซึ่งขณะนี้ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีสถาบันขงจื้อมากที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กว่า 20 แห่ง และมีครูสอนภาษาจีนกว่า 900 คน สถาบันขงจื้อที่มีในประเทศไทย ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต เป็นต้น

กิจกรรมที่ทางสถาบันฯ ได้จัดขึ้นในรูปแบบต่างๆ เช่น จัดนิทรรศการ การสัมมนา เพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมของจีน รวมทั้งศิลปะการเขียนพู่กันจีน วาดภาพ ดนตรี ส่งเสริมให้ประชาชนชาวไทยมีความเข้าใจวัฒนธรรมจีนมากยิ่งขึ้น

นอกจากจะมีสถาบันฯ ในมหาวิทยาลัยแล้ว ยังมีสถาบันฯ ที่สร้างขึ้นในโรงเรียนเป็นแห่งแรกอีกด้วย คือ ห้องเรียนขงจื้อของโรงเรียนไตรมิตรวิทยาลัยที่เยาวราช ซึ่งเป็นสถาบันขงจื้อขนาดเล็กได้เปิดหลักสูตรศิลปะการตัดกระดาษ พู่กัน วิทยายุทธ์ ร้องเพลงจีน เรียนภาษาจีน ดูหนังจีน เรียนภาษาจีน ซึ่งเป็นรูปแบบใหม่ที่ได้รับ ความสนใจจากผู้เรียนภาษาจีนเป็นอย่างมาก

นายหวาง เหวยยี รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยกวางสีกล่าวว่า หลังจากมหาวิทยาลัยกวางสีตั้งสถาบันขงจื้อที่ไทยแล้ว ไทยได้กลายเป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยกวางสีกับประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นผลดีต่อความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ เท่านั้น หากยังเป็นแรงกระตุ้นการพัฒนาวิชาการสาขา เช่น ภาษาจีน การก่อตั้งสถาบันขงจื้อจึงเป็นเรื่องที่ทั้งสองฝ่ายต่างได้รับประโยชน์ทั้งสถาบันอุดมศึกษาของจีนและประเทศอาเซียน

สถาบันขงจื้อในประเทศอาเซียนอื่นๆ

มาเลเซีย เรียกสถาบันขงจื้อว่า “Kongzi College” เนื่องจากคนมาเลเซียส่วนใหญ่คุ้นเคยกับชื่อขงจื้อเป็นอย่างดี สถาบันขงจื้อแห่งแรกของจีนในมาเลเซีย ก่อตั้งขึ้นภายใต้การร่วมมือกันระหว่างมหาวิทยาลัยมาลายาและมหาวิทยาลัยภาษาต่างประเทศปักกิ่ง

ประเทศฟิลิปปินส์ ก่อตั้งสถาบันขงจื้อแห่งแรกเมื่อปี 2006 ได้อบรมภาษาและวัฒนธรรมจีนแก่ชาวฟิลิปปินส์กว่า 3,000 คน มีอิทธิพลพอสมควรต่อสังคมท้องถิ่น ประธานาธิบดีฟิลิปปินส์เห็นว่าการสร้างสถาบันขงจื้อที่ฟิลิปปินส์ก็คือ การเผยแพร่ภาษา ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมจีน ซึ่งมีความหมายอย่างยิ่ง ไม่เพียงแต่ให้นักศึกษาฟิลิปปินส์มีโอกาสการเรียนรู้ภาษาจีนมากยิ่งขึ้นเท่านั้น หากยังได้เพิ่มความเข้าใจของชาวฟิลิปปินส์เชื้อชาติจีนที่มีต่อประเพณีจีนที่มีมาช้านาน เป็นการกระชับความสัมพันธ์ระหว่างฟิลิปปินส์กับจีนให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

ประเทศกัมพูชา สถาบันขงจื้อแห่งแรกในกัมพูชาร่วมจัดตั้งโดยวิทยาลัยจิวเจียง มณฑลเจียงซี และราชบัณฑิตยสถานกัมพูชา เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม ค.ศ. 2007

ประเทศอินโดนีเซีย ก่อตั้งสถาบันขงจื้อแห่งแรกเมื่อเดือนกันยายน ปี ค.ศ. 2007 โดยความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยครุโหลลากับศูนย์การจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของกรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย

จะเห็นได้ว่าสถาบันขงจื้อได้เริ่มเข้ามามีอิทธิพลเป็นอย่างมากในภูมิภาคนี้ และด้วยความที่ภูมิภาคนี้เป็นอีกหนึ่งภูมิภาคที่มีความสำคัญกับประเทศจีนในด้านภูมิศาสตร์เป็นอย่างมาก ดังนั้นเราจะมาวิเคราะห์ต่อไปว่า การใช้อิทธิพล Soft Power ของจีน โดยผ่านสถาบันขงจื้อนั้นจะเป็นไปในรูปแบบใดต่อไป และจะส่งผลกระทบต่อภูมิภาคนี้

ปัจจุบัน การดำเนินนโยบายต่างประเทศเป็นเรื่องสำคัญต่อบริบทของการเมืองโลกเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินนโยบายใดๆ ก็ตามของรัฐบาลก็จะดำเนินไปเพื่อเป้าประสงค์ใดประสงค์หนึ่ง เพื่อให้รัฐนั้นได้มาในสิ่งที่ต้องการ ซึ่งการดำเนินนโยบายเหล่านี้ มักจะถูกดำเนินการออกมาในรูปแบบสำคัญด้วยกันสองประการคือ การใช้กำลังขู่เข็ญ หรือการใช้อำนาจทางการทหาร ที่เรารู้จักกันในนามของ Hard Power ดังจะเห็นได้จาก สงครามต่างๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นสงครามระหว่างสหรัฐอเมริกากับอัฟกานิสถาน หรือกับอิรัก ก็ล้วนแต่เป็นการแสดงออกของอำนาจแห่งชาติทางด้านการใช้ Hard Power ทั้งสิ้น แต่เมื่อมองในมุมกลับกัน การแสดงออกถึงการดำเนินนโยบายต่างประเทศที่ดำเนินไปภายใต้ Soft Power ในปัจจุบันนั้นก็มิให้เห็นอยู่ไม่น้อย เช่น การแพร่กระจายของวัฒนธรรมเกาหลี ซึ่งเป็นการดำเนินนโยบายแบบ Soft Power ของประเทศเกาหลีใต้ที่ประสบความสำเร็จเป็นอย่างมากในปัจจุบัน เพราะกระแสเกาหลีได้แพร่กระจายไปยังส่วนต่างๆ ของโลก ไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยว การแต่งตัว ตลอดจนวัฒนธรรมการกินอาหารเกาหลี อีกทั้งอุตสาหกรรมบันเทิงก็เป็นที่นิยมเป็นอย่างมาก ดังนั้น การใช้อำนาจแห่งชาติทางด้าน Soft Power ในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ จึงเริ่มเป็นที่สนใจของผู้นำชาติต่างๆ เป็นอย่างมากในปัจจุบัน

นอกจากการดำเนินนโยบายต่างประเทศแบบ Soft Power นั้นจะเป็นหนึ่งในทางเลือกที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน ทั้งนี้ เพราะการดำเนินนโยบายดังกล่าวนี้น่าจะส่งผลดีมากกว่าผลเสีย หากมองแล้วการดำเนินนโยบายต่างประเทศในลักษณะนี้ อาจจะต้องใช้ระยะเวลาในการแทรกซึมและการแผ่ขยายอิทธิพลที่ค่อนข้างจะใช้เวลานานกว่าเป็นอย่างมาก เมื่อเปรียบเทียบกับการดำเนินนโยบายแบบ Hard Power แต่การดำรงอยู่ของอิทธิพลในรูปแบบของ Soft Power นั้นจะเป็นการคงอยู่ที่กินระยะเวลายาวนาน และให้ผลประโยชน์ในระยะยาวมากกว่า อีกทั้ง การดำเนินนโยบายในรูปแบบของ Soft Power ส่วนมากจะเป็นการกระทำที่ไม่ขัดต่อเรื่องของมนุษยธรรม มีหน้าซ้ำยังเป็นการส่งเสริมอีกด้วย เช่น การดำเนินนโยบายให้ความช่วยเหลือประเทศที่ด้อยพัฒนา หรือประเทศที่เผชิญกับปัญหาจากภัยพิบัติต่างๆ การให้ความช่วยเหลือเหล่านี้ บางทีนอกเหนือจากการช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรมแล้ว หากมองในกรณีที่ประเทศจีนคอยให้ความช่วยเหลือประเทศเกาหลีเหนือ ก็จะทำให้เราเห็นได้อย่างชัดเจนว่า เมื่อเกิดปัญหาความตึงเครียดขึ้นระหว่างประเทศเกาหลีเหนือ กับประเทศอื่น ๆ นั้น ประเทศจีนจะเป็นหนึ่งในประเทศที่มีบทบาทมากประเทศหนึ่งที่จะสามารถเข้าไปช่วยไกล่เกลี่ย หรือช่วยเจรจา กับทางเกาหลีเหนือด้วย ซึ่งสิ่งนี้สะท้อนให้เห็นว่าประเทศจีนเป็นหนึ่งในประเทศที่สามารถให้ Soft Power กับประเทศเพื่อนบ้านอย่างเกาหลีเหนือได้เป็นอย่างดี

ประเทศจีนได้มีการใช้อิทธิพลของ Soft Power มากขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงหลังๆ มาจีนได้ดำเนินนโยบายเชิงรุกด้านนี้เป็นอย่างมาก เช่น ละครจีน เพลงจีน ที่เป็นการแผ่ขยายอิทธิพลทางด้านวัฒนธรรมมากขึ้น นอกจากนี้ ในส่วนของการให้ความช่วยเหลือทางการเงินให้กับประเทศกำลังพัฒนา หรือประเทศที่มีระดับการพัฒนาที่ต่ำกว่านั้น ก็เป็นวิธีที่ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังจะเห็นได้จากการที่ประเทศจีนได้เข้าเป็นสมาชิกขององค์การความร่วมมือระดับโลก จีนมักจะมีกลุ่มประเทศแอฟริกา และละตินอเมริกาคอยสนับสนุนจีนอยู่เบื้องหลังมาโดยตลอด เพราะความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของทั้งสองฝ่ายนั้นดำเนินด้วยดีเสมอมา

นอกจากการแผ่ขยายอิทธิพลดังที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น ยังมีการแผ่ขยายทางวัฒนธรรมอีกรูปแบบหนึ่ง ที่ปัจจุบันการดำเนินงานในส่วนนี้ของจีนเป็นไปอย่างมีระบบและมีขั้นตอนในการดำเนินการเป็นอย่างมาก คือ การเผยแผ่วัฒนธรรมจีนผ่าน “สถาบันขงจื้อ” ซึ่งปัจจุบันสถาบันขงจื้อของประเทศจีนนั้นมีสาขาอยู่ทั่วโลก และในแต่ละปีก็จะได้รับการช่วยเหลือและทุนสนับสนุนจากรัฐบาลจีนในการดำเนินงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของทุนการศึกษาที่เป็นหนึ่งในส่วนสำคัญที่ทำให้คนทั่วไปเริ่มรู้จักประเทศจีนได้ดีซึ่งมากยิ่งขึ้น หากเรามองถึงการเข้ามาของสถาบันขงจื้อในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้นจะทำให้เราเห็นว่า การเข้ามาของอิทธิพล Soft Power ของประเทศจีนนั้นกำลังมีมากขึ้นเรื่อยๆ ส่วนหนึ่งน่าจะเป็นจากการที่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้นเปรียบได้กับประตูหลังบ้านของประเทศจีน ที่ประเทศจีนจะต้องคอยติดต่อยุ่ตลอด และเป็นอีกหนึ่งภูมิภาคที่มีความผูกพันทางด้านวัฒนธรรมและเชื้อชาติกับชาวจีนอยู่บ้าง จากการอพยพออกมากจากประเทศจีนแล้วมาตั้งรกรากที่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดังนั้น สถาบันขงจื้อในภูมิภาคนี้โดยเฉพาะในประเทศไทย จึงได้รับความนิยมและความสนใจเป็นอย่างมาก

หลักสูตรที่ทางสถาบันขงจื้อใช้ในการเรียนเป็นสิ่งสำคัญ คือ การสอนภาษาจีน นอกจากนี้ อาจจะมีแทรกเรื่องราวของวัฒนธรรมลงไปบ้าง เพื่อให้ผู้เรียนได้ซึมซับวัฒนธรรมจีนไปพร้อมๆ กัน ส่วนตำราของขงจื้อ ในความเป็นจริงคงไม่ได้มีการเรียนการสอนกันอย่างจริงจัง เพราะในตัวประเทศแม้ว่าประเทศจีนเองนั้นก็เพิ่งกลับมาฟื้นฟูตำราขงจื้อในยุคหลังนี้เอง ดังนั้น คนที่เข้าสู่สถาบันขงจื้อส่วนใหญ่จะเข้ามาเพื่อทำการศึกษาภาษาจีนเสียเป็นส่วนมาก นอกจากนี้ก็ยังมีเรื่องของค่านิยมที่วัฒนธรรมสายบรรพบุรุษของเรานั้นเป็นคนจีน คนจีนส่วนใหญ่จึงส่งลูกหลานมาเรียนเพื่อให้ลูกหลานได้เรียนรู้วัฒนธรรมเหล่านั้น และอาจจะมีบางส่วนที่ได้สังเกตเห็นความสำคัญของประเทศจีนและภาษาจีนว่าได้มีบทบาทมากขึ้นในบริบทระหว่างประเทศ ตลอดจนการทำการค้า จึงหันมาให้ความสนใจให้ความสำคัญกันมากขึ้น

“สถาบันขงจื้อ” หนึ่งในมาตรการการดำเนินนโยบายแบบ Soft Power ของจีนทางด้านการเผยแพร่วัฒนธรรม เมื่อพิจารณาแล้วเราก็อาจตั้งข้อสงสัยได้ว่า การดำเนินการเชิงรุกของ Soft Power นั้นมีมากมาย แต่เพราะเหตุใดประเทศจีนจึงได้เลือกการดำเนินการในรูปแบบของ “สถาบันขงจื้อ” คำตอบของคำถามนี้น่าจะอยู่ที่เรื่องของลักษณะความเป็นสถาบันการศึกษา และสถาบันขงจื้อนั้นมีความเป็นลักษณะเฉพาะ หรือเราอาจเรียกได้ว่าเป็นหนึ่งในเอกลักษณ์ที่แสดงออกถึงความเป็นจีนได้อย่างชัดเจนของ “ขงจื้อ” ในส่วนของลักษณะของสถาบันที่เป็นสถาบันการศึกษานั้น ทำให้สถาบันขงจื้อเป็นที่ยอมรับ เพราะเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เป็นการใช้ Soft Power ของจีนในเชิงวัฒนธรรมที่เห็นได้อย่างเด่นชัดมาก เพราะนอกจากจะเป็นสถาบันสอนภาษาแล้ว ทางรัฐบาลจีนยังให้เงินทุนสนับสนุนในการเรียนต่อที่ประเทศจีนอีกด้วย การกระทำเช่นนี้จะทำให้คนทั่วไปรู้จักจีนได้ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น ไม่ใช่รู้จักแต่เพียงเปลือกนอกว่าจีนเป็นเพียงประเทศคอมมิวนิสต์ และการที่คนทั่วไปเริ่มรู้จักเรื่องราวเกี่ยวกับจีนมากขึ้นก็เท่ากับว่าเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จของนโยบายดังกล่าว และความเป็นเอกลักษณ์ของสถาบันขงจื้อ คืออีกส่วนหนึ่งที่ได้เป็นส่วนสำคัญของการต่อยอดความเป็นวัฒนธรรมจีนเข้าไปอีก เพราะตัวของขงจื้อเอง เป็นสิ่งที่ถูกสืบทอดกันมาทางระบบความคิดของจีนมาตั้งแต่สมัยโบราณ ดังนั้น เมื่อคนกล่าวถึงขงจื้อ หรือต้นกำเนิดของขงจื้อ ก็คงปฏิเสธไม่ได้ว่าสิ่งที่คนทั่วไปนึกถึงก็จะเป็นประเทศจีนเป็นสิ่งแรก ดังนั้น การใช้ขงจื้อเป็นตัวแทนในการดำเนินนโยบายทางด้านการรุกของการขยายอิทธิพลแบบ Soft Power เช่นนี้ถึงได้ประสบความสำเร็จได้อย่างสวยงาม

หากแต่พิจารณาแล้ว การขยายอิทธิพลในรูปแบบนี้อาจใช้ระยะเวลานาน สิ้นเปลืองงบประมาณ เพราะการเรียนรู้ภาษาจีนนั้นจะทำให้คนเก่งหรือเชี่ยวชาญได้ภายในปีหรือสองปี หากแต่คงจะต้องใช้เวลานานกว่านั้น แต่ทำไมจีนยังลงทุนในการขยายอิทธิพลในรูปแบบนี้ และจีนเองจะได้ผลประโยชน์ใดกลับมาบ้าง ซึ่งถ้าเรามองกันโดยตรงในปัจจุบันแล้ว เรื่องของภาษาเป็นสิ่งสำคัญที่แสดงออกให้เห็นถึงความมีอิทธิพลของประเทศนั้นๆ หากภาษาของชาติตัวเองได้ขึ้นมาเป็นภาษาหลักของโลก ก็จะเป็นการแสดงออกให้เห็นถึงอำนาจของชาติประการหนึ่ง อีกทั้งประเทศจีนก็ไม่มี ความจำเป็นที่จะต้องคอยรับอิทธิพลทางด้านภาษาและวัฒนธรรมจากทางตะวันตกอยู่แล้ว นอกจากนี้ ลักษณะการดำเนินงานในรูปแบบนี้ยังเป็นการดำเนินนโยบายเชิงรุกที่จะผลักดันวัฒนธรรมของจีนให้ ออกไปสู่โลกตะวันตกอีกด้วย เพราะถึงอย่างไรก็ตาม แม้ว่าภาษาจีนจะถูกยกขึ้นมาเป็นหนึ่งในภาษาหลักของโลกแล้ว แต่คนที่รู้ภาษาจีนกลับมีอยู่ในเอเชียเสียเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น หากจีนจะสามารถดำเนินนโยบายเชิงรุกเช่นนี้เป็นผลสำเร็จ ก็จะทำให้จีนมีบทบาทมากขึ้นในฐานะมหาอำนาจของโลก

ส่วนการขยายอิทธิพล Soft Power ลงมายังภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าส่วนหนึ่งอาจเป็นส่วนหนึ่งของภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ที่มีความเกี่ยวข้องกัน อีกทั้งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยังเป็นประตูการค้าที่สำคัญเป็นอย่างมากต่อจีน เพราะภูมิภาคนี้มีความสำคัญทางภูมิศาสตร์ของจีน และยังมีจุดเด่นของภูมิภาคนี้อีกหนึ่งเรื่องหนึ่ง คือ ที่ตั้งทางยุทธศาสตร์ ซึ่งเป็นจุดเชื่อมต่อทางการคมนาคม การขนส่ง โลจิสติกส์ที่สำคัญที่ทำให้ต่างชาติเข้ามาลงทุนในภูมิภาคนี้เป็นอย่างมากในยุคปัจจุบัน ดังนั้น ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นี้จึงเป็นเหมือนด่านแรกที่จะเป็นตัวส่งออกจากวัฒนธรรมของจีน นอกจากนี้ ทางด้านกลุ่มภูมิภาคนี้เองก็ยังคงต้องการความช่วยเหลือต่างๆ จากประเทศจีนเป็นอย่างมาก เพราะประเทศในกลุ่มภูมิภาคนี้ยังขาดอำนาจในการเจรจาต่อรองกับบรรดาประเทศมหาอำนาจต่างๆ อีกทั้งหากจีนได้เข้ามามีบทบาทในภูมิภาคนี้อย่างเต็มตัวก็จะทำให้ภูมิภาคนี้มีเสถียรภาพมากยิ่งขึ้นเท่ากับเป็นการได้ประโยชน์กันทั้งสองฝ่าย

ในส่วนของการบริหารการเมืองระหว่างประเทศนั้น ประเทศในภูมิภาคอาเซียนจำเป็นต้องดำเนินการที่จะต้องดำเนินการที่จะต้องรักษาและถ่วงดุลไว้ระหว่างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับประเทศมหาอำนาจอื่นๆ เพื่อที่จะรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติให้ได้มากที่สุด เพราะแน่นอนว่าประเทศอภิมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกาที่ปัจจุบันได้ดำเนินนโยบายต่างประเทศในการปิดล้อมอิทธิพลของประเทศจีนมาโดยตลอด ย่อมจะต้องเริ่มแสดงบทบาทและการให้ความสำคัญต่อภูมิภาคนี้มากขึ้นเป็นลำดับ ประเทศสมาชิกอาเซียนไม่มีความจำเป็นที่จะต้องเลือกอยู่ภายใต้อิทธิพลของประเทศใดเฉกเช่น ในยุคสมัยของสงครามเย็น หากแต่ถ้ามีการดำเนินนโยบายต่างประเทศที่ไม่รัดกุมมากพอ ก็จะทำให้เสียผลประโยชน์ได้เช่นกัน

การขยายอิทธิพลโดยใช้ Soft Power นั้นอาจจะเป็นการดำเนินการที่กินระยะเวลานาน ต้องใช้งบประมาณมาก เพราะเป็นโครงการต่อเนื่อง หากแต่วิเคราะห์ในภาพรวมแล้วจะเห็นได้ว่าผลประโยชน์ที่จะได้รับกลับมานั้นค่อนข้างจะเป็นผลประโยชน์ในระยะยาวมากกว่า และการดำเนินการของประเทศจีนในการขยายอิทธิพลในรูปแบบนี้กำลังถูกใช้ไปอย่างมีระบบ และมีขั้นตอน ดังนั้น เราจะเห็นได้ว่าประเทศจีนนั้นมีความชำนาญในการใช้ Soft Power เป็นอย่างมากเลยทีเดียว

จากทั้งสองประเด็นดังกล่าว จะเห็นได้ว่าจีนได้เริ่มแผ่อิทธิพลของตนเองมายังภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากขึ้น โดยเน้นบทบาททางด้านเศรษฐกิจและการให้ความช่วยเหลือ เพื่อเป็นการสร้างความไว้วางใจให้กับประเทศสมาชิกอาเซียนตลอดจนการสร้างความเป็นพันธมิตรที่กระชับกัน

3.3 บทบาทของทางด้านการเมืองและความมั่นคงของจีนต่ออาเซียน

จีนได้เข้ามามีบทบาทพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตลอดจนได้มีการลงนามในเอกสารร่วมกันระหว่างจีนและประเทศสมาชิกอาเซียนภายใต้กรอบทวิภาคีหลายฉบับ โดยประเทศไทยเป็นประเทศแรกที่มีการลงนามใน “Joint Statement on a Plan of Action for the twenty-first century” ซึ่งเป็นแผนงานปฏิบัติการในความร่วมมือที่หลากหลายทั้งในด้านการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม โดยต่อมาจีนได้ลงนามในกรอบความร่วมมือที่คล้ายคลึงกันกับอีก 9 ประเทศ (มลฤดี ประเสริฐศักดิ์, 2550 : 61)

การดำเนินนโยบายภายใต้กรอบความร่วมมือพหุภาคี เป็นการแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาความร่วมมือไปในรูปแบบของสันติวิธี อีกทั้งยังเป็นการดำเนินการทางยุทธศาสตร์เพื่อที่จะขยายความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และเพิ่มความไว้วางใจกับประเทศในอาเซียน นอกจากการดำเนินงานภายใต้กรอบทวิภาคีระหว่างจีนและประเทศสมาชิกอาเซียนแล้ว ยังมีการประชุมในระดับพหุภาคีอีก ภายใต้กรอบการเจรจา อาเซียน +1 หรือ อาเซียน – จีน

การประชุมอาเซียน – จีน ได้จัดขึ้นเป็นครั้งแรกที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย โดยในขณะนั้นประธานาธิบดี เจียง เจ๋อ หมิน ได้เข้าร่วมการประชุมดังกล่าวในปี ค.ศ. 1997 โดยประธานาธิบดีจีนได้แสดงสุนทรพจน์โดยให้ความสำคัญต่อการเป็นหุ้นส่วนและเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่ดีต่อกันระหว่างจีนและอาเซียน ซึ่งภายหลังจากการประชุมอาเซียน – จีนแล้วในปีต่อๆ มา ก็มีการจัดการประชุมระหว่างอาเซียนและจีนขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี โดยการประชุมอาเซียนที่มีประเด็นหรือนัยสำคัญของอาเซียนนั้นเป็นการประชุมในครั้งที่ 5

การประชุมอาเซียน – จีน ในครั้งที่ 5 นั้น เป็นการประชุมในปี ค.ศ. 2001 ที่ประเทศบรูไนในขณะนั้น นายกรัฐมนตรี จู หรงจี ของจีนได้เสนอให้มีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน – จีน ภายใต้กรอบระยะเวลาดำเนินการ 10 ปี อย่างไรก็ตามเกี่ยวกับการเปิดการค้าเสรีก็จะไปเหมือนกับข้อเสนอของนายมหาเธร์ มุฮัมหมัด นายกรัฐมนตรีของมาเลเซีย ที่เคยเสนอให้มีการจัดตั้งเขตการค้าเสรี ภายใต้ความร่วมมือภายใต้กลุ่ม EAEG แต่นายมหาเธร์ มุฮัมหมัดก็ได้ให้ความเห็นว่า อาเซียนจำเป็นต้องมีการเตรียมตัวที่ดี มิฉะนั้นจะไม่สามารถรับมือกับการไหลเข้ามาของสินค้าจากจีนได้

เมื่อพิจารณาแล้วจะพบว่า การเปิดเสรีทางการค้าของจีนและอาเซียน มีความยุ่งยากมากกว่าในยุโรปหรือในอเมริกาเหนือ ทั้งนี้เป็นเพราะมีความแตกต่างกันเป็นอย่างมากทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ ภาษา ศาสนาและระดับการพัฒนา นอกจากนี้เศรษฐกิจของจีนและอาเซียน ยังเป็นการแข่งขันกันเองในระดับสินค้ากลางและต่ำ โดยมุ่งเน้นส่งออกไปยังตลาดเดียวกัน

ในประเด็นดังกล่าวว่านายกรัฐมนตรีของจีน นายจู่ หรงจี ได้ออกมาให้คำมั่นเพื่อลดความวิตกกังวลของอาเซียนว่า จีนไม่หวังจะใช้ช่องทางการค้านี้เพื่อท่วมตลาดแต่มุ่งให้ความร่วมมือกับอาเซียนมากกว่า

ต่อมาในปี ค.ศ. 2002 ที่ประชุมอาเซียน – จีน ครั้งที่ 6 ที่ได้จัดขึ้นที่ประเทศกัมพูชา โดยที่ประชุมมีความเห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างจีน – อาเซียนนั้น เป็นที่น่าพอใจในทุกฝ่ายโดยที่จีนเป็นทั้งมิตรและหุ้นส่วนยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการเสริมสร้างความรุ่งเรืองให้กับภูมิภาค ซึ่งนอกจากประเด็นทางด้านเศรษฐกิจแล้ว ระหว่างอาเซียน – จีน ยังได้ลงนามร่วมกันใน “ความร่วมมือในประเด็นความมั่นคงแบบใหม่” (Joint Declaration of ASEAN and China on Cooperation in the Field of Non – Traditional Security Issues) ที่ครอบคลุมในเรื่องต่างๆ เช่นการค้ายาเสพติดระหว่างประเทศ การเผชิญหน้ากับการก่อการร้าย โดยมีสาระสำคัญคือ (ข้อมูลความสัมพันธ์อาเซียน-สาธารณประชาชนจีน, กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ มิถุนายน 2548 <http://www.mfa.go.th/internet/document/652.doc>, 12 ธันวาคม 2555)

1) นายจู่ หรงจี นายกรัฐมนตรีของจีนได้เสนอในที่ประชุมสุดยอดอาเซียน +3 เมื่อเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 2001 ว่า อาเซียน+3 ควรจะขยายความร่วมมือด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่ (Non-Traditional Security Issues) ได้แก่อาชญากรรมข้ามกรรมข้ามชาติและประเด็นข้ามชาติอื่นๆ อาทิ สิ่งแวดล้อมและโรคเอดส์ และเสนอให้จัดตั้งกลไกรัฐมนตรีอาเซียน+3 เมื่อเดือน พฤศจิกายน ค.ศ. 2002 ได้เห็นชอบที่จะให้มีการหารือในระดับรัฐมนตรีด้านอาชญากรรมข้ามชาติ โดยไทยเสนอเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติ +3 (ASEAN Ministerial Meeting on Transnational Crime : AMMTC+3) ต่อเนื่องกับการประชุม AMMTC ครั้งที่ 4 ที่ไทยเป็นเจ้าภาพระหว่างวันที่ 7 -10 มกราคม ค.ศ. 2004

2) อาเซียนและจีนได้ออกปฏิญญาร่วมอาเซียน – จีนว่าด้วยความร่วมมือในประเด็นความมั่นคงรูปแบบใหม่ตามข้อเสนอของจีน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของทั้งสองฝ่ายในการจัดการกับประเด็นความมั่นคงรูปแบบใหม่ โดยครอบคลุมความร่วมมือด้านการป้องกันและปราบปรามการ

ลักลอบค้ายาเสพติด การค้ามนุษย์ การกระทำอันเป็นโจรสลัดและการก่อการร้าย การลักลอบค้าอาวุธ การฟอกเงิน อาชญากรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศและอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ โดยขยายความร่วมมือทวิภาคี และ พหุภาคีในการ (1) ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร (2) การแลกเปลี่ยนบุคลากร การฝึกอบรมและการเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากร (3) การส่งเสริมความร่วมมือในทางปฏิบัติในประเด็นความมั่นคงแบบใหม่ (4) การส่งเสริมการวิจัยร่วมในประเด็นความมั่นคงรูปแบบใหม่ ส่วนกลไกความร่วมมือจะใช้กลไกที่มีอยู่เท่าที่จะกระทำได้อาทิ การประชุมรัฐมนตรีอาเซียนว่าด้วยเรื่องอาชญากรรมข้ามชาติ และการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสว่าด้วยเรื่องอาชญากรรมข้ามชาติ (Senior Official Meeting on Transnational Crime : SOMTC) โดยมีการจัดทำแผนงานความร่วมมือระยะกลางและระยะยาวเพื่อเป็นแนวทางสำหรับความร่วมมือทวิภาคี และมีการจัดตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจในด้านที่เกี่ยวข้องเพื่อปฏิบัติตามแผนรวมทั้งมีการจัดทำแผนปฏิบัติการด้วย

จะเห็นได้ว่าความร่วมมือที่มีความหลากหลายมากขึ้นระหว่างจีน และ อาเซียนนำมาซึ่งกลไกในระดับต่างๆ ที่จะเข้ามาเพื่อดำเนินงานไปให้ได้โดยบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยนับวันจะเพิ่มจำนวนสมาชิก หรือผู้ปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องตลอดจนความลุ่มลึกในการประสานความร่วมมือ

การประชุมอาเซียน – จีน ครั้งต่อมาที่มีความสำคัญ คือ การประชุมอาเซียน – จีน ครั้งที่ 7 ที่ประเทศอินโดนีเซีย โดยที่ประชุมเห็นว่าอาเซียน – จีน มีการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างกันไปได้อย่างดีและมีความร่วมมือครอบคลุมมิติโดยรอบ เน้น 5 สาขาหลัก คือ การเกษตร การลงทุนเทคโนโลยีสารสนเทศ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และความร่วมมือดุ่มแม่น้ำโขง ผู้นำจีนได้ลงนามใน “ปฏิญญาร่วมของประมุขรัฐ/หัวหน้ารัฐบาลแห่งประเทศสมาชิกอาเซียนและสาธารณรัฐประชาชนจีนว่าด้วยหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์เพื่อสันติภาพและความมั่งคั่ง” (Joint Declaration of the Heads of State/Government of ASEAN and the People’s Republic of China on Strategic Partnership for Peace and Prosperity) (<http://www.asean.org/news/item/external-relations-china-joint-declaration-of-the-heads-of-stategovernment-of-the-association-of-southeast-asian-nations-and-the-people-s-republic-of-china-on-strategic-partnership-for-peace-and-prosperity-bali-indonesia-8-october-2003>, 12 ธันวาคม 2555) และเป็นสักขีพยานการลงนามโดยรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนและจีนใน “เอกสารภาคยานุวัติสนธิสัญญาไมตรีและความร่วมมือในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” (Treaty of Amity and cooperation : TAC) ซึ่งการลงนามของจีนในครั้งนี้ทำให้จีนกลายเป็นมหาอำนาจประเทศแรกที่อยู่นอกเหนือภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ยอมลงนาม และการลงนามในครั้งนี้ก็เป็นครั้งแรกของจีนที่ได้ร่วมลงนามก่อตั้งความเป็นหุ้นส่วนยุทธศาสตร์กับองค์การระดับภูมิภาค

การประชุมอาเซียน – จีน ครั้งที่ 8 เมื่อวันที่ 29 – 30 พฤศจิกายน ปี ค.ศ.2004 ณ กรุงเวียงจันทน์ ประเทศลาว ผู้นำอาเซียน – จีน ได้รับรอง “แผนปฏิบัติการเพื่อบำบัดการตามปฎิญญาร่วมอาเซียน – จีนว่าด้วยหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์เพื่อสันติภาพและความมั่งคั่ง” (Plan of Action to Implement Joint Declaration between ASEAN and China on Strategic Partnership for Peace and Prosperity) ซึ่งได้กำหนดมาตรการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมในสาขาสำคัญต่างๆ ในระยะ 5 ปี เพื่อนำไปสู่ความเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ที่สมบูรณ์

นายกรัฐมนตรี เวิน เจียเป่า ของจีนได้เสนอให้มีการกำหนดปี ค.ศ. 2006 ให้เป็นปีมิตรภาพและความร่วมมือระหว่างอาเซียนและจีนเพื่อเฉลิมฉลองครบรอบ 15 ปี การสถาปนาความสัมพันธ์อาเซียน – จีน โดยให้มีการจัดตั้งกิจกรรมเพื่อเฉลิมฉลอง โอกาสดังกล่าวและให้จัดตั้งกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อทบทวนความสัมพันธ์อาเซียน – จีน ในช่วง 15 ปีที่ผ่านมา ตลอดจนให้มีการเสนอแนะแนวทางส่งเสริมความสัมพันธ์อาเซียน – จีนในอนาคตด้วย

การประชุมอาเซียน – จีน ครั้งที่ 9 ในปี ค.ศ. 2005 ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย การประชุมครั้งนี้ถือว่าการประชุมครั้งพิเศษ เพราะเรียกได้ว่าเป็นการประชุมครั้งพิเศษ เพราะมีการประชุมสุดยอดผู้นำเอเชียตะวันออก (East Asia Summit : EAS) ครั้งที่ 1 อย่างเป็นทางการ จีนกับบทบาทการเป็นผู้นำสำคัญในเวทีระดับพหุภาคีได้กำลังแผ่อิทธิพลอยู่บนภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นการตอกย้ำที่สำคัญต่อบทบาทจีนในภูมิภาคนี้

ประเด็นของการประชุมในครั้งนี้อยู่ภายใต้กรอบและการให้น้ำหนักไปยังเอเชียตะวันออกเป็นสำคัญ โดยหัวข้อที่อาเซียนได้หยิบยกขึ้นมาเป็นแนวทางของการประชุมคือ “หนึ่งวิสัยทัศน์ หนึ่งเอกลักษณ์ หนึ่งประชาคม” (One Vision, One Identity, One Community) ในส่วนของการประชุม นายกรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน- จีน ฝ่ายอาเซียนได้ชื่นชมบทบาทของจีนต่อคาบสมุทรทะเลจีนใต้ และยังคงเสนอให้จีนและอาเซียนมีบทบาทการดำเนินงานร่วมกันต่อไปในอนาคตเพื่อจัดการกับปัญหาความมั่นคงในรูปแบบใหม่ๆ เช่น การก่อการร้าย ยาเสพติด การค้ามนุษย์ ไรค์ใช้หวัดนก ภัยพิบัติทางธรรมชาติ และการหาแหล่งพลังงานทดแทน นอกจากนี้ จีนยังได้ประกาศพร้อมให้เปิดทำ Free Visa หรือการยกเว้นการตรวจหนังสือเดินทางระหว่างภูมิภาคและตลอดจนยังมีการกล่าวถึง โครงการช่วยเหลือต่างๆ อาทิเช่น โครงการเชื่อมควนคูนหมิง ไทยและลาว ซึ่งนับได้ว่าบทบาทของจีนเริ่มเห็นได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้นในภูมิภาคอาเซียน

นอกจากนั้นนายกรัฐมนตรีของจีนยังได้กล่าวถึงความร่วมมือระหว่างจีน – อาเซียนที่ผ่านมาอย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านกลไกการประชุมอาเซียน + จีน (ASEAN +1) ซึ่งถือเป็นบริบททางด้านการเมืองที่เน้นแน่นแฟ้นมากขึ้นในการส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญ รวมถึงประเด็นปัญหาที่สามารถนำมาแก้ไขปัญหาร่วมกันอย่างทะเลจีนใต้ภายใต้ประกาศ “Declaration on the Conduct of Parties in the South China Sea” เมื่อ ค.ศ. 2002 และยังได้กล่าวถึงความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจระหว่างจีนและอาเซียน การให้ความช่วยเหลือด้านการเงิน เทคโนโลยี และการเข้าถึงตลาดในกลุ่มความร่วมมือลุ่มน้ำโขง รวมถึงการกล่าวถึงความหวังของจีนที่จะส่งเสริมความมั่นคงและความสันติภูมิภาค การสร้างสรรค์ในสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศที่เป็นมิตร และส่งเสริมด้านการพัฒนาที่ก้าวหน้าเป็นต้น

จากที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น จะเห็นได้ว่าจีนได้เพิ่มบทบาทของตนเองสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างเป็นลำดับ และเพิ่มความคลุ้มคลั่งของการปฏิสัมพันธ์มากขึ้นเรื่อยมา โดยจีนจะหิบบกประเด็นทางด้านเศรษฐกิจเข้ามาเป็นตัวนำในการเข้ามามีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มประเทศอาเซียน โดยที่จีนจะมุ่งเน้นการดำเนินการเชิงหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์เป็นหลัก และคาดหวังการพัฒนาาร่วมกันระหว่างอาเซียนและจีน อีกทั้ง จีนยังพยายามที่จะสร้างความไว้วางใจต่อประเทศอาเซียน ถึงบทบาทของจีนในภูมิภาคดังกล่าวที่มีการดำเนินการไปในลักษณะสันติและเป็นมิตรต่อกัน ซึ่งจุดนี้เองที่จะทำให้จีนได้เปรียบและเข้ามามีบทบาทต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้มากขึ้นในอนาคต

3.4 อุปสรรคการก่อตั้งประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียง

3.4.1 ปัญหาจากภายในอาเซียน

ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในอาเซียนที่น่าจะเป็นอุปสรรค ต่อการพัฒนาความร่วมมือไปสู่ประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียง ก็จะเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์แห่งชาติเป็นหลัก แน่แน่นอนว่า หากเกิดความไม่สมดุลของผลประโยชน์ที่จะได้รับ ความร่วมมือที่จะเกิดขึ้นมาก็คงจะเป็นเรื่องที่ยากอยู่เสียไม่น้อย ทั้งนี้เราสามารถแบ่งปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นสองเรื่องใหญ่ๆ อันจะได้แก่ ปัญหาทางการเมืองและความมั่นคง และ ปัญหาเศรษฐกิจ

โดยปัญหาการเมืองที่เกิดขึ้นนั้นเราไม่สามารถบอกได้ว่าเป็นเรื่องของการเมืองระหว่างประเทศแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่การเมืองภายในของประเทศสมาชิก ก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ทำให้

ให้การรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนนั้นเป็นไปได้อย่างล่าช้า ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการเมืองภายในของประเทศไทย พม่า อินโดนีเซีย รวมถึงประเทศอื่นๆ ล้วนแล้วแต่ส่งผลให้ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงานทั้งสิ้น ในประเด็นดังกล่าว ตัวอย่างที่เราสามารถเห็นได้อย่างชัดเจนก็คือ การประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนในครั้งที่ 14 รวมถึงการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน +3 ครั้งที่ 12 จำเป็นที่จะต้องเลื่อนกำหนดการประชุมออกไป เนื่องจากปัญหาภายในของประเทศไทย ทำให้ไม่สามารถจัดการประชุมดังกล่าวได้ตามกำหนดการที่วางไว้ นอกจากนี้ หากการเมืองภายในประเทศนั้นไม่มีความมั่นคง การดำเนินงานสานต่อทางนโยบายก็เป็นอีกหนึ่งปัญหาที่จะตามมา

ปัญหาความไม่มั่นคงทางการเมืองภายในของประเทศสมาชิกนั้นทำให้การดำเนินงานของอาเซียนต้องหยุดชะงัก แต่อย่างไรก็ตาม สิ่งนี้เป็นเพียงปัญหาหนึ่งเท่านั้น เพราะอีกปัจจัยทางการเมืองที่ดูเหมือนจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความร่วมมือของประชาคมอาเซียน นั่นก็คือ ความแตกต่างทางอุดมการณ์ทางการเมือง ซึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความหลากหลายในรูปแบบของการปกครอง ไม่ว่าจะเป็นประชาธิปไตย สังคมนิยม หรือแม้กระทั่งสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ความแตกต่างในรูปแบบของการปกครองนั้นอาจไม่ได้ส่งผลกระทบต่อการก่อตั้งประชาคมอาเซียน หากแต่ความแตกต่างดังกล่าวก็ทำให้พื้นฐานทางสังคมของประเทศสมาชิกอาเซียน มีความแตกต่างกันออกไป

เมื่อพิจารณาถึงปัญหาการเมืองภายในประเทศของประเทศสมาชิกแล้ว ก็คงจะหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องพิจารณาถึงปัญหาการเมืองระหว่างประเทศของสมาชิกอาเซียน เพราะหนึ่งในปัจจัยหลักของปัญหาระหว่างประเทศ ก็คือ ปัญหาเรื่องผลประโยชน์แห่งชาติ โดยเฉพาะปัญหาเรื่องดินแดนข้อพิพาททางดินแดน ซึ่งนับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1996 เป็นต้นมา ภายในภูมิภาคอาเซียนมีปัญหาข้อพิพาททางดินแดนมากกว่า 30 กรณี มีทั้งกรณีที่เป็นข้อพิพาทที่ระงับได้แล้ว 14 กรณี นอกจากนี้ยังมีกรณีที่อยู่ในระหว่างการดำเนินอยู่มากกว่า 15 กรณี (อัครพงษ์ คำคุณ, การจัดการข้อพิพาทเขตแดนในอาเซียน, วิทยาลัยนานาชาติปริดิพนomyงค์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ : 5)

ปัญหาข้อพิพาทในเรื่องของดินแดน เป็นอีกหนึ่งปัญหาหลักของการพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน เพราะเรื่องผลประโยชน์แห่งชาติเป็นสิ่งที่ไม่สามารถจะยอมสูญเสียไปได้โดยง่าย ข้อพิพาทที่เกิดขึ้นย่อมส่งผลต่อการรวมกลุ่มประชาคมอาเซียน โดยตรง

นอกจากปัญหาในเรื่องของการเมืองที่ส่งผลต่อการรวมกลุ่มและการพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกแล้ว ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ เพราะเมื่อมอง

ย้อนกลับไป จะพบว่าแนวคิดการจัดตั้งกลุ่มความร่วมมือเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น พื้นฐานที่สำคัญมาจากความต้องการการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจ เพราะปัจจุบันด้วยกระแสโลกาภิวัตน์ที่เกิดขึ้น ทำให้หลายประเทศจำเป็นต้องปรับตัวเองเข้าสู่สภาวะความเป็นระบบโลก การยอมรับข้อปฏิบัติ ตลอดจนข้อกำหนดต่างๆ เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่อาจจะทำให้ประเทศต่างๆ ต้องสูญเสียผลประโยชน์แห่งชาติบางส่วนเพื่อรักษาผลประโยชน์ส่วนใหญ่ไว้ แต่เมื่อพิจารณาถึงกฎระเบียบเหล่านั้น คงจะปฏิเสธเสียไม่ได้ว่าถูกกำหนดขึ้นจากบรรดาประเทศมหาอำนาจต่างๆ ซึ่งในหลายครั้งกฎข้อระเบียบเหล่านั้น ก็อาจจะเอื้อผลประโยชน์แก่บรรดาประเทศมหาอำนาจเหล่านั้น

ภูมิภาคนิยมจึงเปรียบเสมือนอีกหนึ่งทางเลือกของประเทศต่างๆ ที่จะประสานความร่วมมือเพื่อเพิ่มอำนาจในการต่อรองให้แก่ประเทศของตน ดังนั้น ในขณะที่กระแสโลกาภิวัตน์ได้ขยายตัวออกไปครอบคลุมกิจกรรมส่วนมากของประชากรโลก แต่ในมุมกลับกัน การประสานความร่วมมือในระดับภูมิภาคนิยมก็ยิ่งทวีความเข้มแข็งและมีความเด่นชัดขึ้นเป็นเงาตามตัว ดังนั้นประชาคมอาเซียน และ ประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียง เป็นอีกหนึ่งตัวอย่างสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงความต้องการในการรวมกลุ่มเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านเศรษฐกิจ

อย่างไรก็ดี การรวมตัวกันของประชาคมอาเซียน ก็จะมีอุปสรรคอยู่ไม่น้อย ประการแรก เนื่องจาก ความแตกต่างกันในเรื่องของสภาพเศรษฐกิจ โดยในขณะนี้ไม่ได้มีการตีความรวมถึงรูปแบบของเศรษฐกิจที่มีความแตกต่างกัน หากแต่เป็นเรื่องของ ความเจริญทางเศรษฐกิจที่มีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่ของการเปิดเสรีทางการค้า ที่จะมีการลดภาษีทางการระหว่างกันลงไปเรื่อยๆ จนกระทั่งเหลือร้อยละศูนย์ โดยการลดภาษีสินค้าระหว่างกันอาจจะเป็นตัวกระตุ้นและส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศให้มีมากขึ้น แต่ในขณะที่เดียวกัน สินค้าภายในประเทศของแต่ละประเทศก็จะต้องเผชิญกับการแข่งขันกับสินค้านอกประเทศ และหากขาดการจัดการที่มีประสิทธิภาพแล้ว ก็จะทำให้ประเทศที่มีศักยภาพการแข่งขันที่ต่ำกว่าต้องตกเป็นประเทศที่ได้รับความเสียหายจากการเปิดเสรีก็เป็นได้ ดังนั้นด้วยระบบการจัดการของกลุ่มอาเซียนเองก็มีการรองรับความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น โดยให้มีการลดภาษีเฉพาะประเทศที่มีความพร้อม หากประเทศพัฒนาใหม่ ไม่ว่าจะเป็นพม่า กัมพูชา เวียดนาม และลาว จะมีการดำเนินงานการลดกำแพงภาษีในระยะต่อไป

ในเรื่องของรายได้มวลรวมภายในประเทศ ก็เป็นอีกหนึ่งตัวเลขชี้วัด ที่แสดงให้เห็นถึงศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกอาเซียนที่มีความแตกต่างกัน โดยตารางที่จะแสดงต่อไปนี้จะ

แสดงให้เห็นถึงตัวเลขผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของประเทศสมาชิกอาเซียน โดยข้อมูลจะถูกแบ่งแยกออกมาเป็นข้อมูลรายประเทศ

ตารางที่ 3.1 ตัวเลขแสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของประเทศสมาชิกอาเซียนในปี ค.ศ. 2012

COUNTRY	Population		GDP Nominal		GDP Nominal	
	in millions		millions of		per capita	
			USD		USD	
World	7,013.42		71,707,302		10,200	
EU	502.56		16,584,007		32,518	
USA	314.18		15,684,750		49,922	
China	1,354.04		8,227,037		6,076	
Japan	127.61		5,963,969		46,736	
South Korea	50.01		1,155,872		23,113	
ASEAN	615.6	100	2,305,542	100	3,745	100
Indonesia	244.47	39.7	878,198	38.1	3,592	95.9
Thailand	64.38	10.5	365,564	15.9	5,678	151.6
Malaysia	29.46	4.8	303,527	13.2	10,304	275.1
Singapore	5.41	0.9	276,520	12	51,162	1,366.10
Philippines	95.8	15.6	250,436	10.9	2,614	69.8
Vietnam	90.39	14.7	138,071	6	1,528	40.8
Myanmar	63.67	10.3	53,140	2.3	835	22.3
Brunai	0.4	0.1	16,628	0.7	41,703	1,113.50
Cambodia	15.25	2.5	14,241	0.6	934	24.9
Laos	6.38	1	9,217	0.4	1,446	38.6

ที่มา : [http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_ASEAN_countries_by_GDP_\(nominal\)](http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_ASEAN_countries_by_GDP_(nominal)), 12 ธันวาคม 2555

ข้อมูลด้านต้นนี้จะแสดงให้เห็นถึงจำนวนประชากรของประเทศสมาชิกอาเซียน ตลอดจนตัวเลขผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และ รายได้ต่อหัวของประชากร ซึ่งจะเห็นได้ว่าตัวเลขของ

ประเทศที่พัฒนาแล้วกับประเทศเกิดใหม่ 4 ประเทศนั้นค่อนข้างจะมีความแตกต่างกันมากพอสมควร ดังนั้นการรวมตัวที่จะเกิดขึ้นก็จะมีปัญหาตามมาอีกว่า ทำอย่างไรให้การรวมกลุ่มที่เกิดขึ้นนั้นเป็นประโยชน์สูงสุดต่อทุกฝ่าย

สกุลเงินของอาเซียนเอง ก็เป็นอีกหนึ่งเรื่องสำคัญที่อาเซียนจะต้องจัดการร่วมกัน เพราะหากต้องการขยายความร่วมมือในเชิงลึก ให้เกิดการรวมตัวกันทางภูมิภาค การเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิต ไม่ว่าจะเป็นแรงงาน ปัจจัยการผลิต หรือแม้กระทั่งทุน ได้อย่างเสรีย่อมส่งผลกระทบต่อสถานะเศรษฐกิจภายในประเทศ การยึดถือเงินตราสกุลใดสกุลหนึ่งขึ้นมาข่มส่งผลกระทบต่อโดยรวม เพราะหากไม่มีการเปลี่ยนสกุลเงินให้เป็นไปในทางเดียวกันแล้ว การเคลื่อนย้ายเงินทุนในอาเซียนก็จะเป็นไปได้โดยยากลำบาก

จากภาพรวมที่ได้กล่าวมา จะทำให้เห็นได้ว่าการประสานความร่วมมือกันระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนเองก็มีอุปสรรคต่อการดำเนินอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นปัญหาจากภายในของประเทศสมาชิก ตลอดจนถึงปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศสมาชิก หากจะต้องการให้การรวมกลุ่มนั้นดำเนินงานไปได้โดยง่ายมากขึ้น ประเทศสมาชิกจำเป็นต้องปรึกษาหารือร่วมกันในการแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น

3.4.2 ปัญหาจากประเทศ +3

ความร่วมมือระหว่างเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ และ ตะวันออกเฉียงใต้ ที่จะนำไปสู่การรวมตัวเป็นประชาคมเอเชียตะวันออก ไม่ได้ประสบปัญหาแค่เพียงภายในอาเซียนเท่านั้น แต่ประเทศ +3 ไม่ว่าจะเป็น จีน ญี่ปุ่น หรือ เกาหลีใต้เอง ก็มีปัญหาภายในภูมิภาคด้วยตัวเอง จึงทำให้ทั้งสามประเทศให้ความสนใจที่จะขยายความร่วมมือทางด้านต่างระหว่างกัน โดยมีอาเซียนเป็นตัวกลางในการดำเนินการประสานงาน

เมื่อมองย้อนกลับไปในอดีต จะพบได้ว่าปัญหาความขัดแย้งที่รุนแรงในประวัติศาสตร์ เป็นหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ทำให้ทั้งสามประเทศไม่สามารถร่วมมือกันได้อย่างเต็มที่ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นตั้งแต่สมัยสงครามโลกครั้งที่สอง และสงครามระหว่างญี่ปุ่นและจีนเพื่อแย่งชิงความเป็นมหาอำนาจบนคาบสมุทรเกาหลี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สงครามนานกิง หรือที่โดยทั่วไปจะรู้จักในนามของ โศกนาฏกรรม นานกิง ซึ่งเป็นสงครามระหว่างที่ญี่ปุ่นได้บุกเข้าไปยังดินแดนของประเทศจีน และได้ยึดนครนานกิง

หลังจากนั้นเพียงหนึ่งสัปดาห์ก็ได้เกิดการสังหารหมู่ขึ้นที่นานกิงจากกองทัพจีน จากคำกล่าวอ้างจากประวัติศาสตร์การสังหารหมู่ที่นครนานกิงนั้นเต็มไปด้วยความโหดร้ายทารุณ (http://th.wikipedia.org/wiki/การสังหารหมู่_นานกิง) เพราะการสังหารหมู่ในครั้งนั้น ได้ร่วมไปถึงการฆ่าเด็กและผู้หญิง โดยมีนักวิชาการคำนวณจำนวนผู้เสียชีวิตจากการสังหารหมู่ดังกล่าว ว่ามีประชาชนชาวจีนเสียชีวิตไปประมาณ 250,000 คนถึงราวๆ 300,000 คน นอกจากนี้ ยังมีผู้ที่ถูกข่มขืนมากกว่า 20,000 คน

เนื่องด้วยภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ที่มีความขัดแย้งกันมายาวนาน ย่อมส่งผลทำให้ความไว้วางใจในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศนั้นไม่ได้รับความไว้วางใจระหว่างกัน หากแต่เต็มไปด้วยความหวาดระแวง นอกจากนี้ประชาชนของทั้งสองประเทศต่างก็รับรู้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้น จึงทำให้ความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันไม่ได้มีมากเท่ากับภูมิภาคอาเซียน ดังนั้นหากจะสานต่อความร่วมมือ หนทางที่มีความเป็นไปได้มากที่สุดก็น่าจะเป็นการดำเนินงานผ่านกลุ่มประชาคมอาเซียนนั่นเอง

อย่างไรก็ตาม ในปี ค.ศ. 2006 จีน เกาหลี และ ญี่ปุ่น เริ่มเห็นความสำคัญและหันมาเจรจาเขตการค้าเสรีระหว่างกันอย่างเป็นทางการ โดยการผลักดันอย่างหนักจากประเทศจีน เนื่องจากปัจจุบันสหรัฐอเมริกาเริ่มเข้ามามีบทบาทอย่างจริงจังในการปฏิสัมพันธ์กับชาติในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จีนจึงต้องพัฒนาบทบาทของตนเองควบคู่ไปกับการพัฒนาความสัมพันธ์กับอาเซียน ทั้งนี้ เพื่อเป็นการถ่วงดุลอำนาจของสหรัฐอเมริกาไม่ให้เข้ามามีบทบาทในภูมิภาคนี้มากเกินไป เพราะทาง ญี่ปุ่นเองก็มีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับอเมริกาเป็นอย่างมาก จึงส่งผลให้ญี่ปุ่นนั้นมีความเอนเอียงและได้รับผลกระทบตลอดจนแรงกดดันจากสหรัฐอเมริกาโดยตรง

นอกจากปัญหาเรื่องของประวัติศาสตร์ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างจีน เกาหลี และ ญี่ปุ่นแล้ว ปัญหาเรื่องพรมแดนก็เป็นอีกหนึ่งปัญหาสำคัญ เพราะไม่ใช่แค่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เท่านั้นที่ประสบปัญหาดังกล่าว หากแต่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียง ปัญหาเรื่องดินแดนก็เป็นอีกหนึ่งปัญหาใหญ่ที่จำเป็นจะต้องจัดการ เช่น ปัญหาเกาะ เตียวหยู หรือหมู่เกาะเซ็งกาคุ ที่เป็นข้อพิพาททางดินแดนระหว่างจีนและญี่ปุ่น ที่ค่อนข้างจะมีความรุนแรงและยังไม่สามารถหาข้อยุติข้อพิพาทดังกล่าวได้ ซึ่งทั้งจีนและญี่ปุ่นต่างก็อ้างอำนาจอธิปไตยของตนเหนือดินแดนดังกล่าว

ปัญหาเรื่องพรมแดนไม่เป็นปัญหาภายในภูมิภาคของอาเซียน หรือเพียงแค่เอเชียตะวันออกเฉียงใตุนั้น หากแต่ทั้งสองภูมิภาคก็ยังมีปัญหาเรื่องพรมแดนระหว่างกันอีกด้วย นั่นคือ ปัญหาข้อพิพาทดินแดนสแปรตลีย์

รูปที่ 3.8 ภาพแสดงปัญหาหมู่เกาะสแปรตลีย์

ที่มา : <http://www.manager.co.th/China/ViewNews.aspx?NewsID=9540000041572>,

23 ธันวาคม 2555

โดยดินแดนดังกล่าวเป็นดินแดนภายใต้ข้อพิพาท ของจีน ไต้หวัน เวียดนาม มาเลเซีย บรูไน และฟิลิปปินส์ ทุกประเทศต่างอ้างเอกราชอธิปไตยเหนือหมู่เกาะดังกล่าว เพราะหากชาติใด สามารถมีอำนาจอธิปไตยเหนือพื้นที่บริเวณดังกล่าวได้แล้ว ย่อมจะสามารถขยายสิทธิอธิปไตยเหนือน่านน้ำและมีสิทธิเหนือทรัพยากรธรรมชาติเหล่านั้นได้ จึงไม่น่าแปลกใจที่ ข้อพิพาทบนหมู่เกาะดังกล่าวจะมีความรุนแรงเป็นอย่างมาก และเป็นอีกหนึ่งปัญหาที่จะต้องจัดการร่วมกันระหว่างจีนและอาเซียน เพื่อที่จะสามารถพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างกัน และดำเนินงานได้อย่างไม่มีความเคลงใจ

อีกหนึ่งประเด็นที่เป็นประเด็นหลัก และนับได้ว่าเป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ตลอดจนความร่วมมือระหว่างกันคือเรื่องของความหวาดระแวงในการประสานความร่วมมือ เนื่องจากความแตกต่างของอุดมการณ์ทางการเมืองและความต้องการรักษาไว้ซึ่งอำนาจแห่งชาติระหว่างสองมหาอำนาจนั้นคือ สหรัฐอเมริกาและจีน

หลังจากการสิ้นสุดลงของสงครามเย็น สหรัฐอเมริกาได้บทเรียนอย่างดีเกี่ยวกับการไม่เข้ามายุ่งเกี่ยวกับการเมืองของประเทศในภูมิภาคอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทเรียนจากสงครามเวียดนาม ที่สหรัฐอเมริกาต้องพ่ายแพ้และถอนกำลังออกจากเวียดนามในที่สุด ในช่วงขณะเดียวกัน จีนเองก็เริ่มกลับมามีบทบาททางการเมืองระหว่างประเทศมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกถาวรแห่งองค์การสหประชาชาติหรือตลอดจนเวทีอื่นๆ ของการเมืองระหว่างประเทศ จนทำให้จีนสามารถขยายอำนาจและบทบาทของตัวเองออกไป จนกระทั่งการเข้ามามีบทบาทยังดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งแต่เดิมเป็นหนึ่งในพื้นที่ฐานอำนาจของสหรัฐอเมริกา สหรัฐอเมริกาเคยมีฐานทัพอยู่ทั้งในประเทศไทย และ ฟิลิปปินส์ จึงส่งผลให้เมื่อสหรัฐอเมริกาเห็นการขยายอำนาจดังกล่าวแล้ว จึงต้องพยายามผลักดันตัวเองให้กลับเข้ามามีบทบาทบนภูมิภาคนี้เช่นเดิม หรือที่เรียกว่าความพยายามรักษาอำนาจ (Status Quo) ของตนเองไว้

เนื่องด้วยเหตุปัจจัยเหล่านี้เอง ที่ทำให้ทั้งจีนและสหรัฐอเมริกาพยายามรักษาอำนาจของตนบนพื้นที่นี้ และทำให้การประชุมสุดยอดอาเซียน ได้ขยายจำนวนสมาชิกออกไป ซึ่งแต่เดิม สมาชิกมีเพียงแค่อาเซียน 10 ประเทศเท่านั้น ต่อมา จึงได้ขยายความร่วมมือเข้าสู่ อาเซียน +3 คือการเข้ามาของ จีน เกาหลี ญี่ปุ่น และพัฒนาขึ้นสู่ อาเซียน+6 โดยการผนวก อินเดีย ออสเตรเลีย และ นิวซีแลนด์ เข้ามาร่วมในกรอบการประชุม และล่าสุด คือการเชิญ สหรัฐอเมริกาและรัสเซีย เข้าร่วมเป็นผู้สังเกตการณ์การประชุมจนทำให้กลายเป็น อาเซียน+8 ในปัจจุบัน

โดยการดึงสหรัฐอเมริกา และ รัสเซียเข้ามาเข้าร่วมในครั้งนี้นั้น แสดงออกได้อย่างชัดเจนถึงเจตนารมณ์ของประเทศสมาชิกที่ต้องการให้ประเทศมหาอำนาจอื่นๆ นอกจากจีนเข้ามามีบทบาทมากขึ้น และด้วยความหวาดระแวงในอำนาจของจีนจึงทำให้การรวมกลุ่มมีความแตกต่างออกไปอย่างเห็นได้ ในปัจจุบัน

ดังนั้นหากจะต้องการสร้างกลุ่มประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียงขึ้นมา ความเป็นไปได้ของกรอบความร่วมมือก็น่าจะถูกจำกัดอยู่เพียงแต่ประเทศอาเซียนและ ประเทศ+3 อันจะได้แก่ จีน ญี่ปุ่น และ เกาหลี เพราะเมื่อพิจารณาจากยุทธศาสตร์แล้วจะพบว่าประเทศอื่นที่ได้มาเข้าร่วมการประชุมสุดยอดอาเซียนนั้น ค่อนข้างจะมีความแตกต่างจากอาเซียนอยู่พอสมควร ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของดินแดนหรือ เรื่องของความเป็นไปได้ในความร่วมมือ

บทที่ 4

แนวโน้มความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มประชาคมเอเชียตะวันออก

การรวมกลุ่มประชาคมเอเชียตะวันออก โดยการประสานความร่วมมือระหว่างภูมิภาคเอเชียตะวันออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อนำไปสู่ความร่วมมือและอำนาจต่อรองในระดับภูมิภาค ดูเหมือนจะเป็นความพยายามที่มีความต่อเนื่องกันมาโดยตลอด หากแต่รูปแบบของความร่วมมืออาจแตกต่างกันไปจากตอนก่อตั้งความร่วมมือ ซึ่งปัจจัยหลักที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงก็คือ จำนวนสมาชิกที่ได้เข้าร่วมการประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก ที่ปัจจุบันได้ขยายฐานสมาชิกออกไป จนกระทั่งล่าสุดมีสมาชิกเข้าร่วมการประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออกล่าสุดถึง 8 ประเทศ โดยที่ไม่นับรวมประเทศอาเซียน

จีนได้ก้าวเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการรวมกลุ่มประชาคมอาเซียนเป็นอย่างมาก เพราะอาเซียนนับได้ว่าเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านภูมิศาสตร์ การขยายอิทธิพลของจีน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจ หรือการเมือง ตลอดจนสังคมวัฒนธรรม จะสามารถเติบโตได้อย่างมาก หากได้รับความร่วมมือจากประเทศสมาชิกอาเซียน

นอกจากนี้เมื่อหันกลับมามองถึงศักยภาพของจีนที่มีผลต่อการรวมกลุ่มประชาคมอาเซียน จีนเองได้มีบทบาทที่สำคัญต่อการรวมกลุ่มดังกล่าว เนื่องด้วยศักยภาพทางเศรษฐกิจของจีน ที่เป็นคู่ค้ารายใหญ่ของอาเซียน อีกทั้งการให้ความช่วยเหลือทางด้านเงินทุนในการวางรากฐานของระบบสาธารณูปโภค การสร้างเส้นทางคมนาคมขนส่ง เชื่อมต่อภายในอาเซียน อีกทั้งยังเชื่อมต่อไปยังทางตอนใต้ของประเทศจีน ทำให้การคมนาคมระหว่างจีนและอาเซียนเป็นไปได้อย่างสะดวกมากขึ้น

ดังนั้นจึงมีความเป็นไปได้ในการรวมตัวเพื่อให้เกิดประชาคมเอเชียตะวันออกในอนาคต แต่อย่างไรก็ตามในกระบวนการดำเนินการจำเป็นที่ต้องอาศัยระยะเวลาอยู่มาก เนื่องจากการรวมกลุ่มประชาคมเอเชียตะวันออกยังคงมีอุปสรรคทั้งภายในและภายนอกสมาชิก ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางการเมือง ปัญหาเศรษฐกิจ และปัญหาสังคมวัฒนธรรมที่อาจจะเกิดขึ้น

เมื่อพิจารณารูปแบบการรวมกลุ่มของประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียง อาจแตกต่างไปจากรูปแบบของการรวมกลุ่มในรูปแบบอื่นๆ เนื่องจากทฤษฎีการรวมกลุ่มแล้วจะมีการพัฒนาลำดับความต่อเนื่องและลุ่มลึกของความสัมพันธ์และพัฒนาการตามลำดับ แต่การพัฒนาความสัมพันธ์ของอาเซียนนั้นมีความแตกต่างกันออกไป โดยเฉพาะความลุ่มลึกในเชิงปฏิสัมพันธ์ที่อาจจะไม่ได้เน้นการพัฒนาอย่างเป็นลำดับขั้น จากการพัฒนาจากเขตการค้าเสรี (Free Trade Area) สืบเนื่องสู่ สหภาพศุลกากร (Custom Union) ตลาดร่วม (Common Market) สหภาพทางเศรษฐกิจ (Economic Union) และสุดท้ายจะนำไปสู่การรวมกลุ่มแบบสหภาพทางเศรษฐกิจแบบสมบูรณ์ (Total Economic Union)

4.1 การรวมกลุ่มประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียง

ในปัจจุบัน การรวมกลุ่มของอาเซียนได้กำลังจะก้าวเข้าสู่ความเป็นตลาดร่วม หรือประชาคม โดยลักษณะที่โดดเด่นของความเป็นประชาคมนั้น จะมีการทำการค้าเสรีร่วมกัน รวมถึงการกำหนดอัตราภาษีภายนอกร่วมกัน ยังมีความสามารถเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตได้อย่างเสรี ไม่ว่าจะ เป็นทุน หรือแรงงาน ซึ่งจะทำให้เกิดการแข่งขันกันอย่างเสรีและสมบูรณ์ มากขึ้น อย่างไรก็ตาม ใน การรวมกลุ่มของประชาคมอาเซียน และการพัฒนาเพื่อก้าวไปถึงประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียงนั้น อาจจะไม่ได้มีพัฒนาการตามรูปแบบอย่างชัดเจน เหมือนการรวมกลุ่มของประชาคมยุโรป ที่สามารถศึกษาารูปแบบของพัฒนาการได้อย่างเด่นชัด

ถึงแม้รูปแบบการรวมกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงอาจจะไม่ได้มีพัฒนาการที่เด่นชัด เพราะแต่ละประเทศล้วนแต่มีปัญหาภายในของประเทศสมาชิก อีกทั้งปัญหาระหว่างประเทศสมาชิก โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาเรื่องพรมแดน อีกทั้ง อาเซียนเองยังไม่มีกลไกที่มีอำนาจมากพอที่จะเข้าไปมีอำนาจเหนือบรรดาประเทศสมาชิก อีกทั้ง ด้วยกลไกการทำงานของอาเซียน ที่จะไม่ก้าวท่ายกิจการภายในระหว่างกัน จึงทำให้เป็นเรื่องที่ลำบากในการพัฒนาระดับความสัมพันธ์

อย่างไรก็ตาม หากมองจากผลประโยชน์ที่ประเทศสมาชิกจะได้รับหากได้เข้ามาเป็นประเทศสมาชิกและ ได้พัฒนาความสัมพันธ์ไปจนสู่ประชาคมอาเซียน ก็จะพบว่าผลประโยชน์ที่จะได้รับนั้นค่อนข้างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากการรวมกลุ่มสามารถก้าวไปถึงการรวมตัวเป็นประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียง ก็จะทำให้อาเซียนได้ขยายความร่วมมือกับจีน เกาหลี และญี่ปุ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประเทศจีน ซึ่งเป็นประเทศที่มีกำลังซื้อค่อนข้างมาก กอปรกับจำนวนประชากร จึงทำให้อาเซียนมีโอกาสที่จะขยายเข้าสู่ตลาดใหญ่อีกแห่งหนึ่ง

เมื่อจีนได้เข้ามามีอิทธิพลต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากขึ้น ย่อมก่อให้เกิดความไม่ไว้วางใจต่ออีกหลายประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สหรัฐอเมริกา ที่ได้ผันตัวเองให้กลับเข้ามามีอิทธิพลเหนือพื้นที่บริเวณนี้ หลังจากที่ได้สงบบทบาทลงหลังจากช่วงการสิ้นสุดลงของสงครามเวียดนาม และการนำเสนอแนวคิดเรื่องความร่วมมือระหว่างเอเชียแปซิฟิก

ความตกลงหุ้นส่วนยุทธศาสตร์เศรษฐกิจเอเชียและแปซิฟิก (Trans-Pacific Strategic Economic Partnership Agreement : TPP) เป็นความร่วมมือทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศเอเชียและแปซิฟิก ซึ่งปัจจุบันมีประเทศสมาชิกด้วยกันทั้งหมด 11 ประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ชิลี เปรู ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ สิงคโปร์ บรูไน มาเลเซีย เวียดนาม แคนาดา และเม็กซิโก เป็นที่น่าสนใจว่าในกรอบความร่วมมือดังกล่าว มีประเทศสมาชิกอาเซียนอยู่ถึงสี่ประเทศ คือ สิงคโปร์ บรูไน มาเลเซีย และเวียดนาม ส่วนท่าทีของประเทศไทย ได้ให้การตอบรับการเข้าร่วมการประชุมดังกล่าว แต่ยังไม่ได้เข้าร่วมการเป็นสมาชิกแต่อย่างไร

ความพยายามของสหรัฐอเมริกาที่จะกลับเข้ามาบทบาทในภูมิภาคนี้ ได้ถูกแสดงออกมาให้เห็นอย่างชัดเจนในการรวมกลุ่มความร่วมมือ ความตกลงหุ้นส่วนยุทธศาสตร์เศรษฐกิจเอเชียและแปซิฟิก อย่างไรก็ตามความตกลงของหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์นั้นไม่ได้ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เพราะหัวข้อในการเจรจานั้นค่อนข้างมาก สามารถครอบคลุมได้ในหลายภาคส่วน แต่อย่างไรก็ตามการเจรจาของ TPP นั้นไม่ได้กำหนดข้อยกเว้นระหว่างกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนาจึงทำให้ การเจรจายังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

เมื่อสหรัฐอเมริกาได้แสดงบทบาทอย่างชัดเจนถึงความพยายามในการกลับเข้ามาบทบาทในภูมิภาคนี้ โดยอาศัยตัวช่วยเรื่องเศรษฐกิจเข้ามาเป็นตัวนำทาง สิ่งนี้ได้ส่งผลให้ประเทศจีนเองได้ก่อตั้งความร่วมมือ อีกความร่วมมือหนึ่งขึ้นมา โดยที่สหรัฐอเมริกาไม่ได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องหรือ มีอำนาจเหนือกลุ่มความร่วมมือนี้ นั่นคือ ความตกลงพันธมิตรทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค (Regional Comprehensive Economic Partnership : RECP)

ความตกลงพันธมิตรทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค (Regional Comprehensive Economic Partnership : RECP) เป็นความตกลงทางเศรษฐกิจที่ทำร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิก 16 ประเทศ ซึ่งประกอบด้วยประเทศสมาชิกอาเซียน 10 ประเทศ รวมถึงประเทศอื่นๆ อีก 6 ประเทศ อันได้แก่ จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ อินเดีย นิวซีแลนด์ และ ออสเตรเลีย ซึ่งประเทศเหล่านี้ก็คือ สมาชิก +6 ของ

อาเซียนนั่นเอง ความตกลงครอบคลุมเรื่องของการค้าในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นการค้า การลงทุน มาตรการด้านการค้า และความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ โดยทั้งหมดนี้จะเป็นการอำนวยความสะดวกทางการค้าและการลงทุนให้แก่ภาคเอกชนได้มากกว่าความตกลงที่มีอยู่เดิม

ในกรอบความร่วมมือนี้ จะเป็นความร่วมมือที่เกิดขึ้นโดยยังคงยึดอาเซียนและ ประเทศคู่ค้าของอาเซียนเป็นหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บทบาทของประเทศจีนซึ่งเป็นมหาอำนาจในภูมิภาคนี้ และไม่มี การเข้ามาแทรกแซงจากมหาอำนาจตะวันตกอย่างสหรัฐอเมริกา อีกทั้งกรอบความตกลงยังเป็นกรอบความตกลงที่เคยดำเนินการร่วมระหว่างกันอยู่แต่เดิมของของประเทศไทยและประเทศคู่ค้า ทำให้การดำเนินการไปได้อย่างรวดเร็วกว่าความร่วมมือของ TPP ที่ประสบความสำเร็จ เฉพาะในส่วนของ SMEs

ดังนั้นเราจะเห็นได้ว่า ความร่วมมือภายในภูมิภาคมีความเป็นไปได้และมีความรวดเร็วมากกว่า เพราะนอกจากจะมีปัจจัยทางภูมิศาสตร์ และความคล้ายคลึง ตลอดจนผลประโยชน์ร่วมกัน จึงทำให้ปัจจัยเหล่านี้เป็นปัจจัยเกื้อหนุนหลักต่อการร่วมมือต่อกัน และน่าจะประสบความสำเร็จในการก่อตั้งประชาคมอาเซียนและประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อีกด้วย

4.2 บทบาทของจีนต่อการรวมกลุ่มประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

บทบาทของจีนต่อการรวมกลุ่มประชาคมอาเซียน และบทบาทของจีนต่อการผลักดันให้องค์กรนี้ก้าวไปสู่ประชาคม โดยภาพรวมแล้วจีนได้มีบทบาทอย่างมากต่อการดำเนินการดังกล่าว โดยจะเห็นได้จากบทบาททางเศรษฐกิจและการให้ความช่วยเหลือจากจีนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การให้ความช่วยเหลือในการวางรากฐานสาธารณูปโภคในประเทศภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

เส้นทางการคมนาคมสายเชื่อมต่อ ระหว่างจีนตอนใต้และภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่แสดงออกได้อย่างชัดเจนต่อความสนใจของประเทศจีนในการเข้ามาลงทุนสานความสัมพันธ์ระหว่างกัน นอกจากการลงทุนทางด้านคมนาคมขนส่งทางรถไฟ ที่จีนได้เข้ามาลงทุนแล้ว ยังมีความพยายามในการเสริมสร้างความร่วมมือในการเปิดเที่ยวบินระหว่างจีนและอาเซียนเพิ่มขึ้นอีกหลายเส้นทาง โดยเฉพาะประเทศไทยเองก็ได้มีแผนงานในการปรับปรุง ท่าอากาศยานขอนแก่นขึ้นเป็นท่าอากาศยานนานาชาติเพื่อรองรับการขยายตัวของเมืองเพิ่มขึ้น

ทางด้านเศรษฐกิจ จะเห็นได้ว่า ด้วยขนาดเศรษฐกิจของจีนเอง เมื่อรวมกับอาเซียนแล้ว จะพบได้ว่าจะมีขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่และทำให้มีอำนาจในการต่อรองทางเศรษฐกิจต่อประเทศภายนอกภูมิภาคได้มากขึ้น อีกทั้งหากมีการพัฒนาร่วมกันและก้าวไปสู่การรวมกลุ่มประชาคมเอเชียตะวันออก ก็จะทำให้การค้าขายระหว่างกันเป็นไปได้อย่างสะดวกมากขึ้น มีการลดภาษีระหว่างกันและเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตได้อย่างเสรี ซึ่งจุดนี้เอง จะเป็นแรงกระตุ้นที่สามารถผลักดัน บทบาทของประเทศต่างให้หันเข้ามาร่วมมือกันอย่างลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น เพราะต่างฝ่ายเริ่มเห็นประโยชน์ที่ตนจะได้รับ นอกจากนี้ ด้วยความที่จีนเป็นประเทศใหญ่ จึงเป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่น่าสนใจสำหรับนักลงทุนอยู่ไม่น้อย

เมื่อหันมาพิจารณา บทบาททางการเมืองของจีนนั้น จะพบได้ว่า บทบาทของจีนในเวทีโลกมีมากขึ้น อย่างที่จะเห็นได้อย่างชัดเจนเช่นบทบาทของการดำรงเป็นสมาชิกความมั่นคงถาวรแห่งสหประชาชาติ ซึ่งตำแหน่งนี้มีเพียงห้าประเทศเท่านั้นที่ได้เป็นสมาชิกถาวร ส่วนประเทศอื่นจะได้เข้าร่วมตำแหน่งตามวาระสลับเปลี่ยนกันไป

อย่างไรก็ตาม บทบาทของจีนเองนั้น ไม่ได้ก้าวขึ้นมาเป็นสถานะตำรวจโลก อย่างเช่นสหรัฐอเมริกา ภายหลังสิ้นสุดของสงครามเย็น การดำเนินบทบาทของจีนจะมุ่งเน้นการให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประเทศในแถบแอฟริกา ที่ประเทศจีนได้ให้ความช่วยเหลือมาอย่างตลอด จนกระทั่งได้รับการสนับสนุนให้เข้ามาเป็นสมาชิกแห่งองค์การการค้าโลก ด้วยแรงสนับสนุนจากกลุ่มประเทศดังกล่าว

สำหรับบทบาทของจีนในภูมิภาคเอเชียตะวันออก อาจจะมีปัญหาความขัดแย้งกับประเทศเพื่อนบ้านในเรื่องของพรมแดนอยู่บ้าง แต่หากเป็นปัญหาภายในของประเทศ ต่างๆ จีนจะวางตัวไม่เข้าไปแทรกแซงกิจการภายในของประเทศนั้นๆ ซึ่งตรงกับลักษณะความร่วมมือของอาเซียน ที่จะไม่แทรกแซงนโยบายภายในระหว่างกัน ซึ่งนี่อาจจะเป็นผลดีที่ทำให้ประเทศต่างๆ ในภูมิภาคยอมรับบทบาทของจีนมากขึ้น เพราะรูปแบบการดำเนินนโยบายนั้นไปในทิศทางเดียวกัน

นอกจากนี้ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ยังมีกลุ่มคนจีนโพ้นทะเลที่ได้เดินทางอพยพมาตั้งแต่วัยสังขรามเป็นจำนวนมาก ถึงแม้ว่ากลุ่มคนจีนเหล่านั้นในขณะนี้จะเป็นรุ่นสองหรือสาม แต่คนเหล่านั้นก็ได้รับอิทธิพลหรือวัฒนธรรมจากจีนอยู่เป็นจำนวนมาก ดังนั้นความคุ้นเคยกับอิทธิพลทางด้านสังคมวัฒนธรรมของจีนเป็นทุนเดิม ดังนั้นการผสมผสานทางด้านความแตกต่างทางวัฒนธรรม จึงไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความสัมพันธ์

4.3 ข้อเสนอแนะ

การรวมตัวในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงและการจะนำไปสู่การรวมกลุ่มแบบประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียงนั้น อาจจะมีปัจจัยหลายอย่างที่ผลักดันไปสู่ความสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของจีนที่จะมีอิทธิพลเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตาม ก็ยังคงมีอุปสรรคบางประการเช่นกัน โดยเฉพาะ ปัญหาเรื่องพรมแดน ที่เป็นปัญหาที่เปราะบาง และเป็นหนึ่งชนวน ที่ทำให้เกิดความขัดแย้งกันในหลายประเทศ

การแก้ปัญหาระหว่างประเทศโดยมีองค์กรกลางทำหน้าที่ในการแก้ปัญหา เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาความร่วมมือให้มีความลึกซึ้งยิ่งขึ้น และองค์กรกลางนั้นจะต้องได้รับความยอมรับจากบรรดาประเทศสมาชิก เพื่อที่จะสามารถตัดสินใจแก้ไขปัญหาได้อย่างสันติวิธี และนำซึ่งสันติสุขมาสู่ภูมิภาค

นอกจากความขัดแย้งระหว่างประเทศสมาชิกที่จะเกิดขึ้น และต้องอาศัยองค์กรกลางมาดำเนินไกล่เกลี่ยปัญหาที่เกิดขึ้น ปัญหาภายในของประเทศสมาชิกเองก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่จะต้องเป็นที่จะต้องพึงพากัดไถ่ระหว่างประเทศเข้ามาแก้ปัญหา เนื่องจากประเทศสมาชิกจำเป็นต้องรับผิดชอบและดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน หาปัญหาภายในของประเทศสมาชิกไม่ได้รับการแก้ไข ก็อาจเป็นอีกส่วนหนึ่งที่ทำให้พัฒนาการเป็นไปอย่างล่าช้า

การเข้ามาบทบาทของจีนจะต้องดำเนินไปในยุทธศาสตร์ของผู้รักษาและดำรงไว้ซึ่งสันติภาพ และจะต้องไม่วางอิทธิพลทางการทหารต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงได้ เพราะจะนำมาซึ่งความหวาดระแวงต่อบทบาทของจีนในภูมิภาคดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จากสหรัฐอเมริกา เพราะด้วยจุดยุทธศาสตร์ของภูมิภาคนี้ จะทำให้เกิดความหวาดระแวงได้โดยง่าย

การศึกษาชิ้นนี้จะเป็นการมองวิวัฒนาการของการรวมกลุ่มทางภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงได้ และความเป็นไปได้ในการพัฒนาไปสู่ประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียง โดยเน้นบทบาทของประเทศจีนที่จะมีส่วนสำคัญต่อการรวมกลุ่มในภูมิภาคนี้ อย่างไรก็ตาม การศึกษาเพิ่มเติมจากผลงานชิ้นนี้ จะสามารถต่อยอดได้โดยการศึกษามุมมองของโลกตะวันตก อย่างเช่นสหรัฐอเมริกา ว่ามีมุมมองและบทบาทต่อการวางนโยบายต่างประเทศต่อภูมิภาคนี้อย่างไรต่อไปในอนาคต

บรรณานุกรม

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. สำนักอาเซียน 2552. “ระเบียบเศรษฐกิจแนวเหนือใต้” [ออนไลน์]

เข้าถึงได้จาก : <http://www.thaifta.com/thaifta/Portals/0/nsec.pdf>, 2 มกราคม 2556.

กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ. “ข้อมูลความสัมพันธ์อาเซียน-สาธารณประชาชนจีน :

มิถุนายน 2548” [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก :

<http://www.mfa.go.th/internet/document/652.doc>, 12 ธันวาคม 2555.

กิตติ ประเสริฐสุข. *ญี่ปุ่นกับประชาคมเอเชียตะวันออก : ผลประโยชน์ ความเป็นไปได้ และ*

ผลกระทบต่อประเทศไทย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552.

ขจิต จิตตเสวี. *องค์การระหว่างประเทศ*. กรุงเทพฯ : วิทยุชน, 2553.

จิตต์พิสุทธิ์ กสิผล. “ฉันทามติอชิงตัน” [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก :

<http://www.l3nr.org/posts/143766>, 12 มิถุนายน 2555.

จุฑาทิพ คล้ายทับทิม. *หลักความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2551.

ัชชวาล วรเชษฐรวาดิตร. *จีนเข้าองค์การการค้าโลก: ผลกระทบต่อเศรษฐกิจเอเชียตะวันออกเฉียงใต้*.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2546.

ประภัสสร เทพชาตรี. *ประชาคมอาเซียน*. กรุงเทพฯ : เสมอธรรม, 2554.

พิทยา มาคมินทร์ ไชยนรา. *ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเบื้องต้น*. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ,

2546.

ไพศาล หรุพานิชย์กิจ. *เอเชียตะวันออกสู่เส้นทางความเป็นประชาคม*. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553.

มลฤดี ประเสริฐศักดิ์. *นโยบายต่างประเทศจีนต่ออาเซียนในศตวรรษที่ 21: ค.ศ. 1995 – 2005*.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. *ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ*. นนทบุรี : สาขาวิชารัฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2529.

วรารักษ์ เฉลิมพันธุ์ศักดิ์. “ความมั่นคงเอเชียตะวันออก : การศึกษาผ่านมุมมองสามทฤษฎี

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ” *รัฐศาสตร์สาร*. 33(1) (2555) : 57-108.

International Monetary Fund. “Data Quality Assessment Framework (DQAF) for Government

Finance Statistics” แปลโดย วิมล ชาตะมินา, Washington, D.C. : Government Finance

Division, 2003.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สมพงษ์ ชูมาก. *ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศยุคปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.
- สิทธิพล เครือรัตติกาล. “จีนกับปัญหาทะเลจีนใต้” [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก : <http://www.manager.co.th/China/ViewNews.aspx?NewsID=9540000041572>, 23 ธันวาคม 2555.
- สุทธิพันธ์ จิราธิวัฒน์. *เศรษฐศาสตร์การบูรณาการภูมิภาคว่าด้วยความตกลงทางการค้าเสรีสู่การรวมกลุ่มเศรษฐกิจ*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.
- “Balance of Power.” [Online] available at : http://en.wikipedia.org/wiki/Balance_of_threat, 11 มิถุนายน 2555.
- China Daily. “Investment attention turning to ASEAN” [Online] available at : http://www.china.org.cn/business/2012-08/21/content_26292920.htm, 11 กรกฎาคม 2555.
- Denis Ouellet. “China GDP and Electricity Consumption” [Online] available at : <http://www.bernobul.com/?cat=25>, 15 มีนาคม 2555.
- “East Asia Summit.” [Online] available at : http://en.wikipedia.org/wiki/East_Asia_Summit, 15 มีนาคม 2555.
- “European Union.” [Online] available at : http://en.wikipedia.org/wiki/European_Union, 4 มิถุนายน 2555
- Hitoshi Tanaka. “The ASEAN+3 and East Asia Summit : A Two-Tiered Approach to Community Building” [Online] available at : <http://www.jcie.org/researchpdfs/EAI/1-1.pdf>, 1 เมษายน 2555.
- Kazuo Mori, Kenichiro Hirano. “A New East Asia Toward a Region Community.” Singapore : National University of Singapore, 2007.
- Kishan S. Rana. *Asian Diplomacy*. Washington : The Johns Hopkins University Press, 2009
- Lee Jones. “ASEAN and the Norm of Non-Interference in Southeast Asia : A Quest for Social Order”, *Oxford* 20 : 4 (2009), 523-550.
- Mark Benson. *Institutions of the Asia – Pacific; ASEAN, APEC and beyond*. New York: Routledge, 2009

บรรณานุกรม (ต่อ)

English News. “MCOT” [Online] available at :

<http://www.mcot.net/site/content?id=512189ed150ba0c44d0004b4>, 6 มิถุนายน 2555.

Roland L. “Higgins. The Tributary System” [Online] available at :

<http://www.olemiss.edu/courses/pol337/tributar.pdf>, 7 มิถุนายน 2555

Sarah Y. TONG & Catherine CHONG Siew Keng. “China –ASEAN free Trade Area in 2010: A Regional Perspective” [Online] available at : <http://www.eai.nus.edu.sg/BB519.pdf>, 15 มีนาคม 2555.

Stephen M. Walt. “Alliance Formation and Balance of Power.” *International Security*, 9, (4) (Spring, 1985 : 3-43).

Thaiporn Suporn. “Kenneth Waltz : Anarchic Orders and Balances of Power” [Online] available at : <http://hulioacruzio.wordpress.com/2012/07/13/Kenneth-waltz-anarchic-orders-and-balances-of-power>, 11 มิถุนายน 2555.

Roland L. Higgins. “The Tributary System” [Online] available at :

<http://www.olemiss.edu/courses/pol337/tributar.pdf>, 7 มิถุนายน 2555.

World Trade Organization. “WTO” [Online] available at :

http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/org6_e.htm, 17 พฤษภาคม 2555)

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	พรสิริ ตรีทิพย์รัตน์
วัน เดือน ปีเกิด	วันพุธที่ 3 มีนาคม พ.ศ. 2531
สถานที่เกิด	จังหวัดกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย
ประวัติการศึกษา	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ, 2553 มหาวิทยาลัยรังสิต ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจีนในระบบเศรษฐกิจโลก, 2556
ที่อยู่ปัจจุบัน	132/2 ซอยศาลาแดง1 ถนนศาลาแดง แขวงสีลม เขตบางรัก จังหวัดกรุงเทพมหานคร 10500

มหาวิทยาลัยรังสิต
Rangsit University